

MODERNÍ ČLOVĚK A SPIRITUÁLNÍ DIMENZE

Bc. Miroslava Pščolková

Diplomová práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Miroslava Pšcolková**
Osobní číslo: **H138257**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Moderní člověk a spirituální dimenze**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na vysvětlení pojmů náboženství, spiritualita;
- na seznámení se s různými druhy náboženství;
- na spirituální život člověka;
- na možné propojení duchovní oblasti a sociální pedagogiky.

Součástí práce bude kvantitativní výzkum zaměřený na duchovní oblast člověka a jeho osobní život ve vztahu k věku, vzdělání, pohlaví.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CAMPBELL, J. Primitivní mytologie. Praha: Pragma, 1987.

GRACE H. D. a A. C. B. S. PRABHUPADA. Die Schönheit des Selbst. Zürich: The Bhaktivedanta Book Trust, 1987.

HANSARD, Ch. Tibetské umění správného života. Praha: Beta, 2001.

KUMAR, R. a J. K. LARSEN. Kundalíni. Praha: Eminent, 2006.

NÁRADA M. T. Buddha a jeho učení. Olomouc: Votobia, 1998.

OSHO. Tři poklady Tao. Praha: Fontána, 2009.

RUIZ, D. G. Čtyři dohody. Praha: Pragma, 2001.

STIRNER, M. Jediný a jeho vlastnictví. Praha: Academia, 2009.

TOLLE, E. Nová země. Praha: Pragma, 2006.

VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět. Praha: Beta Books, 2007.

ZOHAR, D. a I. MARSHALL. Spirituální inteligence. Praha: Mladá fronta, 2003.

Další literatura bude obsažena v Projektu diplomové práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Mgr. Antonín Dolák, Ph.D.**
Institut mezioborových studií

Datum zadání diplomové práce: **4. listopadu 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2015**

V Brně dne 4. listopadu 2014

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s přípoště-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 15. 2. 2015

Bc. Miroslava PŠČOLKOVÁ

.....
Jméno, příjmení a podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce na téma Moderní člověk a spirituální dimenze se zabývá duchovní oblastí v současné době. Teoretická část je zaměřena na základní pojmy jako je náboženství, sekta, okultismus, mytologie, různá náboženství a stručně je charakterizuje. Představuje i některé vybrané sekty a alternativní náboženství. Popisuje náboženský, psychologický a filozofický pohled na spiritualitu člověka dříve a v dnešní době. Diplomová práce představuje duchovní oblast i v pomáhajících profesích – např. v lékařství, rodině, u církve, hodnotí ji i z pohledu pedagoga, sociálního pracovníka a sociálního pedagoga v kladném i záporném slova smyslu. Praktická část analyzuje myšlení věřících i nevěřících. Diplomová práce ve své výzkumné části zkoumá vztahy mezi lidmi, vztah s Bohem nebo vyšší mocí, vztah k sobě samému, víru v abstraktní věci jako je příroda, dobro člověka, láska, soucit, materialismus, zákon, právo, pořádek, morálka, svědomí, zdravý rozum, budoucnost lidstva nebo abstrahuje od východního učení jiným způsobem života a náhledem na svět. Cílem diplomové práce je zjistit, do jaké míry ovlivňuje pohlaví, věk a vzdělání náboženské, spirituální, lidské cítění.

Klíčová slova:

moderní člověk, spirituální dimenze, duchovní oblast, náboženství, sekta, okultismus, mytologie, církve, věřící, nevěřící, vztahy mezi lidmi, víra v Boha/vyšší moc, spirituální cítění, individualismus, materialismus, láska, soucit, dobrotivý, zákon, právo, pořádek, morálka, svědomí, zdravý rozum.

ABSTRACT

The thesis to the subject Modern man and a spiritual dimension deals with the spiritual area these days. Theoretical part is focused on the basic concepts like religion, sect, occultism, mythology, miscellaneous religions (churches) and pictures briefly their features. It presents some chosen alternative religions as well. It describes religious, psychological and philosophical view on spirituality of human being in the past and at present. My thesis presents the spiritual area in the helping professions as well, for example in medicine, family, churches. My dissertation evaluates the spiritual area from the point of view of educationalist, social worker and social educator on a positive and negative ways, too. The practical part analyzes the thinking of believers and non-believers.

The thesis in his research examines the relationships between people, a relationship with God or a higher power, relationship to oneself. It investigates the faith in abstract things like nature, a good man, love, compassion, materialism, law, justice, order, morality, conscience and common sense, the future of humanity or whether the thesis is abstracting from Eastern religions looking other way of life and view of the world. The goal of the thesis is to determine the extent of the gender, age and education to which affects religious, spiritual, human feelings.

Keywords:

modern man, spiritual dimension, spiritual area, religion, sect, occultism, mythology, church, believer, non-believer, relationships between people, faith in God, belief in a higher power, spiritual feeling, individualism, materialism, love, mercy (compassion), gracious, law, justice, order, morality, conscience, common sense.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji PhDr. Mgr. Antonínu Dolákovi, Ph.D. za vedení a užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé diplomové práce.

Dále děkuji P. Mgr. ThLic. M. Hobzovi, T. Dymáčkovi, Th.B., Mgr. P. Barovi, Ph.D., Mgr. H. Ševčíkové, RNDr. S. Česnekové, prof. PhDr. Pavlu Řičanovi, CSc., Ing. V. Trávníkovi, Ing. Z. Chotašovi, DiS., rodině Archibaldových a Schejbalových, L. Plekancové, panu Cowdymu a Paynemu, Bc. J. Brouškové, Mgr. D. Koláčkové a dalším, kteří mně obětavě a nezištně věnovali čas, seznámili se základy učení jednotlivých církví (sekt), poskytli literaturu, pomohli s distribucí a vyplněním dotazníků a radami přispěli ke zdárnému zpracování diplomové práce.

MOTTO:

PŘIKÁZÁNÍ ŠTĚSTÍ: *Kdo jsme? Jste světlo světa, hvězdy, chrám pravdy. V každém z vás je vesmír. Život je cesta, smysl i odměna; tanec lásky. Vaše poslání je rozkvést. Váš život je součástí historie vesmíru. Život se odehrává v přítomnosti a smysl přítomnosti je být v ní přítomen. Proč nás pronásleduje neštěstí a jak je přemoci? Co jste zaseli, to také sklízíte. Neštěstí je vaše volba. Když se obviňujete, ztrácíte sílu. Nedělejte ze svého života živoření. Nedovolte davu, aby zničil vaši duši. Ať bohatství není vaším prokletím. Neodsuzujte se. Nezdírejte se sebe, neboť jste božští. Nesrovnávejte a nerozdělujte. Milujte se, neboť kdo miluje sám sebe, miluje i ostatní. Bohatství uvnitř vás je nesmírné a hojnost kolem vás nevyčerpateľná. Nevyčítejte si bohatství. Čím více dáváte, tím více dostáváte. Život, který není prožit naplno, vyvolává zatrpkllost. Temnota světa pochází z temnoty v srdci. Žijte prostě, nikomu neškodte, nezávidte. Staňte se energií lásky. Kde je láska, tam je Bůh. Šťastný člověk dokáže změnit mnoho lidí, nešťastní zůstávají otroky. Buďte sami sebou. Naleznete-li odpověď na otázku „Kdo jsem?“, stanete se příčinou svého štěstí. „Já“ je jméno věčnosti.*

Sun Light

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ZÁKLADNÍ POJMY	12
1.1 NÁBOŽENSTVÍ	12
1.2 SPIRITUALITA	14
1.3 MYTOLOGIE A OKULTISMUS	16
1.4 SEKTÁŘSTVÍ	21
1.5 NÁBOŽENSTVÍ VE VĚDĚ (FILOZOFII)	23
2 VÝCHODNÍ NÁBOŽENSTVÍ	25
2.1 BUDDHISMUS	25
2.2 HINDUISMUS	28
2.3 ZAZEN (ZEN).....	31
3 ZÁPADNÍ NÁBOŽENSTVÍ	35
3.1 ŘÍMSKO-KATOLICKÁ CÍRKEV	35
3.2 CÍRKEV ADVENTISTŮ SEDMÉHO DNE	40
3.3 CÍRKEV BRATRSKÁ	42
3.4 JEDNOTA BRATRSKÁ.....	43
4 JINÁ NÁBOŽENSTVÍ	46
4.1 OSHO.....	46
4.2 CHINMOY	49
4.3 CHOPRA	51
4.4 NEW AGE	55
5 SEKTY A JINÁ NÁBOŽENSKÁ HNUTÍ	57
5.1 SCIENTOLOGICKÁ CÍRKEV	57
5.2 DIANETIKA	61
5.3 DĚTI BOŽÍ	65
5.4 CÍRKEV JEŽÍŠE KRISTA SVATÝCH POSLEDNÍCH DNŮ - MORMONI	67
5.5 SVATÝ GRÁL	71
6 SPIRITUALITA ČLOVĚKA	72
6.1 NÁBOŽENSKÝ POHLED.....	72
6.2 PSYCHOLOGICKÝ POHLED	74
6.3 FILOZOFICKÝ POHLED	77
6.4 SPIRITUALITA V ŽIVOTĚ MODERNÍHO ČLOVĚKA	79
7 SPIRITUALITA V POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍCH	82
7.1 SPIRITUALITA V POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍCH VŠEOBECNĚ	82
7.2 SPIRITUALITA A RODINA	84
7.3 SPIRITUALITA A PEDAGOG, SOCIÁLNÍ PEDAGOG, SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK.....	84
7.4 SPIRITUALITA A CÍRKEV	86
8 ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI	87
II PRAKTICKÁ ČÁST	89
9 VÝZKUMNÁ ČÁST	90

9.1	TEORETICKÁ ČÁST.....	90
9.2	METODOLOGICKÁ ČÁST	90
9.3	REALIZAČNÍ VÝZKUMNÁ ČÁST	91
9.4	ANALÝZA VÝZKUMNÉ ČÁSTI	96
9.5	POTVRZENÍ VS. VYVRÁCENÍ HYPOTÉZ	116
	CELKOVÝ ZÁVĚR	121
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	122
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	127
	SEZNAM OBRÁZKŮ	129
	SEZNAM TABULEK.....	130

ÚVOD

Pro svoji diplomovou práci jsem si zvolila téma: Moderní člověk a spirituální dimenze. Toto téma může zdůraznit potřebu humanitních oborů v současné společnosti. Každý se žene za ziskem, kariérou, konzumem. To lidské v současných vztazích pokulhává. Potřebu duševní rovnováhy mají všichni. Někdo ji hledá v rodinných poutech, jiný v práci, vědě, někdo je orientován na sport, také na vyšší síly, relaxaci, meditaci, modlitbu, zamyšlení. Zbavit se emočního napětí, stresu, zvláště v dnešní uspěchané době lidé potřebují. Ohlédnutím se zpět za svými úspěchy, chybami můžeme dosáhnout sebereflexe a celkového růstu.

Řada psychologických škol zdůraznila v nedávné době význam spirituality. Spiritualita se ale na druhé straně nabízí jako prostředek k dosažení vnitřní rovnováhy, k načerpání energie nebo dokonce k posílení zdraví. To všechno mohou být vedlejší účinky skutečné spirituality, v níž ale jde o jiné věci, například o hledání smyslu, o vyrovnání se sebou samým, s druhými a se světem. Pravá spiritualita je ryze osobní a nemůže se stát předmětem ekonomických zájmů.

Ani ten nejosobnější duchovní život není zcela soukromý, protože člověk žije ve společenství, které chce a potřebuje svoji spiritualitu také předávat jako tradici. Vnitřní, duchovní život člověka je podstatnou složkou jeho osoby.

V teoretické části se pokouším charakterizovat spiritualitu, kterou spíše chápu jako duchovní rozměr každého člověka, a náboženství, které vychází z mytologie. Ani širší vědecká komunita se neshodla na definici náboženství. V České republice bývá uváděno ve spojitosti s pojmem Bůh, ale v jiných jazycích je zřejmě odvozeno ze slova religio, patrně odvozené od slova relegere (znovu pročitat, promýšlet) a je příbuzné se slovy posvátnost, transcendence, ohleduplnost. Stejně tak by se dalo o náboženství hovořit jako o filozofii, které odpovídá člověku na otázku kdo a kam jde člověk, jaký je smysl života.

Cílem mé diplomové práce je vysvětlit základní pojmy jako jsou mytologie, náboženství, spiritualita a seznámit s různými druhy náboženství. Výzkumná část má potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy a zjistit, zda duchovní, spirituální život ovlivňuje kvalitu života člověka a jeho úspěšnost.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

1.1 Náboženství

Je **náboženství** výtvořem společnosti, je to pouze lidský konstrukt a projekce? Nebo existuje něco víc „na nebi i na zemi“, než dokáže objasnit věda, hmota nebo historik, sociolog, etnolog apod.? Jsou náboženské motivace a podněty pouze výsledkem ošálené mysli a pokřiveného vědomí nebo odpovědí na vnější duchovní energie a zjevení? Zanikne brzy náboženství vlivem technického rozvoje a rozumu nebo bude existovat jednou pro vždy? O těchto paradigmatech, která si před více než 60 lety uvědomil významný polský etnograf Bronislaw Malinowski, se v současné době stále živě diskutuje.

Standardní metodou studia náboženství v religionistice i v sociologii se stala **metoda fenomenologická**. Badatel náboženství nemusí nutně disponovat nějakým vlastním náboženským přesvědčením. Nesleduje pravdivost či nepravdivost náboženského myšlení. Náboženská přesvědčení jsou pro něho sociologická fakta. Má se zabývat pouze jejich vzájemným vztahem a vztahem k jiným sociologickým faktům. Fenomenologická metoda znamená srovnávací studium náboženství a rituálů. Badatel zkoumá takové věci jako je bůh, svátost a oběť za účelem stanovení jejich významu a sociálního dosahu. (Evans-Pritchard, 1972, s. 17)

Naproti tomu Lett (1997a, s. 105) pokládá náboženství za *ipso facto* iracionální. Podle jeho názoru je potřeba se postavit na stranu racionality. Ukázat, že náboženské přesvědčení je nesmyslné, je etickou povinností.

Sundkler (1961, s. 16) se zmiňuje o nevyhnutelné předpojatosti veškerého výzkumu. Autorovo hodnocení, postoje a ideály se přirozeně stávají součástí výzkumu – a to zásadním způsobem ovlivňuje závěrečnou prezentaci.

James Frazer i Bronislaw Malinowski rozlišovali magii a náboženství. Náboženství se zaměřuje na něco mimo sebe sama. V magii se stává cílem sama účinná akce. Jak magie, tak i náboženství však slouží stejné psychologické funkci, a to zmírnění úzkosti tváří v tvář životní nejistotě.¹

Pro francouzského sociologa Émile Durkheima je náboženství projekcí sociálních hodnot dané společností. Zaměřil se na sociální skupinu, nesledoval individuum.

---

¹ BOWIE, Fiona. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. s. 16, 18, 19, 27

Lévi-Strauss zkoumal univerzální struktury lidského myšlení a sociálního života. Podle něj existují i *určité základní vrozené kulturní vzorce založené na binárních protikladech*. Mýty se dají použít k pochopení omezeného množství způsobů, jakými lidé interpretují svět. Odhalují společný základ lidského bytí

Slovo **religion** (tj. **náboženství**) v západoevropských jazycích pochází pravděpodobně z Vulgáty, latinského překladu Bible z hebrejštiny a řečtiny, který se připisuje sv. Jeronýmovi (cca 345 – 420 n. l.). Řecký výraz *thréskeia* (**obřad, kult**) byl přeložen do latiny jako **religio**.

Pro Tylora (1958, s. 8), který představuje *intelektualistické* pojetí náboženství je náboženství snahou lidí nalézt smysl svých zkušeností, života a světa, v němž žijí.

Jiné vymezení náboženství předkládá Clifford Geertz, představitel *symbolického* přístupu k náboženství zaměřeného na to, co náboženství představují.

Pro Clifforda Geertza (1973, s. 4) je náboženství:

(1) soustavou symbolů, jež funguje tak, aby (2) založila silné, vše prostupující a trvalé postoje a motivace v lidech (3) formulováním představ o obecném řádu existence a (4) dodáním takové aury aktuálnosti těmto představám, že (5) postoje a motivace se zdají jedinečně realistické.²

Předpokládané **charakteristické rysy „světových“ náboženství:**

1. Jsou založena na svatých písmech.
2. Obsahují pojetí spásy, často zvnějšku („přicházející vysvoboditel“).
3. Jsou univerzální nebo mají univerzální potenciál.
4. Dokážou do sebe vstřebat či nahradit „původní“ náboženství.
5. Často tvoří zvláštní oblast činnosti.

„Původní“ náboženství se často považují za zrcadlový obraz světových náboženství

Předpokládané **charakteristické rysy „původních“ náboženství:**

1. Jsou orální – je-li příslušná kultura aliterární, náboženství nemá svatá písma a formální vyznání víry.

---

² BOWIE, Fiona. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. s. 30, 33

2. Jsou orientována „na tento svět“.
3. Jsou omezena na jediný jazyk či etnickou skupinu.
4. Tvoří základy, z nichž se vyvinula světová náboženství.
5. Náboženství a život společnosti patří k sobě, jsou vzájemně propojené; není jasná dělicí čára mezi „posvátným“ a „profánním“ nebo mezi přirozeným a nadpřirozeným.³

1.2 Spiritualita

Spiritualita je egregorem, sjednoceným energetickým polem lidí a bytostí, majících podobné nebo stejné myšlení a současně lidským výtvořem podmíněným sociálním, kulturním i historickým prostředím. V naší evropské civilizaci a kultuře se jeho význam měnil. Byl ovlivněn křesťanstvím, judaismem, islámem a různými duchovními smýšlenými, pocházejícími z euroasijského kontinentu a severní Afriky, přičemž nelze opomenout ani domorodé kultury po objevení Nového Světa.

Havlíček uvádí, že lidé se velice rychle proměňují fyzicky i duševně v prostoru a čase, žijí ve velmi odlišných společenstvích, rovněž nestabilních. Rodí se, rostou, zrají, chátrají a umírají. To je obtížně vyvratitelný fakt. Voda má nesouměrně vyšší prvotní paměťový potenciál, pokud není podrobena procesu individualizace a individuace, o čemž svědčí například trvanlivost jejího molekulárního skupenství. Proto výrok, že i voda má paměť, není pouhou metaforou. Člověk je tvořen převážně z vody. Jestliže ji odejmeme, zůstává vysušená mumie, pouhý stín původního živoucího člověka. Relikt, který může být uctíván v rituálech rozmanitých kultů. (Havlíček, s. 15) Spiritualita současnosti je velmi rozmanitá. Dnešní doba se snad pouze zdánlivě zdá jako doba od duchovních obsahů oprostěná. Zosobňování spirituality je důsledkem symbolického myšlení člověka. Lidé odnepaměti hledali konkrétní symboly, spojené se spirituálními kosmologickými zkušenostmi. Tvrzení, že dnes profánní a sakrální stojí v protikladu, je bláhové. Dalo by se hovořit o světské spiritualitě, která představuje určité trendy prožívání, uctívání i tvoření duchovna a jeho obsahů přímo skrze život sám.⁴

Spiritualitu chápeme jako cestu k hledání etiky, životních hodnot, pravdy a smyslu života. Duchovní život se odpradávná jevil člověku jako zcela přirozený. Vše, co se ve světě dělo

---

³ BOWIE, Fiona. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. s. 33

⁴ BABYRÁDOVÁ, Hana a Jiří HAVLÍČEK. *Spiritualita*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2006. s. 19, 24, 25

mělo pevný smysl a řád. Člověk žil v přirozeném vztahu k univerzu, kosmologii, transcendentnu a z něj potom čerpal sílu pro morálně čistý život. Osobní spirituální zkušenost bývá spojována s radikální proměnou uvědomování si života, které většinou předchází otřesení samých základů lidské existence. Spirituální osobní zkušenost jednotlivce vrací člověka na své původní místo ve světě. Umožňuje mu žít smysluplný život.⁵

Spiritualita je hledání toho, co souvisí s ohraničením lidství a tím, co ho přesahuje, co je posvátné. Vzdělání nestačí, je třeba kultivovat ducha. *Myšlení oddělené od citů je jako logika odtržená od morálky.* D. Zohar a I. Marshall ve svém díle *Spirituální inteligence* říkají, že duchovní inteligence je vnitřní vrozená schopnost lidského mozku a psyché, která čerpá ze srdce samotného univerza jako ze svého nejhlubšího zdroje. Duchovní inteligence spočívá v hlubší části našeho já a je napojena na moudrost přesahující ego či vědomou mysl. Kdykoliv překročíme své předpoklady, či navyklé způsoby vidění, kdykoliv pohlédneme a uvidíme své jednání v širším a rozmanitém kontextu, kdykoli překonáme ego a vycházíme při svém jednání z vlastního středu, kdykoliv ucítíme záchvěv krásy nebo pravdy větší, než jsme my sami, zaslechneme vznešenost v tónech hudby, vidíme majestát východu slunce nad horami, cítíme hlubokou prostotu nové myšlenky, hloubku meditace či modlitby – to vše jsou chvíle, kdy zakoušíme naši duchovní inteligenci a alespoň v malém rozsahu ji používáme ke svému uzdravování. K větší duchovní inteligenci vede: *uvědomění si, kde právě jsem; cítit silné přání změnit se; rozvažovat o tom, co je mým středem a co jsou mé nejhlubší motivace; objevovat překážky a postupně je rozpouštět; zkoumat všechny prostředky, jak jít kupředu; odevzdat se cestě; být si stále vědom, že existuje mnoho cest.*⁶

Spiritualita nehledě na náboženství je péčí o ducha. Je to péče člověka o sebe a jiné lidi, která má za cíl, aby se člověk vracel z odcizení k sobě, abychom byli více sami sebou a více lidmi. Je to „zlidšťování“ člověka. Spiritualita jako (sebe)transformace člověka není jen pouze osobním, vnitřním prožíváním. Není vytržena ze života. Znamená to cestu člověka k bytosti čnicí nad přírodu a starající se o ni. Spiritualita není jen přeměnou jednotlivce, ale i sociálních útvarů, na nichž člověk v závislosti žije. Od bytosti pohybující

---

⁵ BABYRÁDOVÁ, Hana a Jiří HAVLÍČEK. *Spiritualita*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2006. s. 438

⁶ ZOHAR, Danah a Ian MARSHALL. *Spirituální inteligence*. Praha: Mladá fronta, 2003. s. 91, 97

se mezi bezohledným individualismem a otupujícím kolektivismem se člověk na cestě k plnému lidství propracovává ke sdílení, ke společenství (communiu).

Zaznamenáváme posun od náboženských subjektů ke skupinám alternativním, novým, neformálním. Mohlo by se jednat o ústup organizovaného náboženství a nástup individuální a volné skupinové spirituality bez pevné vazby na náboženství nebo i mimo ně. Zdá se, že mezi svobodnou spiritualitou a institučním náboženstvím není jednosměrný pohyb. Spiritualita jako rozvoj člověka, jako návrat z odcizení a jako paradoxní opětovné sebenalezení prostřednictvím sebepřekročení může být náboženská. Různé formy spirituality pramení z novověké krize náboženství. Takto chápaná spiritualita, ať explicitně náboženská nebo nezávislá, je nadějí pro duchovně strádající lidstvo současnosti.⁷

1.3 Mytologie a okultismus

D. Ž. Bor, nakladatel, spisovatel, zabývající se i slovními hříčkami ve vztahu k mýtům a duchovnu prokazuje, že slovo tvoří pokaždé to, co tvrdí: NOMEN, jméno, tvoří OMEN, osud. Jisraelci věřili, že Šloham stvořil Adama ze země tak, jako sochař vytvoří z hlíny sochu. Základem byl etymologický mýtus: slovo ADAM, člověk, vzniká z podobně znějícího ADAMA(h), země. Hra s jazykem přiřadila k těmto slovům hebrejské ADOM, červený, a DAM, krev, čímž se mýtus ještě prohloubil: první lidé byli rudí jako krev. Dodejme, že po vzoru Genesis bylo později latinské HOMO, člověk, mýtoetymologicky přikloněno k HUMUS, země, a navíc se našla i spojnice s latinským HEM a řeckým HAIMA krev. Stačilo významově spojit slova ADAM a ADAMA(h) s hebrejským DEMA', slza (DAMA', plakát) a došlo k propojení mýtu hebrejského s výše uvedeným mýtem staroegyptským.

Egyptané připsali vznik lidí slovní hříčce: ze slzí slunce boha RE vznikli lidé – zároveň se včelami – proto, že kněží objevili zvukovou souvislost mezi RE (r') bůh Slunce, a slovem, označujícím lidi: r m t; k oběma slovům připojili další podobně znějící slovo, r m j . t, slzy, a mýtus byl na světě! Podobně v koptštině: RIMA, člověk, a RMEIN, slze (st.eg. r (m) t člověk a rómské stejnovýznamné ROMA.⁸

⁷ BABYRÁDOVÁ, Hana a Jiří HAVLÍČEK. *Spiritualita*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2006. s. 104, 105

⁸ BABYRÁDOVÁ, Hana a Jiří HAVLÍČEK. *Spiritualita*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2006. s. 143, 147.

Mnoho lidí, kteří nečtou Starý zákon, přesto ví, jak v knize Genesis Bůh stvořil Adama a Evu. I když možná neví, že existují dvě verze tohoto příběhu: jedna v plurálu (Genesis 1, 26-31), kde Bůh tvoří lidi, druhá v singuláru (Genesis 2, 7-25), která „zasadí“ prvního muže a ženu do zahrady Edenu. Většina křesťanů také nezná židovské tradice spojené s Lilit, Adamovou první, odbojnou ženou, jež se s Adamem neustále dohadovala a odmítala se mu podřídít („ležet pod ním“). Když Lilit viděla, že spolu nemohou vycházet, „vyřkla Nevyslovitelné jméno a odletěla do povětří světa“. Adam si stěžoval Bohu, že ho Lilit opustila, a Bůh poslal tři anděly, aby ji přivedli zpět s těmito slovy: „Chce-li se vrátit živa a zdráva, dobrá; pokud ne, bude muset na sebe vzít to, že každý den zemře sto jejích dětí.“ Lilit prohlásila, že se raději utopí v moři, než aby byla poddána Adamovi. Příběh také vysvětluje původ ochranných amuletů s obrazem tří andělů, který nosí novorozenci, aby je chránil před Lilitinou kletbou. Stejně jako v případě dětských duchů bori se věří, že Lilit představuje obzvláštní nebezpečí hrozící ženám a dětem. Eva je stvořena z Adamova boku, z čehož vyplývá podřícení Adamovi. Adam je stvořen ze země.

V jednom známém židovském feministickém midraši (komentáři) o Lilit a Evě Judith Plaskowová (a další autoři) přepsala příběh o stvoření tak, že ženské postavy jsou si rovny. Nepoužily Lilit jako prostředku k zastrašení žen a k jejich odkázání do submisivní role. V tomto příběhu Lilit opouští zahradu, protože Adam se odmítá smířit s jejím rovnoprávným postavením. Eva „v sobě občas pociťovala schopnosti, jež zůstávaly potlačené“, ale v podstatě byla spokojena se svou úlohou Adamovy družky a pomocnice i přes zneklidňující blízký vztah Boha a Adama, který jako by ji vylučoval. Adam již dříve přesvědčil Evu, aby mu pomohla zpevnit zdi Zahrady a vybudovat tak, aby se Lilit k nim nedostala. Přitom jí vyprávěl „hrůzostrašné příběhy o démonu Lilit, který ohrožuje ženy při porodu a krade děti z kolébek uprostřed noci“. Eva ji zahlédne a vidí, že je to žena jako ona. Jednoho dne Eva vyleze na jablň, kterou s Adamem kdysi zasadili, a přeskočí zeď. Lilit čeká na druhé straně a potom spolu dlouho rozprávějí, „smějí se spolu a pláčou, a to znovu a znovu, dokud se mezi nimi nevytvoří sesterské pouto“. Adam řekl Bohu, co Eva dělá a jak zaujímá vůči němu jiný postoj. Boha to také zmátlo: „Něco se vymklo z původního plánu.“ Bůh v tomto příběhu o stvoření je schopný se změnit a uvažovat o tom, jak se vyvíjí jeho stvoření: „Jsem, kdo jsem ... ale musím se stát, kým se stanu.“ Židovský midraš končí slovy: „A Bůh a Adam očekávali v obavách, až se Eva s Lilit vrátí do zahrady, sršící novými plány a ochotné ji celou přebudovat.“

Mýtus se často odlišuje od fikce tím, že mu nelze připsat autora, ale rozdíly mezi mýtem a fikcí se stírají, když jde o texty, kterým může být připsán autor (například Mojžíš je v židovské a křesťanské tradici pokládán za autora Pentateuchu, prvních pěti knih hebrejské Bible), ačkoliv obsahují prvky, jako například příběhy o stvoření, které by mohly být charakterizovány jako mýty.⁹

Za **okultismus** se považuje vše, co se nedá vysvětlit racionální vědou a není součástí náboženství. Znalost okultismu sama o sobě není ani dobrá, ani škodlivá; je možno ji nasměrovat k dobru právě tak snadno, jako ji lze zneužít ke zlu. Výraz „okultismus“ pochází z latinského slova *occultus*, což doslova znamená „poznání skrytého“. Pod okultismus lze zahrnout témata jako alchymie, anděly, animismus, astrologii, druidy, gnosticismus, goetii, grimoáry, hermetický řád Zlatého úsvitu, hermetismus, hypnotismus, Chymickou svatbu, I-Ťing, jógu, kabalou, kámen mudrců, kletby, magii, marinismus, meditaci, mystické kultury Římské říše, nekromancii, numerologii, Ordo Templi Orientis, pentagram, proutkaření, rosenkruciánství, satanismus, šamanismus, taoismus, tarot, uhranutí, upíry, Urobora (Uroboros), věštění, vidění na dálku, vúdú, wiccu a další. Rozsah této práce nedovoluje představit všechna zde uvedená témata. Vybírám některá z nich.

Animismus vychází z latinského *anima*, duše a vyjadřuje víru, že všechny věci v přírodě, zvířata, hory, stromy, a řeky, jsou prochnuty vlastní životní silou, obecně duchem. Animismus se v některých kulturách vyvinul v polyteismus. **Gnosticismus** se obvykle vztahuje k heretickému učení raného křesťanství. Pochází z řeckého slova *gnosis*, což znamená „poznání“. Je směsí perského, egyptského, židovského, předkřesťanského helénistického a řeckého filozofického a náboženského myšlení, vnitřní disciplíny, mysticismu a astrologie. Důležitým bodem učení je, že člověk má v sobě božskou jiskru. Božská jiskra v člověku poukazuje na to, že lidé byli kdysi sami božskými bytostmi. Cílem všech by mělo být dosažení osvobození prostřednictvím osobního duchovního hledání. Z toho vyplývá, že není potřeba kněží, aby sehrávali roli prostředníka mezi člověkem a Bohem. Raně křesťanská církev se gnosticismu obávala. V důsledku pronásledování a zákazů gnosticismus postupně vymřel a uvolnil cestu silnější katolické církvi.¹⁰ **I-Ťing** je nejméně 3 000 let starý čínský text. Je to metoda věštění a předpovídání. I-ťing neboli Kniha proměn vysvětluje, že proměna je základem světa a že klíčem ke zvládnutí životních

⁹ BOWIE, Fiona. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. s. 283, 284

¹⁰ COX, Simon a Mark FOSTER. *Okultismus od A do Z*, Praha: Euromedia Group, 2009. s. 11, 12, 21, 63-66

situací a podmínek je právě schopnost uchopit změnu. Změna není nic, čemu bychom měli odolávat nebo odporovat; je to nevyhnutelná a nezastavitelná síla. Ať už se s ní rozhodneme bojovat, nebo ji přijímáme, pravdou je, že nic nezůstává dlouho stejné, ať už je to špatné, nebo dobré. Celý vesmír i všechno, co se v něm odehrává, je výsledkem interakce dvou sil jin a jang – vzájemné hry mužské a ženské, pozitivní a negativní, aktivní a pasivní energie. I-ťing neslouží k získání světských věcí či materiálního prospěchu. Má výhradní cíl pomáhat člověku na duchovní cestě. Nepředpovídá budoucnost, nýbrž pomáhá člověku se rozhodnout, jak nejlépe jednat v přítomném okamžiku, tak, aby se do budoucnosti otevřela hladká, posvátná cesta. I-ťing se připisuje králi Wen (12. st. př. n. l.). Vychází ze 2 trigramů a 64 hexagramů, které tvoří všechny možné kombinace složené ze dvou typů linií, nepřerušovaných a přerušovaných.

Jóga. První zmínku o józe nalezneme ve védách, pocházejících ze staré Indie. Nejdůležitější a nejznámější je Bhagavadgíta neboli Cesta vznešeného, která vznikla kdysi v období mezi rokem 500 a 50 př. n. l. Cílem jógy je spojení těla a duše s božským, všeobsahujícím vědomím vesmíru, nazývaným brahma. Sanskrtské slovo „jóga“ znamená „spojit“. **Meditace** slouží k ovládnutí myšlenek a spočívá ve ztišení a uklidnění, rozjímání nad životními prožitky a vzpomínkami, nalezení míru a vnitřního klidu. Meditace využívají mnohá náboženství vč. buddhismu, taoismu, jógy, judaismu, kabaly, hinduismu, sufismu, i křesťanství. **Nekromancie** znamená „věštění prostřednictvím komunikace se zemřelými“. **Satanismus.** Stoupenci uctívají samotného Satana. Satanistu většina lidí vnímá jako člověka, který opustil veškeré dobro, slouží ďáblu, bohu temnoty a zla, opovrhne společností, nemá žádné svědomí a slitování. Takovéto vnímání má k pravdě o satanismu velmi hodně daleko. Setiáni odvozují své jméno od Seth (původ slova se odvozuje od satana). Ve skutečnosti uctívají staroegyptského boha Seta, nejvyššího boha svého panteonu. **Setiánství** je náboženství řídicí se tzv. cestou levé ruky, které se zaměřuje na individualismus věřících a nehlásá, že by se praktikující měl sjednotit s vesmírem nebo nějakým vyšším bohem. Tento způsob učí, že skutečné vzkříšení spočívá v rozvoji individuality, a nabádá k oddělenosti od přírody. Moderním náboženstvím, které demonstuje principy levé ruky je *satanská církev*,¹¹ kterou vytvořil v r. 1966 A. Szandor LaVey, bývalý cirkusový akrobat a hudebník. V r. 1969 napsal Satanskou bibli. Jejím jádrem je „devět satanských prohlášení“:

---

¹¹ COX, Simon a Mark FOSTER. *Okultismus od A do Z*, Praha: Euromedia Group, 2009. s. 95–97, 101, 134, 142, 175, 176

1. Satan představuje holdování a užívání si místo odříkání! 2. Satan představuje životní existenci místo prázdných duchovních snů! 3. Satan představuje čistou moudrost místo pokryteckého podvádění sebe sama! 4. Satan představuje laskavost vůči těm, kteří si ji zaslouží, místo plýtvání láskou vůči nehodným! 5. Satan představuje pomstu místo nastavení druhé tváře! 6. Satan představuje zodpovědnost vůči zodpovědným místo starání se o psychické upíry! 7. Satan představuje člověka jako jedno ze zvířat, které je někdy lepší, ale mnohem častěji horší než ta čtyřnohá, protože v důsledku svého „božského, duchovního a intelektuálního vývoje“ se stal nejhorším ze všech zvířat! 8. Satan ztělesňuje tzv. hříchy, neboť ty všechny vedou k fyzickému, mentálnímu a emocionálnímu uspokojení! 9. Satan byl vždy tím nejlepším přítelem, jakého kdy církve měla, protože ji po všechna léta udržuje při životě!

Podle Satanské církve veškerý život je posvátný, zejména život dětí a zvířat. Nemělo by se dělat nic, čím člověk škodí druhému člověku. Staví se proti užívání drog. Určitě existují satanisté, jejich obřady a praktiky jsou odpudivé. Ti by pravděpodobně odpovídali naší konvenční vizi uctíváčů ďábla, ale naštěstí je jich velmi málo. Nesmíme ale zapomínat, že zlo ve světě se děje nikoli ve jménu satana, nýbrž ve jménu jiných bohů a principů, které se nad satana a satanismus povyšují, zatímco ve skutečnosti působí tolik škody a destrukce, že by toho satan sám nikdy nebyl schopen. **Vúdú** bývá mylně spojováno díky sdělovacím prostředkům se satanskými rituály nebo s tzv. zombiemi. Zkreslená je i představa o figurce vúdú. Dokonce se vyrábějí podobné figurky jako hračky, např. v podobě „špatného přítele“ nebo „bývalého manžela“. Můžete si na panenku připevnit fotografii svého šéfa, kterému se chcete „pomstít“! Ve skutečnosti figurky vúdú nejsou škodlivé. Oděné figurky se často používají jako poslové zpráv mezi světem lidí a duchů. Někdy se pokládají u vchodů ke hřbitovům s připevněnou zprávou pro někoho ze zemřelých nebo se používají při léčebných rituálech a v některých případech znázorňují posvátné duchy. Vúdú vzniklo jako běžné náboženství u dvou afrických kmenů (Mina a Ewe), jejichž příslušníci věří v dualitu kosmologického božského principu. **Wicca** je náboženství milující a propagující mír, zaměřené na přírodu a uctívání všech předmětů přírodního světa, vč. ročních cyklů, jako jsou slunovraty a rovnodennosti. Zakladatelem je G. Gardner. Wicca vychází z dávných čarodějnických tradic, ale není čarodějnictví.¹² Za nejmocnější božstvo se ve wicce obvykle považuje bohyně Plodnosti, protože je schopna plození, a proto se považuje za stvořitelku vesmíru, Velkou Matku. Wiccáni používají mnoho obřadních předmětů, k nimž často patří oltář, Kniha stínů (obsahující wiccanské

---

¹² COX, Simon a Mark FOSTER. *Okultismus od A do Z*, Praha: Euromedia Group, 2009. s. 176–178, 212–213, 215

rituály), košťata, svíčky, pentagramy, krystaly, vonné tyčinky a další. Wiccanský morální kód: „Nikomu neubližuj, a konej podle své vůle.“ Wicca je dnes vnímána jako náboženství hlásající toleranci, lásku a harmonii s přírodou.¹³

1.4 Sektářství

Termín sekta bývá zpravidla vnímán s negativními konotacemi, které evokují morálně nepřijatelné jednání či učení skupin odštěpených v průběhu dějin křesťanství. (*Bob Larson, aktivista kontrakultovního hnutí*)

Diskuse o tom, co je to „sekta“ či „nové náboženské hnutí“ je často velmi náročná a emotivně laděná. Pro jedny jsou nová náboženství ztělesněním všeho nebezpečného nebo deviantního v oblasti náboženských přesvědčení a praktik. Pro druhé jsou naopak fascinujícími ukázkami toho, jak člověk tvoří náboženské významy a svůj život přizpůsobuje tomu, aby mu jeho náboženská zkušenost dávala smysl.

Evangelikální kontrakultovní apologeti jako např. Bob Larson považují nová náboženství za podezřelá už jen *proto*, že se buď odchyľují, či úplně liší od jejich vlastního pojetí křesťanství. Nová náboženství se opravdu často setkávají s nedůvěrou tam, kde se jejich základní učení odlišují od náboženských tradic, jež dominují v dané společnosti. Sekulární antikultovní hnutí se přitom opírají o ideologii, jež obviňuje nová náboženství z tak hanebných praktik, jako jsou „vymývání mozků“ či „ovládání mysli“.¹⁴

Ve většině případů lidé mají o nových náboženských hnutích velmi málo přesných informací. I když se člověk mohl v životě setkat s někým, kdo se připojil k tzv. sektě, většina lidí čerpá nejvíce informací o nových nebo kontroverzních náboženstvích pouze z médií.

A tím, abychom měli ve zpravodajství mimořádný příběh, je třeba představit „sekty“, nové náboženské skupiny negativně, podivně nebo dokonce nebezpečně. Nicméně o nová náboženství se zpravodajská média začnou zajímat teprve tehdy, když se stane něco drastického – obléhání ranče davidíánů jednotkami BATF a FBI v r. 1993; vraždy a sebevraždy členů Řádu Slunečního chrámu v Švýcarsku a Kanadě v letech 1995 a 1997; jakož i sebevraždy „odchozího týmu“ Nebeské brány; nebo vraždy (sebevraždy) členů

¹³ COX, Simon a Mark FOSTER. *Okultismus od A do Z*, Praha: Euromedia Group, 2009. s. 218

¹⁴ COWAN, E. Douglas a David D. BROMLEY. *Sekty a nová náboženství*. Praha: Grada Publishing, 2013. s.

Hnutí za obnovu Desatera Božích přikázání na ugandském venkově r. 2000. Velká většina nových náboženských hnutí nikdy hranici takového „dramatického vyústění“ nepřekročila, přesto je stále mnoho lidí v zajetí tohoto typu negativních konotací.

Mezinárodní asociace pro studium sekt (International Cultic Studies Association), dříve Americká rodinná nadace (American Family Foundation), jedna z největších antikultovních organizací, která se objevila v 70. letech 20. století, udává nyní 15 základních charakteristik, které jsou prý pozorovatelné u každé podezřelé skupiny. Tyto „sektářské skupiny“ dělí lidi na *my* a *oni*“; používají „techniky měnicí mysl“ (jako např. meditaci, zpívání, mluvení jazyky, veřejné pokořování a ohlupující rutinní práce). Jsou „zcela zaujaté vyděláváním peněz“ a „sháněním nových členů“; od aktivních členů se „očekává, že budou věnovat nadměrné množství času své skupině a jejím aktivitám“. Badatelé užitečnost těchto charakteristik zpochybňují.

Oproti evangelikálnímu kontrakultovnímu hnutí, sekulárnímu antikultovnímu hnutí i populárním médiím se většina sociologů a religionistů snaží pochopit nová náboženství v jejich sociálních, kulturních a historických souvislostech. Slovo sekta nese stále jednoznačně negativní nádech. Proto byla hledána nová označení. Nejběžnějším pojmem se staly termíny „nové náboženství“ či „nové náboženské hnutí“; dále „alternativní náboženské hnutí“, „objevující se náboženství“, „kontroverzní nová náboženství“, „marginální (nebo periferní) náboženská hnutí“. Ani jeden z nich není ideální. Munisté, davidíáni či Děti Boží (Rodina), si jsou jisti, že jejich víra rozhodně není vůbec nová, neboť jsou praví křesťané, a tudíž příslušníci největšího náboženství na světě.

Předsudky o tom, že následovníci nových náboženství mají vymytý mozek, jsou duchovně klamání nebo musí být duševně nemocní, jsou problematické nejen z empirického úhlu vědeckého zkoumání, ale stavějí před nás nepřekonatelné překážky v plnějším pochopení těmto fascinujícím novým společenským hnutím. Porozumění tomu, co jejich vyznavači považují v životě za nejdůležitější, je mnohem produktivnější úsilí, než je jednoduše odsuzovat jako šarlatány nebo je napadat jako společenské devianty, nebo se o ně zajímat jen tehdy, když se stanou mediálně zajímavými.¹⁵

---

¹⁵ COWAN, E. Douglas a David D. BROMLEY. *Sekty a nová náboženství*. Praha: Grada Publishing, 2013. s. 12-16

Jako příklad lze uvést Scientologickou církev, kombinující soudobou vědu a techniku, terapie a techniky péče o zdraví s metodami podnikání, a to způsobem, jenž velmi znesnadňuje identifikovat toto hnutí jako „náboženské“.

Často stojí nové náboženské mýty v opozici k běžným, obvyklým přesvědčením širší společnosti a určujícím společenským konvencím, jimiž se řídí mezilidské vztahy. Odpůrci nových náboženství zařazují jejich vyznavače do negativních „sekt“, což vyjadřuje jejich neochotu přiznat jim jakoukoli kulturní nebo společenskou legitimitu. Takto je označovat znamená sloužit propagandě a nová náboženství od počátku diskreditovat a zbavit se potřeby dovědět se o nich více.¹⁶

1.5 Náboženství ve vědě (filozofii)

Středověká Evropa byla občas rozbouřená, protože v ní různé politické a náboženské zájmy bojovaly o nadvládu, ale byla jednotná ve víře v Boží existenci a v oprávněnost nároků světské moci. Tyto základní předpoklady byly s nástupem osvícenství zpochybněny. David **Hume** deklaroval, že empirické pozorování (to, co se dá poznat zkušeností) by mělo tvořit základ „morálních věd“, zatímco německý filozof Emmanuel **Kant** tvrdil, že veškeré vědění je zkonstruované a že nelze poznat „svět jako takový, svět an sich“. Pro Ludwiga **Feuerbacha** bylo křesťanství iluzí. Friedrich **Nietzsche** prohlašoval „smrt Boha“. Tyto myšlenky se probíraly v intelektuálních kruzích, zatímco většina evropského obyvatelstva i nadále vyznávala tradiční křesťanskou (nebo židovskou) náboženskou víru a hodnoty.¹⁷

Nietzsche pokládal křesťanskou víru od samého počátku za obětování: obětování svobody, hrdosti, veškeré sebejistoty ducha; zároveň ji pokládal za zotročení, sebevýsměch a sebeznetvoření. Kde se jen dosud na světě vyskytla náboženská neuróza, najdeme ji spojenou se třemi nebezpečnými dietními předpisy: půstem, samotou a pohlavní zdrženlivostí. Nelze stoprocentně rozhodnout, co je příčina a co následek.¹⁸

Proč hlásám ateismus? – „Otec“ v bohu je pořádně vyvrácen, rovněž „soudce“, „odměňovatel“, „svobodná vůle“: on neslyší – a kdyby slyšel, stejně by nevěděl, jak pomoci. Existuje velký žebřík náboženské krutosti; nejpodstatnější jsou tyto: kdysi byli

---

¹⁶ COWAN, E. Douglas a David D. BROMLEY. *Sekty a nová náboženství*. Praha: Grada Publishing, 2013. s. 18, 20, 22

¹⁷ BOWIE, Fiona. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. s. 16

¹⁸ NIETSCHE, Friedrich. *Mimo dobro a zlo*, Praha: Aurora, 2003. s. 48-49

bohu obětováni lidé, možná ti, které jsme nejvíc milovali. Potom obětoval člověk bohu nejsilnější instinkty, které měl, to co bylo „přirozené“. V neposlední řadě bylo třeba obětovat vše útěšné, svaté, všechnu naději, víru ve skrytou harmonii, v budoucí blaženství a spravedlnost? Nebylo třeba obětovat boha samého a z krutosti vůči sobě uctívat hloupost, kámen, osud, Nic? Obětovat boha pro Nic – to zůstalo pokolení, jež právě přichází.¹⁹

Zarathustra o samotě promluvil k srdci svému: „Což tento staříčkový světec neslyšel, že bůh je mrtev!“ Hlásám vám nadčlověka. Nadčlověk je smysl země! Tot' buď i vůle vaše! Co je hodno největšího pohrdání – to je však poslední člověk. Takto promluvil k lidu: *Je čas, aby si člověk vytkl svůj cíl. Je čas, aby člověk zasadil sítě své nejvyšší naděje. Musí mít ještě chaos ve svém nitru, kdo chce zroditi tančící hvězdu. Běda! Přijde čas, kdy člověk již nebude roditi hvězd. Běda! Přijde čas člověka, který zasluhuje největšího pohrdání a sám sebou již neumí pohrdat. Hled'te. Ukazuji vám **posledního člověka.***²⁰

---

¹⁹ NIETSCHE, Friedrich. *Mimo dobro a zlo*, Praha: Aurora, 2003. s. 52-53

²⁰ NIETSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra*, Olomouc: Votobia, 2005. s. 13

2 VÝCHODNÍ NÁBOŽENSTVÍ

2.1 Buddhismus

Buddhismus, na rozdíl od většiny náboženství, která jsou bohostředná, postavil do centra svého učení člověka. Je introvertní, zabývá se individuálním osvobozením člověka. Po cestě k pravdě (dhammě) musí jít každý sám. Většina lidí se upírá na věčný život nebo nihilismus. Buddhismus tvrdí, že neexistuje nic stálého, co by se dalo zničit, ale naopak ani trvalá duše, kterou by bylo možné učinit věčnou.²¹

Zakladatelem buddhismu byl princ *Siddhártha Gautama* (Buddha – probuzený, osvícený), který se narodil v parku Lumbiní u Kapilavatthu v jižním Nepálu v kšatrijské rodině z královského rodu Šákjů. Oženil se v 16 letech se stejně starou princeznou Jasodharou, se kterou měl v 29 letech jediného syna Ráhula. Po poznání, že světský život přináší pomíjivé radosti, utrpení, úpadek, nemoc, stáří a smrt, se rozhodl opustit rodiče, palác, ženu i syna a hledat osvobození z této existence. Dvanáct Buddhových největších skutků jsou: (1) existence v nebi Tušitě, (2) sestoupení z Tušity, (3) vstup do matčina lůna, (4) narození se jako princ, (5) zdatnost ve světských uměních, (6) život v paláci, (7) odchod z domova, (8) provádění askeze, (9) porážka Máry, (10) probuzení, (11) roztočení kola učení, (12) konečná nirvána.²²

Nibbána (pálijsky) neboli **nirvána** (sanskrtsky) je nejvyšší mír, oproštění se od každého podkladu znovuzrozdání; konec žádostivosti, osvobození, vyhasnutí. Kdo jí dosáhne, nebude vystaven žádnému výslednému utrpení, žádnému dalšímu zármutku, žádné strasti. Nibbána je bezčasová, lze jí dosáhnout v tomto životě samém.²³

Buddhismus má dokonalý kodex morálky: (a) *Pět zásad*: nezabíjet, nekrást, nedopustit se cizoložství, nelhat a nepožívat opojné nápoje. (b) *Čtyři vznešené stavy*: soucit, milující laskavost, spoluradost a rovnodušnost. (c) *Deset transcendentálních dobrých vlastností*: štedrost, odříkání, mravnost, moudrost, trpělivost, opravdovost, energie, odhodlanost, rovnodušnost a milující laskavost. (d) *Ušlechtilou osmidílnou stezku*: správné myšlení, správné konání, správná mluva, správné nazírání, správné úsilí, správné živobyті, správné soustředění a správná bdělá pozornost.

---

²¹ NÁRADA, Théra Mahá. *Buddha a jeho učení*, Olomouc: Votobia, 1998. s. 15

²² POWERS, John. *Úvod do tibetského buddhismu*, Praha: BETA, 2009. s. 23, 29, 32, 39

²³ **Slovo Buddhovo**, wordpress.com, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z:

<http://slovobuddhovo.wordpress.com/2013/05/11/treti-ze-ctyr-uslechtilych-pravd-konec-utrpeni/>

Podle buddhismu veškerý život je utrpení: zrození, stárnutí, nemoc, smrt; být oddělen od toho, co chceme, co si přejeme, po čem toužíme, je pátý faktor utrpení. Utrpení způsobuje lpění. Ušlechtilou 4dílnou pravdu o utrpení představuje: pochopení a odstranění vzniku utrpení a uskutečnění a pěstování zániku utrpení.

Čtyři ušlechtilé pravdy, které tvoří neochvějné základy buddhismu jsou: (1) *utrpení*; (2) příčina utrpení, tj. *žádostivost*; (3) *zánik příčiny*; (4) *střední cesta*.

Kamma je zákon mravní kauzality. Znovuzrození je jejím následkem. Kamma a znovuzrození jsou ve vzájemných vztazích. V působení kammy je nejdůležitějším jevem mysl. **Zákon kammy** je: rovný rovného si hledá. Dobro plodí dobro. Zlo plodí zlo. Kamma je zákonem příčiny a účinku v etické říši. Jak zasíváme, tak sklízíme. Co sklízíme dnes, je to, co jsme zaselí buď v přítomnosti či v minulosti. Kamma je zákon sám o sobě, který působí ve svém vlastním poli bez intervence jakékoliv vnější, nezávislé vládnoucí síly.

Znovuzrození (samsára) tvoří základní princip buddhismu, ale jeho cíl *nibbána* (oproštění se od žádostivosti, vyhasnutí, nejvyšší mír) je dosažitelný za tohoto života. Buddhistické znovuzrození je třeba odlišit od transmigrace a reinkarnace jiných systémů. Buddhismus popírá transmigraci trvalé duše, stvořené bohem nebo emanací (nejvyšší duše nebo božské podstaty). *Kamma* podmiňuje znovuzrození. K interpretaci prvotní příčiny znovuzrození se používají významné pojmy: Paramátmá, Brahmá, Isvara, Jehova, Bůh, Všemohoucí, Otec na nebesích, Alláh, Řád nebes, Nejvyšší bytost, První hybatel, Stvořitel, Božská podstata, Náhoda, Prakrti, Nezapříčiněná příčina, Pradhána aj.

Postoj buddhismu k **původu života** je ignorován. Zabývá se hlavně utrpením a jeho odstraněním. **Původ života** je nepředstavitelný začátek tohoto neustálého putování. Nejranější bod tohoto pohybu, putování bytostí zahalených nevědomostí, spoutaných žádostivostí, nelze odhalit.“ *Samjutta-nikája*²⁴

O Bohu Stvořiteli se v Bhúridatta-džátace (čís. 543) praví: „*Ten, kdo oči má, může vidět odpornou podívanou, proč nesrovná Brahmá svá stvoření na míru pravou? Jestliže jeho rozsáhlá moc bez hranic může potlačovat, proč je jeho ruka tak zřídka natažena požehnat? Proč jeho stvoření všechna odsouzena jsou k bolesti? Proč nedává všem a pro všechny štěstí? Proč podvody, lži a zaslepenost převládají? Proč lživost triumfuje, pravda a spravedlnost selhávají? Počítám vašeho Brahmů mezi ty nespravedlivé, kdo vytvořil svět,*

²⁴ NÁRADA, Théra Mahá. *Buddha a jeho učení*, Olomouc: Votobia, 1998. s. 16–17, 76–77, 209, 246–248, 277–278, 281

v němž chránit se je zlé.“ V Mahábódhi takto promlouvá: „*Existuje-li nějaký Pán, mocný všechno splnit, u každého tvora blaho či bídu, a čin dobrý či zlý; takový Pán je hříchem poskvrněn. Člověk ...?*“ Lord Tennyson v básni „Beznaděj“ ostře napadá Boha s odvoláním na Izaiáše 45, 7: „působím pokoj a tvořím zlé.“ „Jak! Mám se obrátit na onu Nekonečnou Lásku, která nám tak dobře posloužila? Spíše nekonečnou krutost, která učinila trvalé peklo! Udělal nás, předvídal nás, předem nás odsoudil a činí, co chce, podle sebe. Lepší naše mrtvá krutá matka, která nás nikdy neuslyšela sténat.“

Proces znovuzrození je v buddhismu podmíněn **kolem života**: „*Žádného Boha ani Brahmů nelze nalézt, žádnou hmotu tohoto kola života: pouhé jevy existují, vždy na podmínkách závislé.*“ *Visuddhi-magga*²⁵ **Kolo života** představuje **12 článků závislého vznikání**: (1) nevědomost, (2) jednání, (3) vědomí, (4) mysl a tělesnost, (5) šest zdrojů, které reprezentuje sluch, zrak, čich, chuť, hmat a mysl, (6) dotek, (7) cítění, (8) lpění, (9) uchopování, (10) existence, (11) zrození, (12) stárnutí a smrt.²⁶

Desítku těla tvoří **čtyři elementy**: (1) element roztažení (extenze) (pathaví); (2) element soudržnosti (koheze) (apó); (3) element tepla (tédžó); (4) element pohybu (vájó); a jejich **čtyři odvozeniny**: (5) barva; (6) pach; (7) chuť; (8) výživná podstata; (9) současně s životaschopností; a (10) tělo. (300) **Hmota** (pálijsky rúpa) se vysvětluje jako to, co se mění a rozkládá; co se projevuje. 4 elementy jsou ve vzájemných vztazích, ale jeden může převládat nad druhým. Např. element extenze převládá u země, koheze u vody, teplo u ohně a pohyb u vzduchu.

V cestě k osvobození (nibbáně) brání nívarana (ni + var, překážet, bránit) **pět druhů překážek**: (1) smyslná touha; (2) zlá vůle; (3) strnulost a malátnost; (4) nepokoj a výčitky a (5) skeptické pochybování.²⁷ (387) *Dhammapada*, v. 277-279 učí na cestě k nibbáně: „*Pomijivé jsou všechny podmíněné věci ... Strastiplné jsou všechny podmíněné věci ... Bez trvalé podstaty jsou všechny jevy ...*“ Existuje 10 transcendentních dobrých vlastností k získání nejvyššího osvícení: štědrost, morálka, odříkání, moudrost, energie, trpělivost, opravdovost, rozhodnost, dobrotivost a rovnodušnost. **Párámí dokonalosti**: „*Práce pro blaho druhých.*“ *Sutta-nipáta* V životě každého člověka existují **4 žádoucí a 4 nežádoucí stavy**: zisk a ztráta; sláva a pomluva; chvála a hana; štěstí a bolest.

²⁵ NÁRADA, Théra Mahá. *Buddha a jeho učení*, Olomouc: Votobia, 1998. s. 279–280, 297

²⁶ POWERS, John, *Úvod do tibetského buddhismu*, Praha: BETA, 2009. s. 63

²⁷ NÁRADA, Théra Mahá. *Buddha a jeho učení*, Olomouc: Votobia, 1998. s. 300, 387, 473

Hmota, mysl a život jsou 3 odlišné faktory, které vytvářejí člověka s nepředstavitelnými možnostmi. Stává se svým vlastním stvořitelem i ničitelem. V něm se nachází bídný červ, zvíře, člověk, nadčlověk, déva, brahma. Zločinné i svaté rysy. Může se stát požehnáním i prokletím sobě i druhým. Člověk je ve skutečnosti svět sám o sobě. **Smysl jeho života** není vně jeho současného života. Ani v problematické existenci za hrobem, v evoluci ega během reinkarnací ani v budoucnosti lidstva. Smysl podle buddhismu SPOČÍVÁ V POZNÁNÍ.²⁸

2.2 Hinduismus

„Hinduismus“ je hybridní výraz. Je vytvořený z novindického slova hindú s latinskou koncovkou. Slovo hindú je perský ekvivalent sanskrtského výrazu sindhu (tj. řeka, voda, oceán), který byl od nepaměti používán v Persii k označení země a lidu za „velikou vodou“. Tou se myslela řeka, která se později stala známá pod polatinštěným názvem Indus (řec. Indos), stejně jako název pro celý poloostrov Indie.

Sanátana dharma je indická duchovní tradice, kterou lze interpretovat nejméně 3 způsoby: (1) věčný zákon; (2) věčný běh věcí; (3) věčná pravda. Pojem dharma filozoficky vyjadřuje, vedle projevené skutečnosti a její zákonitosti, také nadčasovost a absolutnost poslední nebo nejvyšší skutečnosti o sobě. Čas existuje jenom v rámci jevového jsoucná a jeho proměnlivost je jím podmíněna. Pokud se pojem „věčnost“ někdy vyskytuje v souvislosti s časově podmíněnou oblastí fenomenálního bytí, neznamená lineární nekonečné trvání, ale poukazuje na neustávající cykličnost vzniků a zániků.²⁹

Současně obsahuje pojem dharma, chápaná jako absolutní, nejvyšší, dokonalá pravda, také poukaz na vědomí, uvědomění a inteligenci. Hinduismus dospěl k závěru, že člověk, přes přítomnou podmíněnost své situace a omezenost svého vědění, se může dopracovat poznání této absolutní pravdy; tím se vymanit z podmíněnosti jevové skutečnosti a dojít trvalého vysvobození (mókša), tj. vystoupení do nadčasovosti absolutní pravdy, absolutního jsoucná. K hinduismu se může hlásit každý, kdo přijme Vědu za boží zjevení nebo inspirovaný zdroj duchovního poznání.

Nejstarší formou indoárijského náboženství byl tzv. védismus. Pramenem védismu je tzv. Rg-véda-samhitá, „sbírka vědění ve verších“, obsahující 1028 hymnů.

²⁸ NÁRADA, Théra Mahá. *Buddha a jeho učení*, Olomouc: Votobia, 1998. s. 390, 412, 458, 475, 482-483

²⁹ WERNER, Karel. *Náboženské tradice Asie*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2002. s. 27-28

Védská tradice tedy obsahuje několik mýtů o stvoření světa. Nejstarobylejší z nich je mýtus o bohyni Aditi (nekonečno), neboť se zdá, že pochází z doby, kdy ženský tvořivý princip byl pocíťován jako nejzákladnější síla ve vesmíru.

Mocný bůh Indra, představitel aktivního principu ve vesmíru, se na této kosmologii podílel tím, že podepřel svým kopím nebe, aby nesplynulo znovu se zemí. Indra se stal králem panteonu 33 bohů, tradičně dělených do tří skupin na bohy nebeské, vzdušné a zemské. Nejvyšším nebeským bohem byl Varuna, strážce kosmického zákona (řec. Uranos). Jeho bratr byl slunečný bůh Míttra, ochránce smluv. Bůh štědrosti Bhaga, také syn Aditi, je pro nás zajímavý tím, že slovanské formy jeho jména (bhogu, bog, buoh, bůh) zdomácněly v obecném významu „bůh“, Bůh. Později nejdůležitější byl brahman (neutrum od kořene brh- „moc, síla“); Kolem roku 1000 př. n. l. došlo ke kodifikaci Rg-védy.

Na vyšší úrovni védských nauk je smrt nazírána jako dočasné rozptýlení složek lidské osobnosti. Všechny tyto složky osobnosti jsou univerzální a dynamické. Jsou to kosmické síly, označované pojmem dévatá (božstva). Při kremaci se tyto síly rozptýlí a splynou se svými kosmickými „elementy“ čili dimenzemi, ale hned se zase vrátí do „ohrady“ osobnosti v novém seskupení v jiném světě (Rg-véda 10,16,4) a jedinec pokračuje takto dále sledem životů (Rg-véda 4,54,2) a v každém novém životě se opět těší na nové potomstvo (Rg-véda 10,16,5).

Někteří bráhmani jako učitelé vedli rozpravy ke svým žákům nazvané upanišady. Nejzákladnějším upanišadovým učením je identifikace vnitřní, skryté podstaty veškeré skutečnosti s nejvnitřnější podstatou lidské osobnosti. Z nových pojmů se objevil výraz samsára, výraz pro jevovou skutečnost, tj. stvořený kosmos a koloběh životů v něm. Pro osvobození z koloběhu životů, se kromě termínů mókša a vimukti používá i buddhistický výraz nirvána.³⁰

Významným dílem jsou Píseň (Zpěvy) Vznešeného – *Bhagavad-gíta*, která se stala lidovou „biblí“ hinduismu. Objevuje se zbožněný legendární hrdina Kršna, vtělení boha Višnu. Podle védské tradice spočívá dokonalost života v uznání našeho vztahu ke Kršnovi nebo Bohu. Úkolem je zachránit lidskou společnost před spirituální smrtí. Lidé totiž neznají cíl, smysl a směřování svého života, totiž sebepoznání a obnovení našeho ztraceného vztahu

---

³⁰ WERNER, Karel. *Náboženské tradice Asie*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2002. s. 29–40, 43–50

k nejvyšší božské bytosti. Z Bhagavad-gíty pochopíme, že nejen lidé, ale všechna stvoření jsou jednotlivé části Boha, které mají povinnost mu sloužit.³¹

Základní prvky světového názoru hinduismu

Nezákladnější tezí hinduismu je božská povaha absolutní skutečnosti, která se jeví našemu myšlení jako nekonečná a neosobní, ale inteligentní vesmírná síla. Nazývá se brahman. Osobnostní charakter nejvyšší skutečnosti se nazývá puruša. Podle monismu Brahman – božský původce vesmíru, átman – vnitřní podstata, je přítomen v každé bytosti v projevené jevové skutečnosti (samsára). Podle dualismu je projevený vesmír výsledkem činnosti věčného kosmického principu přírody (prakrti), který se projevuje třemi silami nebo dynamickými složkami. Jsou to čistota, ryznost; energie, dynamika a setrvačnost, letargie. Jejich souhrou a nesmiřitelným rozparem uvnitř projevující se přírody dochází k vývoji světa a všech věcí a jevů v něm a opět k jejich rozpadu. Podnět k tomuto vývoji dá kosmický duch puruša. Toto učení lze nalézt i ve védách a v upanišádách a její vliv je do jisté míry patrný i v buddhistickém myšlení.

V hinduismu se časem ustavilo několik systémů klasifikace složek lidské osobnosti. Nejnižším a nejhrubším obalem jevové osobnosti je hmotné tělo, které obsahuje jemné tělo, podobné „astrálnímu tělu“ v evropské okultní tradici. Uvnitř obalů jemného těla se nachází „kauzální“ tělo, které je nositelem záznamů neboli stop vykonaných činů (karma) jedince a osobních znaků jeho charakteru, vč. jeho volní kapacity pro budoucí životy. Kauzální tělo je strukturální dynamickou jednotkou, která přechází v procesu znovuzrovnání z života do života. Jádro osobnosti (átman či puruša) však zůstává sledem těchto životů nedotčeno.³² Bytosti vyšších sfér jsou obvykle zvané bohové (déva). Na vrcholu je nejvyšší bůh Brahma. Podsvětí je obýváno aktivními démonickými bytostmi a pasivně trpícími bytostmi v různých pododděleních, které odpovídají povaze utrpení, jímž si odpykávají své karmické viny. Obyvatelé ve všech sférách existence se rodí, umírají a znovuzrovnají podle karmického zákona, který je součástí kosmického řádu. Filozoficky vyjádřeno, existence předchází esenci, tj. způsobem existence si každý určí budoucí povahu či esenci své bytosti, ovšem vždy jen na čas, neboť žádná forma existence a žádná existenční úroveň není věčná.

---

³¹ PRABHUPADA, His Divine Grace A. C. Bhaktivedanta Swami. *Die Schönheit des Selbst*, Wien: The Bhaktivedanta Book Trust, 1987. s. 3

³² WERNER, Karel. *Náboženské tradice Asie*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2002. s. 54-55

Cesty ke konečnému cíli osvobození se dají popsat 3 kategoriemi: (1) cesta činů; (2) cesta lásky; (3) cesta poznání.

Z nejvyšších bohů lze jmenovat **Brahmu, Šivu a Višnu** a jeho 10 inkarnací. Mezi jinými vtělení Kršnovo. Kršna, ve svém mládí svůdný milovník pastýřek, symbolizuje lásku mezi bohem a lidskými dušemi. **Déví** (bohyně), kult ženského principu, se traduje v indických náboženských tradicích od nejstarších dob. Ve védách je to bohyně Aditi, v předchozím harappském období je to lidový kult Velké Matky. Vystupuje ve dvou podobách. Ničivý aspekt Déví je zosobněn postavou černé Káli, která pojídá své děti, což je mytologický výraz pro přírodní katastrofy, a proto jí byly přinášeny i lidské oběti na usmíření její zuřivosti, hlavně sektou thagí, populárně známou jako sekta „škrtičů“. Bohyně Lakšmí, také Šrí ztělesňuje pozitivní aspekt Velké Matky (Matky Přírody).³³

Z hinduistické moudrosti:

Hledáš Boha? Dobře, hledej Jej v člověku. Jeho božskost je projevená více v člověku než v kterémkoliv jiném objektu. Porozhlédni se kolem sebe po člověku, jehož láska k Bohu přetéká, po člověku, který touží po Bohu, po člověku, jenž je opilý Božskou láskou. V takového Bůh vtělil Sebe Sama. *Šrí Ramakrišna (1836 – 1886)*³⁴

2.3 Zazen (Zen)

Zazen je meditace vsedě. „Za“ znamená sezení, „zen“ znamená uvedení mysli do klidu. Zen je stav přirozené, tiché, mlčenlivé mysli, bez vzrušení. Zapomenete-li na vlastní Já, znamená to být vstřebán kosmickou existencí, vrátit se k univerzu. Zazen znamená nic nekonat, pouze sedět, klidně, s pochopením, že sama mysl je přirozenou Pravdou. Žáci starých mistrů byli upozorňováni, že se nemají hnát za Pravdou s vynaložením krajního úsilí, protože je zde vždy všudypřítomná. Vnímáme ji ve všedním životě, jsme-li pozorní. Vrcholným stavem je stav „wu-šin“ neboli „ne-mysl“, tj. ztráta reflexivního vědomí a sebe-vědomí. Satori (osvícení, probuzení, poznání) není žádný zvláštní stav mysli. Je to návrat k přirozenému stavu ducha.³⁵

Zazen znamená naučit se věčnému životu, naučit se, jak se nerodit. Čím je život věčný? On je životem a smrtí. Život – smrt je věčným bytím podstaty věcí. Někteří říkají:

³³ WERNER, Karel. *Náboženské tradice Asie*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2002. s. 56–59, 73-76

³⁴ CROSS, Steven a Margaret IRVINE. *Malá kniha hinduistické moudrosti*, Praha: VOLVOX GLOBATOR, 1997. s. 37

³⁵ NAVRÁTIL, Jiří. *Úvod do Zenu*, Most: Severografia, edice Jádra, 1990. s. 117, 118, 126

„Po smrti není nic.“ Opravdové „nic“ neexistuje ve své esenci, nemůže existovat. V Hannja Šingjó se říká: existence je v ničem a nic je v existenci. Mistr Kaisen řekl: „*Nevěř ve zkušenosti dobré nebo zlé, jsou jako duha. Trápíme se zbytečně tím, co nelze zachytit, zastavit. Všechno je v tobě. Nehledej nic jiného. Nic nečiň. K ničemu se nenuť. Nic nechtěj. A všechno se uskuteční samo.*“³⁶

Suzuki, který učí zenovou nauku na Západě, vychází ze tří základních prvků: *správného cvičení, správného postoje a správného porozumění*. Cílem **správného cvičení** je vidět věci ve své TAKOVOSTI, tak jak jsou, nesnažit se zastavit své myšlenky. Samy se zastaví. Je nutné zapomenout na sebe. Získat **prázdnotu** ducha znamená osvobodit se od DUALITY.³⁷ Protože nejste zakotveni v Prázdnotě, jednáte na základě jakési předpojaté představy. To není přirozené.³⁸ Slovy Dógena: „Když sedíte obklopen svými problémy, co vám připadá skutečnější: vaše problémy nebo vy sami? Fakt, že žijete pouze v tomto okamžiku, je prapůvodní skutečností.“ Klanění zbavuje sobeckých žádostí. **Správný postoj** vyjadřuje víru v naši původní přirozenost. Toho bychom měli dosáhnout *cílevědomě, opakováním, soustředěním* na náš každodenní život, *správným úsilím* bez pomyšlení na zisk). Měli bychom dělat věci tělem i duchem, na ničem neulpívat. Jíst, když máme hlad a jít do postele, když se nám chce spát. I nic nedělání (wu-wej) je děláni. Zapomeneme-li na sebe, jsme skutečně pravou činností velikého Bytí – samotnou skutečností.³⁹ Člověk identifikací sebe sama s ideou sebe sama získává zdánlivý a nejistý pocit trvalosti. Tato idea je založena na pečlivě vybraných vzpomínkách z minulosti. Ale do té míry, jak člověk ztotožňuje sám sebe s fixní ideou, začíná si uvědomovat, že „život“ je jako něco, co plyne mimo něj. Jak stárne, jeho idea se stává rigidnější, více založená na vzpomínkách. Čím víc se snaží uchopit svět, tím více ho pociťuje jako proces v pohybu.⁴⁰ Většina lidí žije v přeludech. Žít však znamená *žít v problémech*. A vyřešit je znamená stát se jejich součástí, splynout s nimi. Jde o to, abychom žili a pracovali na tomto světě s tímto porozuměním. *Lidé, kteří znají stav prázdnoty, budou vždy schopni vyřešit své problémy stálostí, porozumět*. Dokud žijeme v prázdnotě, jsme vždy schopni *porozumění*. **Velikého ducha máte, velikého ducha nehledáte.**

³⁶ KAISEN, Mistr. *Trilogie mistrů Zenu*, Olomouc: Fontána, 2004. s. 81, 90

³⁷ SUZUKI, Sunrjua. *Zenová mysl, mysl začátečníka*, Praha: PRAGMA, 1994. s. 27, 28, 30, 33

³⁸ NAVRÁTIL, Jiří. *Úvod do Zenu*, Most: Severografia, edice Jádra, 1990. s. 128

³⁹ SUZUKI, Sunrjua. *Zenová mysl, mysl začátečníka*, Praha: PRAGMA, 1994. s. 31–33, 36, 43–48, 50–52, 63–65

⁴⁰ WATTS, A. Alan. *Cesta zenu*, Olomouc: Votobia, 1995. s. 130–131

Před narozením jsme neměli *žádné citění*, byli jsme totožní s vesmírem. Tomu říkáme „duch sám, esence ducha neboli veliký duch“. Při narození ztratíme tuto jednotu, získáváme citění. Máte problémy, protože cítíte. Lpíte na svých pocitech, aniž si uvědomujete, jak vznikají. *Když si uvědomujete, že jste totožní s řekou i vesmírem, máte strach. Život a smrt je jedno a totéž.* Když si uvědomíme tento fakt, *nemáme žádný strach ze smrti, ani skutečné problémy v životě.* Jak se budeme cítit my, *až umřeme? Získáme klid, naprostý klid.* Snad je pro nás tento klid až příliš dokonalý teď, když jsme tolik připoutáni ke svému citění, ke své individuální existenci. *Bojíme se smrti*, ale až se vrátíme ke *své původní přirozenosti*, dosáhneme *nirvány*, tzn. odejdeme navěky, resp. *splyneme*. Chcete najít nějaký lepší výraz pro smrt? *Všechno pochází z prázdnoty. Až dosáhneme tohoto porozumění, pochopíme skutečný smysl našeho života.*⁴¹ Život a smrt, říkáme ne-zrozená a ne-umírající. Život je stavem času, smrt je stavem času – jako zima a jaro. Neříkáme zima se stává jarem, jaro se stává létem.⁴²

Správné porozumění není pouhým *intelektuálním porozuměním*. Pravé porozumění je v *cvičení samém*. Nacházet potěšení v utrpení je tedy jediný způsob, jak přijmout fakt *pomíjivosti*. Potěšení se neliší od utrpení. Dobré od špatného, dokonalá existence od nedokonalé. Je to jedno a totéž. Skutečnost, že „všechno je pouhým vzplanutím do nesmírného fenomenálního světa“, značí svobodu naší činnosti a naší existence. V příštím okamžiku se zrodí jiná existence. Neexistuje žádná souvislost mezi mým „já včera“ a mým „já v tomto okamžiku“. Každá existence je nezávislá.“ Každý existuje v jiném okamžiku. Jsme ve skutečnosti jedno a totéž bytí. Jsme stejní a současně rozdílní. Když si to uvědomíte, přes osamělost, strach, uvědomění si pomíjivosti života dosáhnete mocného zážitku *přirozenosti bytí*. Opravdová existence vychází z PRÁZDNOTY a opět se do prázdnoty vrací. *V tom spočívá skutečná radost ze života.*“ *Absolutní svobodu nemůžete najít, dokud absolutní svobodu nemáte.* Až si uvědomíme, že *všechno*, co vidíme, *je součástí prázdnoty, nebudeme na ničem lpět*; pochopíme, že *všechno je jen dočasnou formou a barvou.* Uvědomění si této skutečnosti je vysvobození, zbavení se utrpení. *Splynutí se cvičením zazenu je správným cvičením.* Pozornost, pozorování věcí, prázdnota ducha – to je cvičení zazenu. Na rozdíl od egocentrického myšlení „*Pročpak tolik trpím? Pročpak mám takové potíže?*“ *bychom měli věci přijímat tak, jak přicházejí.*

⁴¹ SUZUKI, Sunrjua. *Zenová mysl, mysl začátečníka*, Praha: PRAGMA, 1994. s. 65-68, 73, 76-78

⁴² WATTS, A. Alan. *Cesta zenu*, Olomouc: Votobia, 1995. s. 76-78, 132

Na ničem NEULPÍVAT. *Cvičení zazení je návrat ke svému neporušenému způsobu života, oproštěnému od jakýchkoliv zištných představ.*⁴³

Čching-jüan vykládá zen takto: „Než jsem před 30 lety začal studovat zen, viděl jsem hory jako hory a vodu jak vodu. Když jsem dosáhl hlubšího poznání, dospěl jsem k bodu, kdy jsem viděl, že hory nejsou horami a voda vodou. Ale teď, když jsem se dostal k jeho samotnému jádru, jsem v klidu. Neboť zase vidím hory jako hory a voda je znovu vodou.“⁴⁴

---

⁴³ SUZUKI, Sunrjua. *Zenová mysl, mysl začátečníka*, Praha: PRAGMA, 1994. s. 81–88, 90-101

⁴⁴ WATTS, A. Alan. *Cesta zenu*, Olomouc: Votobia, 1995. s. 135

3 ZÁPADNÍ NÁBOŽENSTVÍ

3.1 Římsko-katolická církev

Ptáme-li se, zda Ježíš založil církev, musíme konstatovat, že podle evangelií muž z Nazaretu slovo „církev“ prakticky nikdy nepoužil.⁴⁵ Podle R. Sohma Ježíš nechtěl založit církev, zvěstoval nebeské království. Proto prý prvotní křesťanství neznalo církev jako instituci. Řídilo se a udržovalo výlučně duchem lásky.⁴⁶ Od počátku až dodnes je církev společenstvím těch, kteří věří v Ježíše Krista. Ježíš nebyl zastánce patriarchální hierarchie. Vyzařuje z něho spíše „demokratický“ duch. V prvotním křesťanství se nemluví o úřadu, hierarchii, ale o „diakonii“, církevní službě. Tento výraz původně znamenal obsluhu u stolu. Autorita a moc nesmí být v duchu Ježíšových slov používána k nadvládě (ani k získání a zachování privilegií), ale jen ke službě pro blaho všech.⁴⁷

Historickou existenci Ježíše nelze popírat. Narodil se za Heroda Velikého asi r. 4/5 před naším letopočtem a byl ukřižován za Pontia Piláta 14. nebo 15. nisanu mezi rokem 30 až 33 po Kristu. Dosvědčují to i nekřesťanské prameny, např. Tacita kolem r. 117, Plinia Ml. okolo 112/113 a Suetonia kolem r. 120. Rovněž i židovský spisovatel J. Flavio kolem r. 93/94 jasně prokázal, že věděl o Ježíšově existenci.⁴⁸

V Římě jsou pochováni oba hlavní apoštolové. Petr, nevzdělaný galilejský Žid, podstoupil v Římě mučednickou smrt. V téže době se tak stalo i Pavlovi, vzdělanému římskému občanu. Ale má být právě proto matkou všech církví? K odcizení mezi Židy a křesťany přispěly pronásledování a popravy. *Exkomunikace křesťanů farizejskou vládnoucí třídou předchází veškerému pronásledování Židů ze strany křesťanů.* Klíčovou postavou od židokřesťanství (aramejsky, řecky) k pohanokřesťanstvu (řecky a později latinsky) je nepochybně apoštol **Pavel**. Pojem „katolická církev“ použil nejdříve Ignác, biskup Antiochie ve svém dopise obci ve Smyrně (8,2). Katolickou církví se rozumí „všechna“ církev. Kdyby se nebyl farizej Saul z Tarzu, jenž se řídil Zákonem, obrátil na víru v Ježíše Krista, nebyla by žádná katolická církev.⁴⁹ Katolická církev si pomocí tří regulativů (vyznání víry, kánonu Písma, biskupského úřadu) vytvořila teologickou a organizační

---

⁴⁵ KÜNG, Hans. *Malé dějiny katolické církve*, Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 13

⁴⁶ FRANZEN, August. *Malé církevní dějiny*, Praha: Zvon, 1995. s.18

⁴⁷ KÜNG, Hans. *Malé dějiny katolické církve*, Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 13-16

⁴⁸ FRANZEN, August. *Malé církevní dějiny*, Praha: Zvon, 1995. s. 17

⁴⁹ KÜNG, Hans. *Malé dějiny katolické církve*, Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 19-21

strukturu, a tím i velmi rezistentní vnitřní řád. Křesťané v prvních staletích působili jako reformní síla společnosti co se týče etiky, morálky, sociální solidarity.

Ve čtvrtém století se odehrála jedna z největších událostí světových dějin: římská říše uznala křesťanství. **Aureliu Augustinovi** (354-430), teologovi latinské církve, se podařilo teologicky srovnat řecký Východ a latinský Západ. K dalším jeho neblahým mýtům patří dualistické kruté učení o dvojím předurčení (jedněch k blaženosti, druhých k věčnému zatracení). Řečtí církevní otcové vycházejí z jednoho Boha a Otce. Od něho odvozují vztah k Synovi a Duchu sv. Augustin hlásá Jednotu. Syn vychází z Boží přirozenosti (substance), která je Otec, Syn a Duch zároveň – latinské učení o Trojici. To, co ovlivnilo katolickou církev ve středověku, byly vedle latinské teologie sv. Augustina a vytvoření římského papežství jako centrální vládní instituce, germánské národy (Vandalové, Markomani, Kvádové, Alani, Švábové, Vizigóti, Burgundové, Alemani, Frankové). **Řehoř Veliký** (590-604) nepozorovaně položil základy světové moci *papežství*. Bez Řecka a Východu! Na Východě se ve stejném století začal formovat **islám**. Poté, co byl položen teologicko-ideologický základ církevního státu, vzniká pro něj i základna ekonomicko-politická. Církevní stát bude existovat až do r. 1870. Z ekumenického hlediska se prosazuje neblahá rovnice: křesťanský se rovná katolický, katolický se rovná římský. Tím se připravuje rozštěpení Evropy. Středověký mocenský kuriální systém spočívá na skutečnosti, že si papežská moc v průběhu staletí *přivlastňovala moc na falzifikátech*, které tuto moc právně legalizovaly.

R. 1077 byl vznesen nárok na neomezené papežské pravomoci, pokud jde o svěcení, zákonodárství, správu a právo. Za **Inocence III.** (1198-1216) dosahuje pořímštění církve vrcholu. Od 70. a 80. let 12. st. **inkvizice**, nejstrašnější stránka dějin církve, se stává bohužel charakteristikou římskokatolické církve. Teprve osvícenství skoncuje s barbarským mučením kacířů a jejich upalováním. Avšak římská inkvizice přetrvává s pozměněným jménem (Sanctum Officium, Kongregace pro nauku víry) a ještě stále se řídí stejnými středověkými zásadami. **František z Assisi** se ukazuje jako skvělá alternativa římského systému. Františkánský ideál se opírá o tři základní body: chudobu, pokoru a prostotu. Vedle císaře a papeže tvoří ve středověku třetí mocnost *univerzity*, které ve 13. st. v roli center vzdělanosti vystřídaly kláštery.⁵⁰ Geniální **Tomáš Akvinský** (1225-

---

⁵⁰ KÜNG, Hans. *Malé dějiny katolické církve*, Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 29, 31, 37, 40, 44–52, 56, 61, 69, 71, 72

1274), prostý dominikán a profesor teologie, ve svých dílech *Suma proti pohanům* a *Suma teologická* rozlišuje dva způsoby poznání (rozumem a vírou), dvě pravdy (přirozenou a zjevenou) a dvě vědy (filozofii a teologii). Zůstává však v zajetí Augustinovy teologie.⁵¹ Za otce scholastiky se považuje *Anselm z Canterbury*. Tvrdil, že víra se může podepřít rozumem, např. existence Boží se neprokazuje jen ze zjevení Písmem sv., ale lze ji poznat i rozumem ze stvoření, tzv. ontologický důkaz Boží existence.⁵² Řím se po staletí bránil jakékoli reformě, a najednou je postaven tváří v tvář reformě **Martina Luthera**. Luther požaduje návrat katolické církve k Písmu, J. Kristu a primátu milosti a víry. Ve Vatikánu nerozeznali „znamení času“. *Křesťanský koncil v Tridentu* (1545-1563) nepronesl ani slovo o tolik naléhavé reformě papežství, ani o papežském primátu a neomylnosti. Navíc 30letá válka (1618-1648) prokázala, že křesťanství není schopno zajistit mír.

Moderní myšlení se opírá o *rozum* (ratio), ovladatelnost přírody, o pokrok. Sebeurčení člověka a zároveň možnost zmocnit se světa – to je zrod nového náhradního náboženství, k němuž se hlásí čím dál tím více lidí. Náboženské války jsou teď ve stále větší míře pokládány za stejně nelidské a nekřesťanské jako upalování čarodějnic. Jedním z největších dokumentů v historii lidstva vůbec je vyhlášení lidských a občanských práv z 26. 8. 1789. Po hrůzách Francouzské revoluce a napoleonských válkách sílí v katolických i protestantských zemích touha prosazovat „vůli Boží“. Církevní stát se však v 19. st. stává politicky i sociálně nejvíce zpátečnickým státem Evropy. Mezitím se ve Vatikánu upínají na sebeutvrzování a legitimizování vlastní neomylnosti. Katastrofa 1. a 2. světové války ukázala, že se vůdčí hodnoty moderny ocitly v krizi: víra v rozum a pokrok, nacionalismus a kapitalismus selhaly, stejně jako socialismus. Evropa propásla šanci v nové, mírové, spravedlivější světové uspořádání. Draze za to zaplatila reakčními hnutími – fašismem, nacismem a komunismem. Aby Vatikán v převratné době mezi dvěma světovými válkami zajistil postavení katolické církve v příslušných zemích a prosadil centralistický systém, uzavírá množství konkordátů, včetně fašistických režimů ve Španělsku a Portugalsku.⁵³ **Konkordát** je mezinárodněprávní smlouva mezi státem a církví, která předjímá, že se vzájemně uznávají za suverénní právnické osoby.⁵⁴ Říšský konkordát s Hitlerem znamenal v té době bezpříkladné uznání Hitlera. Nepochopitelné je, že ještě v r. 2000 Jan Pavel II.

---

⁵¹ KÜNG, Hans. *Malé dějiny katolické církve*, Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 73

⁵² FRANZEN, August. *Malé církevní dějiny*, Praha: Zvon, 1995. s. 157

⁵³ KÜNG, Hans. *Malé dějiny katolické církve*, Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 84–87, 92–107, 112, 117

⁵⁴ FRANZEN, August. *Malé církevní dějiny*, Praha: Zvon, 1995. s. 247

zatajuje mlčení Pia XII. k holocaustu. Hierokratický Pius XII. (1939-1958) se od začátku brání veřejně odsoudit nacionální socialismus a antisemitismus.

Nejvýznamnějším papežem 20. st. se stává **Jan XXIII.** (1958-1963). Jeho historicky největším činem je svolání Druhého vatikánského koncilu. (122) **Druhým vatikánským koncilem** (1962-1965) se katolická církev pokusila o změnu paradigmatu. Uznává katolickou spoluvinu na rozdělení církve a nutnost neustálého reformování. Konstruktivní postoj se projevuje i vůči islámu a ostatním světovým náboženstvím, svobodě svědomí, vyznání i lidským právům. Uznává se, že spásy může být principiálně dosaženo i mimo křesťanství. I ateisté a agnostici mohou být spaseni, pokud jednají v souladu se svým svědomím. Pozitivní postoj se nyní zaujímá k moderní vědě, demokracii a sekulárnímu světu. Koncilu se nepodařilo dosáhnout ničeho Po skončení koncilu nabývá navrch silící autoritářství. Je to římská touha po moci a doktrína o údajné neomylnosti církevního učení a papežských věroučných rozhodnutí. To brání korektuře dřívějších chyb a radikálním reformám. Polský papež **Jan Pavel II.** byl muž silného charakteru, s hlubokou křesťanskou vírou, zastánce míru, lidských práv, sociální spravedlnosti, propagátor mezináboženského dialogu. Ale i zastánce silné církve, projevující se konzervativně a restaurativně. Za papeže Jana Pavla II. dochází ke stagnaci. Církev se nachází na cestě k návratu k římské, středověké, protireformační a antimoderní konstelaci nebo na cestě vpřed k modernímu a postmodernímu paradigmatu!⁵⁵

Církev ve 3. tisíciletí po Kristu má budoucnost pod čtyřmi podmínkami: (1) bude-li se řídit podle křesťanských prapočátků a pokud se soustředí na současné úkoly; (2) nebude patriarchální; (3) nebude konfesně zúžena; (4) nebude eurocentrická, bude-li tolerantní, univerzální, ponechá přiměřenou autonomii národním, regionálním a místním církvím.

Katolická církev by se měla zasazovat za: (a) sociální světový řád; (b) pluralitní světový řád (rozmanité kultury, tradice, národy Evropy, bez antisemitismu a xenofobie); (c) partnerský světový řád (společenství mužů a žen v církvi a ve společnosti); (d) světový řád, který bude podporovat mír a mírová řešení konfliktů; (e) světový řád, který má na paměti přírodu; (f) ekumenický světový řád, který díky toleranci a míru mezi náboženstvími se bude zasazovat a vytvářet předpoklady pro mír mezi národy.⁵⁶

---

⁵⁵ KÜNG, Hans. *Malé dějiny katolické církve*, Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 118-119, 122-133

⁵⁶ KÜNG, Hans. *Malé dějiny katolické církve*, Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 136-137

Římskokatolická církev (běžně nazývaná jako **katolická církev**), je dnes největší z 23 autonomních katolických církví a jedinou západní katolickou církví. Římskokatolická církev má asi 1,13 miliardy pokřtěných, což ji činí největší křesťanskou církví a největší náboženskou organizací na světě. Česká republika čítá 1 083 899 věřících (10,26 % obyvatel Česka) podle posledního sčítání lidu z roku 2011. K Římskokatolické církvi se hlásí 50 % lidí z celkového počtu všech věřících v ČR. Nejkatoličtějším kontinentem světa je Amerika.

Kromě společenství s *římským biskupem, papežem*, které spojuje všechny katolické církve, je pro římskokatolickou církev typický *latinský rítus*; až na výjimky se jedná o rítus římský. Katolická církev se považuje za přímou pokračovatelku prvotní církve založené Kristem, římského biskupa označuje za přímého následníka sv. Petra, kterého Kristus podle ní učinil hlavou církve, a biskupy těch církví, které dodržují při svěcení apoštolskou posloupnost, za přímé následníky dvanácti apoštolů.

Coby organizaci určuje fungování římskokatolické církve **Kodex kanonického práva** (vydán 1983). Druhý vatikánský koncil deklaroval, že „jedna, svatá, katolická a apoštolská“ církev „subsistuje (*subsistit*, uskutečňuje se) v katolické církvi a je řízena Petrovým nástupcem a biskupy ve společenství s ním.“ Petrovým nástupcem se míní papež. **Církevní správa** se člení na jurisdikční oblasti, nejčastěji vymezené na územním základě. Za základní a standardní jednotku lze považovat *diecézi*, která se obvykle dále dělí na *farnosti*. Diecéze se mohou sdružovat v *církevní provincii*.⁵⁷

Základním bodem nauky katolické církve jsou *kréda*, zvláště Nicejsko-konstantinopolské vyznání víry. Souhrn katolické věrouky je obsažen v **Katechismu katolické církve**. Katolická církev uznává **sedm svátostí**, která jsou uvedena v Katechismu katolické církve: *křest* (obřad mytí nohou; v křesťanství představuje očištění od hříchů, sjednocení věřícího s Kristem v jeho smrti a vzkříšení; iniciační svátost), *biřmování* (věřící od Boha dostává pečeť daru Ducha sv.), *eucharistii* (vzpomínka na Poslední večeři Ježíše Krista přijímáním chleba a vína a vzdáváním díky za spasení), *svátost smíření* (sv. zpověď; vyznáním vlastních hříchů může člověk dojít smíření s Bohem a církví), *svátost nemocných* (uděluje se nemocným a umírajícím; má posílit na duchu i na těle), *kněžství* (celoživotní profese, vyžadující přípravu, pověření a svěcení, event. odlišný způsob života), *manželství*.

---

⁵⁷ **Římskokatolická církev**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98%C3%ADmskokatolick%C3%A1_c%C3%ADrkev

Středem života církve je *liturgie*, v níž hraje nejdůležitější úlohu eucharistická bohoslužba (= **mše**). Součástí liturgie je též *Denní modlitba církve*, založená na žalmech a jiných biblických textech, která má uvádět křesťana do života v *Boží přítomnosti po celý den*.⁵⁸

3.2 Církev adventistů sedmého dne

Náboženský proud v USA 18. – 19. století se pokouší radikálním způsobem reformovat křesťanství. Celé křesťanství zásadním způsobem redukuje na základní opěrné body. Žádné kulturní nebo církevní tradice, komplikovaná teologie, spiritualita. Postačí Bible, Ježíš, jednotlivci, hřích, milost a obrácení. Ve velkém probuzení se rodí mnohé protestantské komunity zcela rozličného původu. Ve druhém velkém probuzení se začala šířit i vlna apokalyptismu. Baptistický kazatel a farmář William Miller (1782–1849) založil hnutí „milleritů“. Z Bible vypočetl přesný konec světa, který byl stanoven na 22. října 1844. Když nepřišel, následovalo velké zklamání, ale ne konec milleritovského hnutí. Zbytky milleritů očekávající brzký příchod Kristův pod vedením Ellen G. Whiteové (1827–1915) založily **církev Adventistů sedmého dne**. Církev se zorganizovala v pevnou strukturu. Přežila i svůj vlastní, nový výpočet konce světa. Začlenila se do „standardní“ evangelikální protestantské scény navzdory četným naukovým i praktickým zvláštnostem (slavení soboty místo neděle, ...) ⁵⁹ Observanci soboty doporučoval již probuzenecký kazatel Joseph Bates. R. 1863 byla založena Církev adventistů sedmého dne v USA v Nebrasce. Odtud se rozšířila do celého světa. Od r. 1874 do Evropy, později do Austrálie a dalších částí světa. Je zastoupena ve 190 státech světa. Celkový počet pokřtěných adventistů se odhaduje na 15 milionů. Adventisté provozují několik tisíc zdravotnických a školských zařízení. Organizačně je světový adventismus rozdělen do 13 divizí, která se skládají z národních unií. Unie jsou tvořeny sdruženími, do kterých se spojují jednotlivé místní obce. Nejvyšším orgánem je generální konference, která se koná každých 5 let. Adventisté přispívají na práci své církve desátkem (desetinou svých příjmů). Je to pravidlo, nikoli zákon. Do ČR přišel adventismus v 90. letech 19. století. Po 1. světové válce se ustanovila československá unie adventistů (1919), r. 1925 je založeno vzdělávací středisko. Unie má svůj základ na severní Moravě, odtud se rozšířila do Čech, na Moravu i Slovensko. R. 1949 byla v ČR Církev adventistů sedmého dne uznána státními zákony

---

⁵⁸ **Římskokatolická církev**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98%C3%ADmskokatolick%C3%A1_c%C3%ADrkev

⁵⁹ PUTNA, C. Martin. *Obrazy z kulturních dějin americké religiozity*, Praha: Vyšehrad, 2010. s. 95

jako církev. Překážkou bylo odmítání sobotní práce a vojenské služby. Počet pokřtěných v ČR r. 2011 činil 7 700, včetně čekatelů (i dětí) se udává počet 9 400.

Základní věroukou je: (a) Písmo (Bible), která mimo duchovního poselství je i souborem norem, kodexem mravního, etického jednání a zdravého způsobu života. (b) Blížící se konec světa podněcuje adventisty ke zvěstování evangelia všem lidem. (c) Zvýšená pozornost se věnuje stvořenému, materiálnímu světu a péči o zdravý životní styl (abstinence, dietní omezení (nepožívání vepřového masa), žádné drogy, cigarety, projekty a programy zdravé výživy) s přesvědčením, že lidské tělo je chrámem Ducha svatého a očekáváním Kristova království na zemi. Adventismus preferuje šťastný a zdravý život v harmonii s přírodou, s věčným řádem stvoření. Misijní snahy adventistů jsou zaměřeny na: zvěstování evangelia nevěřícím, péči o vzdělání a péči o zdraví. Proto zároveň s budováním církve vznikaly školy, univerzity, ústavy zdravotní a charitativní péče (nemocnice, domovy pro seniory, charitativní organizace ADRA).

Bohoslužebné shromáždění se koná v sobotu. Obsahuje kázání na základě Písma, čtení z Bible, zpěv náboženských písní. Bývá spojeno se studiem bible v malých skupinách. Křest se koná ponořením do vody na základě osobního vyznání. Odmítá se křtění nemluvňat. Poslední večeře se koná 4x ročně, místo vína se podává šťáva z hroznů. Bývá spojena s umýváním nohou. V adventismu se vědomí posledního času promítá do obětavé služby, úcty k Bohu a Ježíši Kristu, poslušnosti i radosti ze společného sdílení.⁶⁰

Adventisté sedmého dne od počátku chápali své hnutí jako naplnění biblického proroctví. Za svůj stěžejní úkol považují zvěstovat „každé rase, kmeni, jazyku i národu“ (Zj 14,6) poselství tří andělů (Zj 14,6-12). Toto poselství s vědomím blízkosti konce světa je hnací silou jednoho z nejmohutnějších misijních hnutí v dějinách. V 21. století 10 milionů členů rozptýlených po celém světě přes převážnou shodu ve věroučném učení čelí problémům nacionalismu, vysvěcování žen, problematice organizační struktury, která může skrývat sekularizaci. Závažným tématem u adventistů je i opožděný druhý příchod Ježíše Krista. Někteří adventisté si přejí, aby církev přehodnotila nebo zavrhla svá apokalyptická proroctví.⁶¹

---

⁶⁰ FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. s. 175-176

⁶¹ KNIGHT, R. George. *Adventismus v proměnách času*, Praha: Advent-Orion, 2003. s. 13, 126-128

3.3 Církev bratrská

Církev bratrská (CB) je protestantská, reformovaná a evangelikální církev, která vznikla roku 1882 sloučením *Svobodné evangelické církve české* a *Svobodné reformované církve*. Působí v České republice a na Slovensku.

Při sčítání lidu v ČR v roce 2011 se k Církvi bratrské přihlásilo 10 872 obyvatel. Na Slovensku 3 396 obyvatel. Předsedou Rady Církve bratrské je Daniel Fajfr. Církev vydává měsíčník *Brána*.

Církev bratrská je křesťanská církev, která spojuje lidi, kteří věří v Ježíše Krista jako Syna Božího a svého spasitele. Opírají se o Bibli, která je pro ně měřítkem víry, učení i života. Sbory Církve bratrské vidí svůj úkol ve vyznávání a k vedení ke křesťanské víře, ve vytváření společenství věřících a v praktické pomoci potřebným lidem.

Církev se člení na sbory, které mají značnou míru autonomie. Obecně závazné dokumenty vydává celocírkevní *Konference kazatelů a zástupců sborů*, která též volí na čtyři roky svůj výkonný orgán - sedmičlennou *Radu církve bratrské*. V čele Rady stojí předseda a tajemník, kteří ji reprezentují navenek. Církev bratrská má v České republice celkem 76 sborů a 153 menších stanic. Sbory tvoří 12 seniorátů. Každý seniorát má svého seniora - kazatele, kteří pod daný seniorát patří.

Církev bratrská je členkou Mezinárodní federace svobodných evangelikálních církví, Společenství evangelických církví v Evropě, Konference evropských církví, České evangelikální aliance, Ekumenické rady církví a svazu církví Vojenská duchovní služba.

Významnou osobností je religionista Zdeněk Vojtíšek, šéfredaktor časopisu *Dingir*, publicista knih a článků zaměřených na náboženskou tematiku, člen antikultovního hnutí a kazatel Církve bratrské.⁶²

Vzdělání kazatelů, diakónů a sociálních pracovníků zajišťuje ve spolupráci s Evangelickou teologickou fakultou také Evangelikální teologický seminář, zřízený církví roku 1990 v Horních Počernicích.

Diakonie Církve bratrské je nezisková organizace s celostátní působností. Své pobočky má v Praze, Hrádku, Litvínově a Mostě. Ve svých střediscích diakonie provozuje chráněné bydlení, osobní asistenci a rehabilitaci osobám s tělesným či kombinovaným postižením.

---

⁶² **Církev bratrská**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev_bratrsk%C3%A1

V menší míře se o tyto osoby stará též domov pro seniory Bethesda. Od roku 1989 se církev podílí na vojenské a vězeňské duchovní službě.⁶³

3.4 Jednota bratrská

Jednota bratrská byla založena r. 1457 v Kunvaldě v Orlických horách bratrem Řehořem. Navazovala na české reformační hnutí a učení Mistra Jana Husa a Petra Chelčického. Za jediný základ víry a života pokládala Písmo svaté. Zvláštní důraz kladla na bratrskou kázeň podle Božího slova. Prvním biskupem Jednoty bratrské byl Jan Blahoslav, posledním Jan Ámos Komenský. Dalšími významnými biskupy byli Lukáš Pražský a Jan Augusta. Vyznavači Jednoty byli v Čechách pronásledováni a po bitvě na Bílé hoře r. 1621 byli nuceni z Čech odejít. Odcházeli do Německa, Polska a do Uher. Znak a heslo Jednoty bratrské: „Zvítězil Beránek náš, následujme jej!!“

Významným střediskem Jednoty bratrské byly Ivančice u Brna, kde po 13 let působil Jan Blahoslav. Prvním duchovním správcem ivančického bratrského sboru, který měl přes 350 členů, byl biskup Jan Černý, člen Úzké rady, která řídila Jednotu mezi synody.

Později postavili bratři ještě bratrskou školu blízké modlitebny, Blahoslavovu vyšší školu (gymnázium), nemocnici, kolej pro studenty a bratrský dům, který sousedil s věží a kde sídlili bratrští biskupové, kromě Jana Blahoslava Ondřej Štefan, Jan Eneáš, Zachariáš Aristo, Jiřík Štatus a další. V Ivančicích vybudovali členové Jednoty bratrské svůj ostrov zahrad – Insula hortensi – ostrov lásky, bratrství a vzdělanosti, kde začala pracovat utajená bratrská tiskárna, ze které vyšlo 19 krásných tisků. Prvním vytištěným dílem v Ivančicích je Blahoslavův překlad Nového zákona z řečtiny do češtiny. Vytvořil klasické dílo spisovného jazyka, které přetrvalo staletí a stalo se základem pro slavnou Bibli kralickou. Vrcholem jeho teologické práce byl překlad Nového zákona do českého jazyka. Zemřel ve 48 letech r. 1571 v Moravském Krumlově.⁶⁴

Ve dvacátých letech 18. století byla skomírající jednota bratrská obnovena moravskými exulanty na panství hraběte Zinzendorfa v saské Horní Lužici a jejím centrem se stala nově založená obec Herrnhut (Ochranov). Obnovená jednota bratrská proslula zejména svými misemi, díky nimž se značně rozrostla a stala se světově významnou denominací, známou též jako Moravská církev. Sbory této obnovené jednoty bratrské byly v Čechách

---

⁶³ **Církev bratrská**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev_bratrsk%C3%A1

⁶⁴ Materiál Jednoty bratrské ke dnu Evropského dědictví, 2014.

a na Moravě zakládány až od druhé poloviny 19. století a na ně přímo navazují sbory dnešní Jednoty bratrské a Ochranského seniorátu Českobratrské církve evangelické. Na tradici původní jednoty bratrské se ale odvolávají i další protestantské církve, ty však historicky nenavazují na ochranovskou církev.

Základní organizační jednotkou je sbor, který má presbyterní uspořádání: v jeho čele stojí „správce sboru“ (nazývaný také kazatel, pastor) a *Rada starších* neboli staršovstvo. Správce sboru je povoláván *Úzkou radou*, rada starších je jmenována správcem sboru a uvedena do služby členským shromážděním. Nejvyšším orgánem je synod, který se skládá ze správců sborů a delegátů, volených jednotlivými sbory. Synod je svoláván každoročně. Jako výkonný orgán církve volí synod nejméně tříčlennou *Úzkou radu*.

Světová Jednota bratrská (*Unitas fratrum* nebo též *Moravian Church*) sestává z osmnácti samosprávných a sedmi misijních provincií. Synod světové *Unitas fratrum* je svoláván jednou za sedm let. V mezidobí se několikrát schází Rada světové Jednoty (*Unity board*), kterou tvoří předsedové rad samosprávných provincií.

Česká provincie jednoty bratrské má v současnosti celkem asi 3000 členů v 24 sborech a dalších misijních místech. Provozuje tři základní školy, biblickou školu a sociální a klubovou činnost při některých sborech.

Jednota bratrská v dnešní době podobně jako jiné církve evangelikálního typu klade důraz na autoritu Písma svatého. Zakládá a rozvíjí sbory z věřících lidí, kteří se osobně rozhodli následovat výzvu Ježíše Krista – vydat svůj život plně k dispozici živému Bohu. Od členů se očekává, že se budou podílet na křesťanské výchově svých dětí a na duchovní a praktické službě ve svém domácím sboru. Důraz je kladen na duchovní dospělost v Kristu. Jednota bratrská též zakládá po vzoru svých otců při sborech mateřské a základní školy a další organizace praktické služby (dětské a mládežnické kluby, diakonie, rodinná a mateřská centra, programy prevence).⁶⁵

Hlavní způsob misie vidí jednota bratrská v současné době ve způsobu života svých členů, v jejich opravdovosti a proměněném charakteru. Jednota bratrská v České republice zakládá sbory také v zahraničí (Slovensko, Polsko) nebo úzce spolupracuje se sbory

---

⁶⁵ **Jednota bratrská**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jednota_bratrská

a církvemi, které se rovněž hlásí k odkazům staré i obnovené jednoty bratrské (Sibiř, Rusko).⁶⁶

Jednota bratrská v Ivančicích klade důraz na vzdělanost, pomoc bližním a městu. Pořádá volnočasové aktivity pro děti, kroužky angličtiny, přednášky a žije v souladu s Písmem. V místní nemocnici asistuje jedna členka při práci s lidmi v léčebně dlouhodobě nemocných. K teologickému vzdělávání pořádá mimo nedělních bohoslužeb jednou týdně setkání k vzájemnému rozjímání a modlení. Mimo Bible slouží i každodenní hesla Jednoty bratrské, která jsou tištěna v Evangelické jednotě bratrské v Herrnhutu. Z němčiny jsou překládána do více než padesáti jazyků. Důraz klade Jednota bratrská na živou víru.

---

⁶⁶ **Jednota bratrská**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jednota_bratrská

4 JINÁ NÁBOŽENSTVÍ

4.1 Osho

V letech po 2. světové válce došlo v západních zemích k velkému oživení zájmu o jógu a indické duchovní nauky. Znáмым guru byl **Rajneesh** (Radžníš, 1931 – 1989), zvaný **Osho**. Proslul také jako sex-guru. Původně byl vysokoškolským učitelem filozofie, od r. 1966 se však stal neodvislým hlasatelem duchovní cesty na základě své eklektické filozofie. R. 1974 založil šram v Púně, který byl brzo z různých důvodů pod dohledem indické tajné služby a r. 1981 byl pro něj jeho stoupenci založen šram v Oregonu v USA. Když došlo k federálnímu vyšetřování činnosti šramu, vzdal se Rajneesh r. 1985 jeho vedení, ale byl poté zatčen. Vzhledem k jeho chatrnému zdraví bylo od soudního stíhání upuštěno a Rajneesh byl z USA vyhoštěn. Po rekonvalescenci v Himálajích dožil opět v Púně. Jeho charismatické přednášky, vydávané knižně, čerpaly z mnoha tradic a nauk filozofie, Jungovy psychologie, okultismu, tantrismu, buddhismu, taoismu, zenové literatury i z Krishnamurtiho. Ášramový život pod jeho vedením zahrnoval volnou lásku, která byla zabudována i do meditačních sezení a on sám si mimoto liboval v přepychu, zejména v drahých modelech aut. Skupiny jeho stoupenců pokračují v činnosti též v českých zemích.⁶⁷

Běžná víra není nic jiného než **strach lidí**, bojící se života, smrti, hledají bezpečí, cítí se bezradní, chybí jim otec, matka, promítají si je na nebesa. Nemohou žít sami svůj vlastní život, protože si nevěří. Když se z tohoto strachu stanete věřícími, pak je to falešné náboženství, které je opičením se, napodobeninou. Ze strachu může vyrůst jen imitace. „Šaddhá“, což znamená spíše důvěru, sebedůvěru v sebe samého, ve své vlastní bytí než víru. To je pravé náboženství. Pravdu nelze poznat skrze strach. Ustrašený člověk nemůže být uvolněný. Věřící člověk se dokáže uvolnit, má odvahu, důvěru, pluje s proudem, umí se oddat, žije v nebezpečí. Je si vědom, že existence má osud, který jeho prostřednictvím naplňuje.⁶⁸

Ježíš řekl: „*Ve vás je království boží.*“ Je *uvnitř vás* jako centrum a *vně vás* jako obvod. Bůh je tento vesmír, celá existence. Takto je to božské. Bůh se rozplynul do svého

---

⁶⁷ PUTNA, C. Martin. *Obrazy z kulturních dějin americké religiozity*, Praha: Vyšehrad, 2010. s. 101-102

⁶⁸ OSHO. *Diamantová sůtra*, Praha: Pragma, 1999. s. 164-166

stvoření. Bůh je ve vás a vždy býval, v takových, jací jste. Poznáte-li sebe, poznáte Boha. Neznáte-li se, bídou jste a bídou zůstanete.

Nietzsche řekl: „Bůh je mrtev!“ To není možné, vesmír nemůže zemřít, Bůh není osoba. Kdyby byl osoba, mohl by zemřít, lidé musí umřít. Bůh není forma, formy zaniknout musí, Bůh nemá tělo, těla umírají. Bůh je vše. V Bohu se rodíme a umíráme. Bereme si podobu, která mizí, ale celek zůstává. Celek je životem samým, nemůže zemřít. Nežijete tedy v mrtvém vesmíru, ale v živém Bohu, který je vaším otcem a matkou; je to hluboký a organický vztah. Nejste mu lhostejní, někdo vás hledá. Nebudete-li stát mimo, ale ve středu dění, *máte domov*.⁶⁹

„*Ve vás je království boží*,“ říkal Ježíš, ale jeho následovníci nenaslouchali, stejně jako všichni křesťané. I jeho nejbližší se ptali na Boha, jenž sídlí na nebesích a Ježíš stále opakoval: „On je ve vás“, ale oni se neustále ptali: „Jaký bude život v ráji po smrti? Kdo bude sedět po pravé straně Boha? Jaké tam bude naše postavení? Kdo bude kým?“ A Ježíš dál trvá na svém: „On je ve vás,“ ale nikdo mu nevěří. Nebyli jste učeni, abyste důvěřovali v sebe. Od samého narození jste byli odtrháváni od svého bytí. Všichni vás posuzovali – rodiče, učitelé, spolupracovníci, politici, kněží. Nejsi takový, jaký bys měl být! Musíš se chovat správně. Musíš se stát dokonalým. Stanovili vám cíle a podle nich a představ o dokonalosti vás posuzovali a odsuzovali. Jak byste mohli přijmout poselství, že Bůh je ve vás, že jste odtud nikdy neodešli, že jste doma a všechno je tak, jak má být? Pochybujete. Můj otec říkal: „Jsi k ničemu, rosteš pro kriminál.“ Matka: „Stydím se za tebe, jsi ostudou celé rodiny.“ Učitel říkal, že jsi hloupý, tupý a nezbedný. Kněz říkal, že jsi zralý pro peklo, že jsi **hříšník**. Dokud tě Ježíš nespasí, budeš směřovat do pekla. Nikdo není hříšník. I když žijete v nejtemnějším koutě svého života, stále jste božská bytost, kterou nemůžete ztratit. Je to vaše skutečné bytí, pravá podstata. Láska je skutečná jen tehdy, když vás někdo bere jako božskou bytost. Pokud někdo tvrdí, že tomu tak není, pak to není ani láska. Může to být váš otec, matka, na tom nesejde. Jakmile vám někdo vnutí představu o neúctě k sobě samému, vpichuje vám tím jed do žil. Říká-li vám někdo, že vás Bůh bude milovat jen po splnění určitých podmínek, není schopen vás přijmout takové, jací jste, je to váš nepřítel a ničí vás tím. Dejte si na něho pozor.⁷⁰

---

⁶⁹ OSHO. *Hořčičné semínko*, Praha: Pragma, 1996. s. 266, 267, 273

⁷⁰ OSHO. *Diamantová sůtra*, Praha: Pragma, 1999. s. 286-289

Péče o druhé se stává vměšováním, láska zhořkne, ochrana začne být vězením ve chvíli, kdy do péče promítneme *ideologii*. Např.: matka se stará o své dítě, potřebuje ji, bez ní by nemohlo přežít. Je nepostradatelná. Dítě potřebuje jídlo, lásku, péči – ale ne ideály rodičů. Nepotřebuje ideální představy o tom, jaké by mělo být, čím nebo kým by mělo být. Rodiče by dítě měli milovat, a až vyroste, samo si vybere – měli by se chovat co nejpřirozeněji. Taková výchova má požehnání. Péče, láska je nádherná, pokud se za ní neschovává vychytralý postoj, zahrnující určité podmínky (budu tě mít rád(a), když ...). Ne že by chyběla péče, ale vychytralá láska přináší utrpení a peklo. Péče, láska v sobě zahrnuje podmínky – Udělej to! Buď takový! Jednej takhle! Tohle neříkej! Milovali jste už někdy někoho bezpodmínečně? Někdy někoho takového, jaký skutečně je? Pak ho nemůžete chtít měnit, zdokonalovat. Přijmete ho, tak jak je. Pak poznáte skutečnou péči. Budete jí dokonale naplněni a můžete druhým skutečně pomoci.⁷¹

Ego, falešné Já je protiklad vašeho pravého Já. Ego vytváří pouze utrpení, trápení, konflikty, frustrace, šílenství. Kromě vás, ani vaši rodiče, učitelé, kolegové, přátelé nemohou vědět, kdo skutečně jste. Nemohou znát vaše pravé Já. Vyberte si. Buď frustraci, trápení a neštěstí, potom upevňujte ego. Nebo mír, pokoj a blaženost, pak se musíte vrátit sami k sobě.⁷²

Tibetáné, říká Osho, meditují o bílých oblacích, které plynou oblohou. Sedí na vrcholcích hor bez myšlenek, prostě jsou. Bez odporu, bez boje, nic nedosahují, nic neztrácejí. Zažívají jen čisté Bytí, oslavují souzvuk, extázi, svatost.⁷³

Na otázku, zda existuje **posmrtný život**, odpovídá Osho protiotázkou: „*Existuje život po narození?*“ Hodně lidí se narodí, ale málokdo skutečně žije. Existujete, ale **život** je něco víc než pouhá existence. Nežijete opravdově, dokud neobjevíte **podstatu svého bytí**. Zrození je nezbytné, ale je potřeba něco víc, jinak člověk jen přežívá, vnitřně umírá. Je to dlouhé, postupné umírání. Pokud přijdete na to, co znamená žít, **smrt** pro vás přestane existovat. Ta existuje pouze pro ty, kteří nepoznali život, nevědí nic o jeho nesmrtelnosti. Máte strach, protože jste se nedotkli života. Smrt nemůže existovat již z podstaty věci, je neskutečná. To, co existovalo, existovat bude a vždycky tomu tak bylo. Co existuje, nemůže zmizet. Ale teorie vám nepomůže, musíte to zažít.⁷⁴ Nepoznání života je smrt.

---

⁷¹ OSHO. *Diamantová sútra*, Praha: Pragma, 1999. s. 200-202

⁷² OSHO. *Knihy o egu*, Bratislava: Eugenika, 2008. s. 16, 17

⁷³ OSHO. *Cesta bílého oblaku*, Praha: Pragma, 1994. s. obal

⁷⁴ OSHO. *O životě a smrti*, Bratislava: Eugenika, 2008. s. 53

Jsme **život**, ale neznáme světlo, jímž jsme a které je naší životodárnou energií, naší existencí. Naopak máme hrůzu z temnoty, kterou nejsme. Člověk není smrtelný, je nesmrtelný.⁷⁵ Život sám je bez začátku a bez konce, uvědomíme-li si pravou podstatu bytí.⁷⁶

Lao-c' říká: „Dívám se, pozoruji **život** a vidím, co se děje.“ *Tak jako rostlinstvo, jež bujně vzkvétá, pak se vrací ke svým kořenům a k půdě, ze kterých povstalo. Vše se vrací zpátky do svého zdroje. Vyraší nové semínko, přijde jaro, rostlina roste, pne se, vzkvétá do krásy, nádherně živá. Jednoho dne se vytratí, vrátí se zpět do půdy. Kruh se uzavře. Člověk není výjimka, stejně jako se vracejí zpět zvířata, stromy a řeky, vrací se i člověk.*⁷⁷

4.2 Chinmoy

Sri Chinmoy (vlastním jménem Chinmoy Kumar Ghose) byl duchovním Mistrem indického původu. Narodil se r. 1931 v tehdejší Bengálsku (dnešní Bangladéši). Ve 12 letech vstoupil do šrámu (duchovní společenství), kde dalších 20 let strávil v meditacích. Od r. 1964 žil v New Yorku a dále rozšiřoval své učení míru, harmonie, lásky, štěstí a naplnění. Vzniklo více jak 50 Sri Chinmoy center v USA, Kanadě, západní Evropě a Austrálii. Prostřednictvím stovek svých knih, písní, obrazů, koncertů meditační hudby, aktivním sportem, meditací se snažil inspirovat k životnímu stylu založeném na rozvíjení vnitřních schopností člověka.⁷⁸

Sri Chinmoy ve své úvaze o životě a smrti praví: Smrt není konec, nemůže být. Smrt je cesta. Život je cestující. Duše je řidič. Když je cestující unaven a vyčerpan, zavede řidič svého hosta ke krátkému nebo delšímu odpočinku a potom začíná jízda nanovo. Když se v obyčejném životě skromný muž válí v bahně nevědomosti, je to skutečné vítězství smrti. Když hledající ve spirituálním životě nevolá po vyšším světle, po blaženosti a síle, potom hlásá narození své smrti. Co se můžeme naučit z vnitřního života, života, který hledá vymýcení smrti? Vnitřní život nám říká, že život prý je oduševněle vzácný, plodný čas je vzácný. Život bez aspirace času je bezvýznamný, bez užitku. Naše mysl myslí na smrt. Naše srdce myslí na život. Naše duše myslí na nesmrtelnost. Mysl a smrt mohou být překonány. Srdce a život se mohou rozrůst. Duše a nesmrtelnosti lze dosáhnout. Když mysl

⁷⁵ OSHO. *Tady a ted'*, Praha: Beta, 2009. s. 216

⁷⁶ OSHO, *Nejvyšší nauka*, Praha: Pragma, 2004. s. 18

⁷⁷ OSHO. *Tři poklady Tao*, Olomouc: Fontána, 2009. s. 146

⁷⁸ CHINMOY, Sri. *Křídla radosti*, Zlín: Madal Bal, 2006. s. 184

a smrt jsou překonány, bude mít člověk nový domov: světlo onoho světa. Když splyne duše a nesmrtelnost, bude mít člověk nový cíl – transcendentální radost. Dnes člověk věří, že smrt je nevyhnutelná nutnost. Zítra člověk uvěří, že nesmrtelnost je jednoznačná realita. Když nahlížíme na život jako ztělesnění Boží pravdy, světla, míru a blaženosti, potom víme, co život ve skutečnosti je a pohlížíme na smrt pouze jako na odpočinek, který je na současném stupni vývoje nutný. Přejde čas, kdy žádný odpočinek nebude nutný. Bude vládnout jen život „druhého břehu“, život věčně se transcendentujícího onoho světa.⁷⁹

Praktické rady Sri Chinmoye: Prohlub svou víru v sebe sama. Nic tě nebude moci vyděsit ani oslabit. Strach je opravdový nepřítel. Co dělá? Kupuje nám rakev dlouho předtím, než máme umřít. Mé ego mluví; má pokora jedná. Zůstaň neviděn, zůstaň bez potlesku. Rychleji než nejrychleji budeš moci běžet, jen ty a nikdo jiný. Až síla lásky nahradí lásku k síle, člověk bude mít nové jméno: Bůh. Láska okamžiku může učinit a učiní svět dokonalým. Můj Pane, nauč mě jen jediné: jak milovat svět tak, jak Ty miluješ mě. Včera jsem byl chytrý. Proto jsem chtěl změnit svět. Dnes jsem moudrý. Proto měním sám sebe. Mír začíná, když očekávání končí. Buď upřímný ve svých myšlenkách, buď čistý ve svých pocitech. Nebudeš muset běhat za štěstím. Štěstí samo přiběhne k tobě.⁸⁰

Abys vyřešil všechny problémy, vyřeš nejprve své vlastní. Abys miloval každou a všechny lidské bytosti, miluj nejprve Boha. Má mysl neví, kam kráčí. Mé srdce neví, proč pláče. Můj život neví, proč selhává. Avšak já vím, co dělám. Dělán to, k čemu jsem inspirován zevnitř. Jdi za, dál a dál! Neomezuj sám sebe tím, že se budeš srovnávat s druhými nebo dokonce sám se sebou. Neobviňuj svět. Najdi řešení. Tvé srdce přišlo do světa pracovat pro Boha, a ne být uctíváno člověkem. Jen miluj Boha trochu více; jen mysl sám na sebe trochu méně. Pohled', podívej, všechny tvé nevýslovné problémy jsou vyřešeny. Jaký je smysl mého dosažení, mám-li strach, že zítra si někdo povede lépe než já? Proč dovoluješ pochybnosti, aby zničila dokonalost tvé mysli? Proč dovoluješ strachu, aby zničil dokonalost tvého srdce? Proč dovoluješ úzkosti, aby zničila dokonalost tvého života? Překážky jsou určeny k tomu, aby byly překonány. Odežeň sebepochyby a staň se vítězem. Když nehledáme, jak ovládat, můžeme být šťastní. Když neočekáváme, můžeme být dokonalí. Neexistuje sladké očekávání. Uvnitř očekávání jsou vždy trny touhy. Bůh tě žádá jen o jednu laskavost: nesnaž se pamatovat si svůj minulý život selhání. V okamžiku,

---

⁷⁹ CHINMOY, Sri, *Tod und Wiedergeburt*, Zürich: nakladatelství Sri Chinmoy, 1982. s. 3, 4, 9

⁸⁰ CHINMOY, Sri. *Křídla radosti*, Zlín: Madal Bal, 2006. s. 39, 55, 66, 79, 95, 99, 101, 104, 144, 163

*kdy poznáš, kdo skutečně jsi, všechna tajemství světa budou pro tebe otevřenou knihou. Bůh je člověk, který musí být teprve plně projeven, a člověk je Bůh, který musí být teprve plně uskutečněn. Má-li tvá mysl stále ještě řetězy očekávání, budeš dozajista odsouzen ke krutým zklamáním. Ve vitálním světě jsem každý den užíval svou ctižádostivou mysl, abych učinil svůj život šťastným. Nyní v psychickém světě bez ustání užívám své aspirující srdce, abych učinil šťastným sebe.*⁸¹

4.3 Chopra

Deepak Chopra, indický lékař, pracující v USA, je výkonným ředitelem Institutu pro medicínu propojení mysli a těla a lidský potenciál při Sharpově zdravotním středisku v San Diegu v Kalifornii, prezidentem Aliance za nové lidstvo (www.anh.com) a zakladatelem Chopra Centre for Well Being v La Jolle v Kalifornii (www.chopra.com).⁸² Často přednáší v Severní a Jižní Americe, Indii, Evropě, Japonsku a Austrálii. Napsal mnoho děl, např.: Kvantové léčení, Nestárnoucí tělo, bezčasá mysl, Vytváření hojnosti, Nesmrtelné tělo, nekonečná duše, Jak poznat Boha, Život po smrti ve světle důkazů a další.

*Jste tím, jaká je vaše hluboká žádost, jež vás pohání. Jaká je vaše žádost, taková je i vaše vůle. Jaká je vaše vůle, takové jsou i vaše skutky. Jaké jsou vaše skutky, takový je váš osud.*⁸³ *Brihádaranjáka upanišad IV. 4-5*

Úspěch v životě lze označit jako *trvalý růst štěstí* a postupné *uskutečňování hodnotných cílů*. Úspěch představuje cestu, nikoli místo určení, dobré zdraví, energii a životní optimismus, naplňující vztahy, tvůrčí svobodu, emocionální a psychickou vyrovnanost, pocit pohody a klid mysli. Je charakterizován **7 zákony**: (1) **ZÁKONEM ČISTÉ POTENCIALITY**. *Zdrojem veškerého stvoření je čiré vědomí. Dokonalá, čistá potencialita usilující o své sebevyjádření, o přechod z neprojeveného do projeveného.* (2) **ZÁKONEM DÁVÁNÍ**. *Dávání a přijímání ve vesmíru jsou vyjádřením energetického toku.* (3) **ZÁKONEM „KARMY“ NEBOLI PŘÍČINY A NÁSLEDKU**. *Každý čin vyvolává energii, která se nám vrací. Co jsme zaseli, to sklídíme.* (4) **ZÁKONEM NEJMENŠÍHO ÚSILÍ**. *Konáme-li vše s radostí, láskou a pokojem, úspěch a štěstí se dostává bez vynakládání většího úsilí. Zákon nejmenšího úsilí má 3 složky: přijímání, zodpovědnost a popření*

⁸¹ CHINMOY, Sri. *Má životní cesta za duší*, Zlín: Madal Bal, 1991. s. 7, 16, 18, 26, 30, 51, 56, 57, 71, 73, 75, 78, 79, 93

⁸² CHOPRA, Deepak. *Život po smrti ve světle důkazů*, Praha-Plzeň: Beta-Dobrovský, Ševčík, 2011. s. obal

⁸³ CHOPRA, Deepak. *Sedm duchovních zákonů úspěchu*, Praha: Pragma, 1996. s. 108

nutnosti obrany. (5) ZÁKONEM ÚMYSLU A PŘÁNÍ. V poli čisté potenciality mají nekonečnou organizační sílu Přítomnost, která je vědomím, je skutečná a věčná. Ona je potencialitou časoprostoru, hmoty a energie. (6) ZÁKONEM NEPŘIPOUTANOSTI. V odpoutání se od podmíněnosti minulostí spočívá moudrost nejistoty. Minulost pro člověka představuje vězení.. V nejistotě nalezneme svobodu ke stvoření všeho, čeho se nám zachce. Usilování o zabezpečení je iluze. Ve skutečnosti jde o připoutanost k minulosti. (7) ZÁKONEM „DHARMY“ ČILI ÚČELU ŽIVOTA. Každý má v životě nějaký účel, potenciál, kterým má obohatit ostatní. Tím se mu otevrou neomezené možnosti.

Univerzální mysl je *intelligence* nekonečná a nejvyšší a proniká vším, co existuje – od nejmenších částíček po největší věci, od atomu až po kosmos. Všechno živé je projevem této *intelligence*. Když se podíváte na jakoukoli buňku lidského těla, ať už se jedná o žaludeční, srdeční nebo mozkovou buňku, rodí se ze *Zákonů: čisté potenciality, dávání a přijímání, karmy, nejmenšího úsilí, úmyslu, nepřipoutanosti a dharmy*. Každá buňka musí přijít na to, co je jejím zdrojem, jejím vyšším Já. Všechny buňky chtějí pomáhat. Svou funkcí a chováním vyjadřují Sedm duchovních zákonů.⁸⁴

Zrození a smrt jsou časoprostorovými událostmi, ale existence nikoli. Nikdo z nás si nevzpomíná, že by někdy *neexistoval*. Skutečnou nesmrtelnost lze prožít tady a teď, v tomto žijícím těle. Její prožitek přichází, když promítnete extrakt bytí do všeho, co děláte a o čem přemýšlíte. Kvantové události, jež popírají lineární čas, se bez ustání odehrávají v našich buňkách. *Intelligence DNA* operuje simultánně v minulosti, současnosti i v budoucnosti. Naše existence je bezčasá, uvědomíme-li si existenci spojeného pole a to, že existuje v nich, okolo nich a jejich prostřednictvím. K dosažení tohoto způsobu myšlení si musíme definovat, zda vůbec někdy začíná a končí náš vlastní život. Ve své knize *Nesmrtelné tělo, nekonečná duše* poskytuje D. Chopra techniky k posílení našeho vědomí a praktické návody, jak dosáhnout vlastního prožitku, transcendence a spojení s Vesmírem.⁸⁵

Materiál pro publikaci *Jak poznat Boha* čerpal D. Chopra ze tří oblastí: náboženství, kvantové fyziky a neurovědy. Podle Chopry je náš mozek přímo vybaven k tomu, abychom Boha mohli poznat. Lidská nervová soustava se vyznačuje sedmi biologickými

---

⁸⁴ CHOPRA, Deepak. *Sedm duchovních zákonů úspěchu*, Praha: Pragma, 1996. s. 8, 13, 29, 37, 51, 56, 65, 72, 79, 82, 84, 91, 103, 104

⁸⁵ CHOPRA, Deepak. *Sedm duchovních zákonů úspěchu*, Praha: Pragma, 1996. s. 296, 300, 316, 329, obal

reakcemi, které odpovídají sedmi úrovním božského prožitku, které nejsou formovány žádnou separovanou náboženskou vírou (jsou společné všem lidem). Vyplývají přímo z potřeby mozku uchopit a uspořádat nekonečný a chaotický vesmír a dát mu nějaký smysl. Přitom jak se orientujeme v kvantové fyzice, odkrýváme boží tvář. Život je neustálý tvůrčí proces, v němž člověk utváří sám sebe a Bůh je spolutvořitelem. Čím hlouběji se seznamujeme s Bohem, tím více se nám otevírá přímý přístup k léčení, lásce a zázrakům.

"K TOMU, ABYSTE BOHA PROŽILI, V NĚJ NEMUSÍTE VĚŘIT." (D. CHOPRA)

"Pokud sami sebe neučiníme rovnými Bohu, nebudeme schopni Boha vnímat."

Existuje 7 stadií Boha, který vyvolává následující reakce a 7 úrovní, které se vztahují k našim prožitkům a 7 způsobů jednání, které odráží tyto základní volby⁸⁶:

1. stadium: **Bůh ochránce** (Reakce uniknout nebo bojovat). Stadium nebezpečí, hrozby a přežití. Volba strachu, jestliže chceme bojovat a stěží přežíváme. Bůh 1. stadia je *pomstychtivý, nevypočitatelný, snadno podléhající hněvu, žárlivý, posuzující - uděluje trest nebo odměnu, nepochopitelný, někdy slitovný* (viz Starý zákon)

2. stadium: **Všemohoucí Bůh** (reaktivní odezva). Stadium snahy, soutěže a moci. Volba moci, jestliže chceme soutěžit, soupeřit a něčeho dosáhnout. Bůh stadia 2 je *nezávislý, všemocný, spravedlivý, vyslyšící modlitby, nestranný, racionální, organizovaný do pravidel*.

3. stadium: **Bůh míru** (reakce klidného vědomí). Stadium míru, klidu a reflexe. Volba vnitřní reflexe, jestliže usilujeme o mír. Bůh stadia 3 je *odpoutaný, klidný, poskytující útěchu, nic nevyžadující, smírný, tichý, meditativní*.

4. stadium: **Bůh spasitel** (intuitivní reakce) - zrození moudrého Boha. Stadium vhledu, pochopení a odpuštění. Volba poznání sebe sama, jestliže toužíme po vhledu. Bůh stadia 4 je *plný porozumění, tolerantní, odpouštějící, neposuzující, zahrnující, přijímající*.

5. stadium: **Bůh stvořitel** (tvůrčí reakce). Stadium inspirace, tvořivosti a objevování. Volba tvořit, jestliže chceme objevit zákony přírody. Bůh stadia 5 je *disponující neomezeným tvůrčím potenciálem, ovládající prostor a čas, hojný, otevřený, štědrý, ochotný dát se poznat, inspirovaný*.

---

⁸⁶ CHOPRA, Deepak. *Jak poznat Boha*, Praha: PRAGMA, 2002. s. 59, 401, obal

6. stadium: **Bůh zázraků** (vizionářská reakce). Stadium uctívání, soucitu a lásky. Volba lásky, jestliže chceme uzdravit sami sebe i ostatní. Bůh stadia 6 je *způsobující proměnu, mystický, osvícený, mimo veškeré příčiny, existující, uzdravující, kouzelník, alchymista*.

7. stadium: **Bůh jako čisté bytí - Jsem** (posvátná reakce). Stadium jednoty bez hranic. Volba čistého bytí, jestliže chceme naplno prožít nekonečný rozměr božího stvoření. Bůh stadia je *nezrozený, neumírající, neměnný, nehybný, neprojevený, neměřitelný, neviditelný, nehmatatelný, nekonečný*.⁸⁷

Stadia Boha/Moje pozice	(1) Bůh ochránce	(2) Všemohoucí Bůh	(3) Bůh míru	(4) Bůh spasitel	(5) Bůh stvořitel	(6) Bůh zázraků	(7) Bůh jako čisté bytí - "Jsem"
Kdo jsem?	<i>Přežívající</i>	<i>Ego, osobnost</i>	<i>Tichý svědek</i>	<i>Vědoucí v nitru</i>	<i>Spolustvořitel</i>	<i>Osvícené vědomí</i>	<i>Zdroj</i>
Jak sem zapadám?	<i>Vyrovřádám se s tím</i>	<i>Vyhrávám</i>	<i>Zůstávám ve svém středu</i>	<i>Svým pochopením</i>	<i>Svým úmyslem</i>	<i>Svou láskou</i>	<i>Jsem</i>
Jak najdu Boha?	<i>Bohobojností a láskyplnou oddaností</i>	<i>Posvátnou úctou a poslušností</i>	<i>Meditací, tichým rozjímáním</i>	<i>Sebepřijetím</i>	<i>Inspirací</i>	<i>Milostí</i>	<i>Překročením</i>
Co je podstatou dobra?	<i>Dobro je bezpečí, pohodlí, jídlo, útulek a rodina. Zlo je fyzické nebezpečí a opuštěnost</i>	<i>Dobro je pro nás dosažení toho, co chceme. Zlo je jakákoliv překážka tomu, abychom dostali, po čem toužíme</i>	<i>Dobro je jasnost myslí, vnitřní klid a kontakt se svým já. Zlo je vnitřní vřava a chaos</i>	<i>Dobro je jasné vnímání, vidění pravdy. Zlo je slepota, popírání pravdy</i>	<i>Dobro je vyšší vědomí. Zlo je nižší vědomí</i>	<i>Dobro je vesmírná síla. Zlo je pouze jiný aspekt těžké síly</i>	<i>Dobro je sjednocení všech protikladů. Zlo již neexistuje</i>
Co je mou životní výzvou?	<i>Přežít, ochraňovat a udržovat</i>	<i>Maximální úspěch</i>	<i>Zúčastnit se, a přitom být odpoután</i>	<i>Překročit dualitu</i>	<i>Spojit se se stvořitelem</i>	<i>Dosáhnout osvobození</i>	<i>Být sám sebou</i>
Co je mou nejsilnější stránkou?	<i>Odvaha</i>	<i>Dosažení úspěchu</i>	<i>Autonomie</i>	<i>Vhled</i>	<i>Představitost</i>	<i>Svatost</i>	<i>Jednota</i>
Co je mou největší překážkou?	<i>Strach ze ztráty a opuštěnosti</i>	<i>Vina, stavění se do role oběti</i>	<i>Fatalismus</i>	<i>Sebeklam</i>	<i>Sebedůležitost</i>	<i>Falešný idealismus</i>	<i>Dualita</i>

⁸⁷ CHOPRA, Deepak. *Jak poznat Boha*, Praha: PRAGMA, 2002. s. 30, 39, 74, 94, 119, 142, 161, 184, 214

Co je mým největším pokušením?	<i>Tyranie</i>	<i>Návyk</i>	<i>Introverze</i>	<i>Klamání</i>	<i>Ego-centrismus</i>	<i>Mučednictví</i>	<i>Překonat pokušení</i>
--------------------------------	----------------	--------------	-------------------	----------------	-----------------------	--------------------	--------------------------

Tab. I: Stadia Boha/Moje pozice

4.4 New Age

Z novodobého myšlení je jednou z nejznámějších spiritualita Nového věku (New Age). Název New Age získalo hnutí podle astrologické spekulace, že stávající „konfliktní“ éra Ryb má být vystřídána „smířlivou“ érou Vodnáře, která přinese mírumilovnou spolupráci namísto boje mezi náboženstvími a věroukami.⁸⁸ Hnutí New Age je založeno na filozofii, které je výtvořem postmoderního myšlení. Spojuje prvky východního panteismu, starověkého animismu s prvky synkretismu a eklektičnosti. Je na ně nahlíženo jako na znovuoobnovení a aktualizace okultismu a metafyziky ve spojení s americkou masovou kulturou 60. let 20. století. Soustřeďuje v sobě magické rysy a tajemno (úzce spolupracuje např. s parapsychologií). Díky své blízkosti s naturalismem je velmi přitažlivé pro současné mladé lidi. Římsko-katolická církev je často obviňuje z manipulace s lidmi. Vládne v něm prý individualismus, potvrzuje nadvládu člověka nad vším posvátným (skrytým) a náboženským (zjeveným).⁸⁹

Hnutí New Age obsahuje transpersonální psychologii, vegetariánství, čakry, indiánské tance, keltské mýty, korálky, muzikál *Vlasy*, výklady snů, tarot, meditační hudbu, čarodějnictví, Wicca, Gaia, reinkarnace, tao, jógu, zen, kabbalu, mantry, sufismus, pentagramy, Junga, egyptské mýty, homeopatii, správná životospráva, cokoli ... Co je jiné než tradiční křesťanství (nebo židovství), nalezne uplatnění v hnutí New Age – náboženství bez církve a spiritualitu bez dogmatu.⁹⁰ New age je soustava myšlenek, nadějí, prožitků, představ, vizí, celé paradigma, je to víc než jen světový názor.⁹¹

Hnutí New Age se stalo jedním z nejvážnějších konkurentů křesťanství v západní civilizaci. Konzervativní křesťané je někdy skoro démonizují, vidí v něm maskovaný satanismus, nebo „prodlouženou ruku“ komunismu. Zatímco tradiční křesťanství vidí svět

⁸⁸ PUTNA, C. Martin. *Obrazy z kulturních dějin americké religiozity*, Praha: Vyšehrad, 2010. s. 263

⁸⁹ BABYRÁDOVÁ, Hana a Jiří HAVLÍČEK. *Spiritualita*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2006. s. 88

⁹⁰ PUTNA, C. Martin. *Obrazy z kulturních dějin americké religiozity*, Praha: Vyšehrad, 2010. s. 263

⁹¹ ŠILER, Vladimír. *Co je to New Age?* Ostrava: Scholaforum, 1996. s. 9

pesimisticky a apokalypticky, hnutí New Age předkládá optimistickou utopii o blížícím se krásném „novém věku“.⁹²

Hnutí New Age (Nový věk) vychází z teosofické společnosti, založené v r. 1875 v New Yorku Ruskou Helenou Petrovnou Blavatskou. Členové těchto teosofických společností věří v existenci Duchovních Mistrů, což jsou buď duchovní bytosti, nebo osudem mimořádně nadaní lidé, kteří byli osvíceni. Cílem je zřízení nového světového řádu, který má být nastolen prostřednictvím komplexního sjednocení myšlení lidí a jejich spolupůsobením. Myšlenkovým základem hnutí New Age je víra v jakousi vnitřní vládu nad lidstvem (planetou), uskutečňovanou prostřednictvím hierarchie duchovních bytostí nebo Mistrů Moudrosti. V učení New Age je hnací silou Lucifer místo křesťanského Boha. Místo analytického myšlení má nastoupit systémové myšlení. Všechny věci jsou navzájem propojeny, jsou na sobě závislé, a proto musí být i celistvě (holisticky) přijímány a posuzovány. Každý jedinec si musí uvědomit, že je součástí přírody a celého kosmu.

Vlastní základy hnutí New Age formulovala třetí předsedkyně teosofické světové společnosti Alice Baileyová (1880-1949), Angličanka přesídlená do USA.⁹³

New Age nabízí nejenom uvedení do všech druhů meditací a psychotréninku, ale i tzv. alternativní medicíny, zřizuje obchody s přírodními léčivy a zdravou výživou (biopotraviny a makrobiotika), zabývá se ekologií (včetně ochrany zvířat a rostlin), podporuje odzbrojování a mír, organizuje a pořádá kurzy pro manažery a vedoucí pracovníky v průmyslu a hospodářství, stojí za programy na pomoc hladovějícím.⁹⁴

New Age nesleduje pouze politické, hospodářské a sociální cíle. Kategoricky odmítá židovství, křesťanství i islám, protože věří v jednoho boha. Tento překonaný systém víry je příčinou rozporu, a proto svět musí být osvobozen od takového negativního myšlení. Cesta člověka se stává cestou zbožštění. Smrt je popírána. Podle učení New Age člověk neumírá, ale vtěluje se do nových životních forem na základě zákona karmy. Stane-li se člověk dokonalým, duše vejde do nirvány a uzavírá tak své bytí.⁹⁵

---

⁹² PUTNA, C. Martin. *Obrazy z kulturních dějin americké religiozity*, Praha: Vyšehrad, 2010. s. 264

⁹³ SCHLINKOVÁ, M. Basilea. *Nový věk z biblického pohledu*, Praha: Luxpress, 1987. s. 7, 8

⁹⁴ CUMBEY, Konstance. *Die sanfte Verführung, Hintergrund und Gefahren der New-Age-Bewegung*, Asslar, 1986.

⁹⁵ SCHLINKOVÁ, M. Basilea. *Nový věk z biblického pohledu*, Praha: Luxpress, 1987. s. 14, 15

5 SEKTY A JINÁ NÁBOŽENSKÁ Hnutí

5.1 Scientologická církev

Scientologie představuje aplikovanou náboženskou filozofii. Pojem Scientologie je převzatý z latinského slova scio (vědění) a řeckého slova logos (studium něčeho). Dále lze scientologii definovat jako studium a zvládání ducha ve vztahu k sobě samému, vesmírům a ostatnímu životu. Praktikovaná scientologie zlepšuje zdraví, inteligenci, schopnosti, chování, dovednosti a vzhled lidí. Je to exaktní věda.

Prvním principem Scientologie je možné poznání mysli, ducha a života.

Základní myšlenkou v Scientologii je **akční cyklus**, který se projevuje následovně: **stvořit, přežít, zničit**.

Realita je zdánlivá. Pokud člověk přestane tvořit, je tam nicota. Existuje *tvoření a vědomí, že člověk tvoří*. Příklad: Člověk bere své zaměstnání jako samozřejmost. Jednoho dne byl propuštěn. *Zdá se*, že byl propuštěn pro nevyhovující výsledky, nadbytečnost. *Skutečností* ale je, že zaměstnání už nevytvářel, a tak žádné neměl.

Život tvoří tři **stavy existence: být, konat a vlastnit** (mít). Preclear⁹⁶ se často nachází ve valencích⁹⁷ svého otce, matky, manželského partnera nebo kteréhokoli ze všech možných lidí. Je pouze jediný **bytí** - jedinec samotný – vlastní identita. Člověk ale *vlastní* identitu valencemi zkresluje podle toho, jak v životě prohrává nebo vyhrává.⁹⁸ **Konání** lze charakterizovat jako činnost vytváření **efektu** (účinku). Akce vede k efektu. Zoufalá snaha ve vytváření efektu způsobuje *aberaci*⁹⁹ a iracionální chování, neopatrnost a lenost. Tvoření efektu je nejvyšší cíl ve vesmíru. Člověk, který nemůže vytvářet efekty, nemá žádný cíl. Vlastně umírá z nedostatku schopnosti vytvářet efekt. Často ale pocit bezpečí závisí na schopnosti netvořit *žádný* efekt. Věci, na kterých nemůže být vykonán *žádný* efekt, *přežívají*. Jiný akční cyklus, který obsahuje také třídy efektu, je *začátek, změna a zastavení*. V životě existuje mnoho způsobů **vlastnictví**. Do jaké míry je člověk schopen

---

⁹⁶ Osoba, která pomocí scientologického auditingu zjišťuje více o sobě a životě.

⁹⁷ Valence osobnosti: Termín, který znamená vypůjčení si osobnosti jiného člověka. Valence je náhrada za sebe samého, kterou si člověk bere poté, co ztratil víru v sebe. Preclear „ve valenci svého otce“ jedná tak, jako by byl svým otcem.

⁹⁸ HUBBARD, L. Ron. *Scientologie – základy myšlení*, Scotland: New Era, 1999. s. 7, 9, 14–18, 21–26

⁹⁹ Odchylka od racionálního myšlení nebo chování. Z latinského aberrare, sejít z cesty; z latinského ab, pryč a errare, zbloudit.

žít, do takové může vlastnit. Vlastnit znamená dotknout se, moci vidět, nebo obsadit. Člověk prohrává podle toho, do jaké míry je mu zakázáno vlastnit (mít).

Problém je více než svoboda. Má-li člověk obrovský problém a nemůže jej vyřešit, má v realitě příliš málo problémů. Problém lze definovat jako dva nebo více účelů nebo záměrů proti sobě. Nejnovější scientologické závěry a výsledky dokazují, že **zdravého člověka získáme**, necháme-li ho lhát nebo vymýšlet problémy nebo *valence*.

Osm dynamik

Existuje osm existujících popudů (hybných sil, impulzů), tzv. **dynamik**, které ovlivňují život a existenci. Tvoří je: *První dynamika* zahrnuje osobní přežití člověka jako jedince. *Druhá dynamika*, nazývaná též *dynamikou sexu* představuje popud k dosažení potenciální nesmrtelnosti prostřednictvím dětí. *Třetí dynamika*, nazývaná též *dynamikou skupiny* tvoří přežití prostřednictvím skupiny, např. klubu, města, státu, národa. *Čtvrtá dynamika*, *dynamika lidstva* je popudem k existenci jako lidstvo. *Pátá dynamika*, *dynamika živé přírody* zahrnuje všechno živé, ať rostliny nebo zvířata, ryby, trávu, stromy, květiny cokoli, co je přímo motivováno životem. *Šestá dynamika*, *dynamika vesmíru* je popudem k existenci jako hmotný vesmír, který je složen z hmoty, energie, prostoru a času. V Scientologii MEST (z angl. matter, energy, space, time). *Sedmá dynamika*, *dynamika duchovna*, je popudem k existenci duší. *Osmá dynamika*, také označována jako nejvyšší bytost, je popudem k existenci jako nekonečno. Může být nazývána *dynamikou nekonečna* nebo *boha*. Scientologie do osmé, nekonečné dynamiky nezasahuje. *Schopnost jednotlivce převzít bytí, konání a vlastnění každé dynamiky* vyjadřuje jeho **schopnosti žít**.¹⁰⁰

ARK trojúhelník je společným jmenovatelem všech životních aktivit. První vrchol trojúhelníku se nazývá **afinita** - ve smyslu lásky, náklonnosti nebo jakékoli jiné emoce. Druhý vrchol trojúhelníku je **realita**, definována jako „to, co se zdá být“. Třetí vrchol trojúhelníku tvoří **komunikace**. Pro porozumění mezilidským vztahům v tomto vesmíru je komunikace důležitější vrchol než zbývající dva. Základní scientologická definice komunikace je „příčina-vzdálenost–efekt“¹⁰¹.

---

¹⁰⁰ HUBBARD, L. Ron. *Scientologie – základy myšlení*, Scotland: New Era, 1999. s. 27–29, 31-34

¹⁰¹ Vzájemná výměna myšlenek přes prostor. Nejúplnější definice komunikace je uvažování o vyslání a vyslání impulzu nebo částice z bodu zdroje přes vzdálenost do bodu příjmu se záměrem vytvořit v bodu příjmu duplikaci a porozumění tomu, co vyšlo z bodu zdroje. Vzorec komunikace je příčina, vzdálenost, efekt, se záměrem, pozorností a duplikací s porozuměním.

Život je **hra**, která se skládá ze svobody, překážek a účelů (cílů). Studujeme-li prvky hry, získáme prvky života. *Stavy žádné hry*¹⁰² jsou kruté a bezúčelné. Zřejmě neexistuje větší *prokletí* než **absolutní zahálka**. Podle svobody, překážek, účelů a možnosti výběru se život řídí. Důležité jsou dvě schopnosti *tvořit a ničit a činit postuláty*.¹⁰³

V Scientologii rozeznáváme tři **části člověka**: *duch (duševní bytí)*, nazývané *thetan*, *mysl* a *tělo*. **Thetan** nemá žádnou masu, vlnovou délku, energii, čas nebo umístění v prostoru. **Duch** je *tvůrcem* věcí. Thetan obvykle sídlí v lebce nebo poblíž těla a vědomě by ho kontroloval. Scientologie se snaží „exteriorizovat“ jedince tak, aby byl thetan poblíž těla. Jedinec bývá v tomto stavu šťastnější a schopnější.

Mysl zprostředkovává komunikaci a řízení mezi thetanem a jeho okolím. Část myslí tvoří „mentální obrazový záznam“, který se nazývá *halucinace* nebo přesněji *automaticnost*, když je vytvořen někým jiným a viděn jedincem.

Mysl má tři hlavní části: (a) *analytická mysl*. Vědomá mysl, která myslí, pozoruje data, pamatuje si je a řeší problémy. (b) *reaktivní mysl*. Pracuje na základě podnět-reakce, není pod kontrolou vůle člověka a uplatňuje moc a sílu svých příkazů nad jeho vědomím, myšlením, cíli, činnostmi a tělem. (c) *somatická mysl*. Neobsahuje žádné myšlení, ale činnost. Reaguje pouze na dané příkazy i na ty, které jsou nasměrovány proti organismu.

Fyzické **tělo** existuje ve svém vlastním prostoru podle scientologických výzkumů. Tento prostor je tvořen vlastním elektrickým polem, které je nadřazeno tělesné struktuře těla a ovládá ji.¹⁰⁴

Nejdůležitější thetan, mysl a tělo se navzájem výrazně a nepřetržitě ovlivňují. Thetan **je** osoba sama. Vy jste **vy v těle**. První skutečností je, že jedinec sám je duch kontrolující tělo prostřednictvím myslí. Za druhé thetan je schopen vytvářet prostor, energii, hmotu a čas. Za třetí thetan může ovládat a kontrolovat tělo zvenku. Je oddělitelný od těla, aniž by došlo ke smrti. Za čtvrté thetan se nestará, aby si pamatoval život, který právě prožil, poté co opustil tělo a mysl. Za páté umírající člověk se vždy exteriorizuje. Za šesté

¹⁰² Stavy, kdy jedinec nemá žádnou hru. Tohoto stavu je dosaženo, když převažují vítězství (žádná hra) nebo když převažují ztráty (žádná hra).

¹⁰³ **Postulovat**: vytvořit nebo vymyslet koncept. Koncept je myšlenka a postulovat v sobě nese požadavek, že něco *je* něco nebo že to není něco, nebo že dojde k určité činnosti. Jinými slovy *postulování* s sebou nese stavy a činnosti, spíše než pouhé myšlení.

¹⁰⁴ HUBBARD, L. Ron. *Scientologie – základy myšlení*, Scotland: New Era, 1999. s. 35–42, 49–61

exteriorizovaná osoba se obvykle vrací na planetu a obvykle získá jiné tělo stejné rasy jako měla předtím. Para-Scientologie se snaží prokázat, že thetan je nesmrtelný, nemůže „zažít“ smrt a simuluje ji zapomněním. Je dostatečně zřejmé, že thetan žije znovu a je velmi dychtivý dát něco na *časovou stopu*¹⁰⁵ (něco pro budoucí život), aby měl něco, k čemu se lze vracet. Náš posmrtný život je náš příští život, člověk se vrací zpátky. Je odpovědný za to, co se děje dnes, protože to bude zítra žít.

Nejzákladnější **pravdy** v Scientologii jsou shrnuty do 10 *axiomů*. V nich máme myšlenku, život a hmotný vesmír uvedené v jejich vzájemných vztazích. Nejvyšším cílem ve vesmíru je vytvoření efektu.

Hmotný vesmír byl vytvořen na základě axiomů. Jeho stvoření bylo odsouhlaseno nezávisle na tom, KDO ho vytvořil. Existují *tři druhy vesmíru*. První je hmotný vesmír hvězd, sluncí, vzduchu, prostorů, moře, souše a žijících forem. Pak je zde za druhé vesmír člověka, patří do oblasti „mysli“. Poslední je vlastní vesmír jedince.

Existuje *příčina (vysílání)* a *efekt*. Příklad: člověk, který udělal prohlášení, je příčinou komunikace; člověk, který prohlášení přijme, je efektem komunikace. Skoro všechny úzkostné starosti a narušení lidských vztahů jsou způsobeny nerovnováhou příčiny a efektu. Ve hře se člověk snaží zapříčinit (způsobit) efekt a žádný nepřijmout.

Nejlepším způsobem, jak učinit národ zcela neovladatelným a naprosto jej paralyzovat, by byl zákaz jakéhokoli vzdělání v celém státu a vnutit každému člověku žijícímu v tomto národě pocit, že nesmí přijmout od nikoho žádnou informaci. Aby bylo možno národ ovládat, je nutno udržovat přátelský náhled na vzdělání a ctít osoby, které poskytují vzdělání a výchovu a ctít rovněž výchovná opatření. Je žádoucí udržovat *příčinu* a *efekt* v **rovnováze**.

Scientologický procesing neboli auditing je proces, při kterém se auditor snaží jednotlivci (preclearovi) pomocí vymazat aberativní prvky, omezující ho v jeho životě, zvýšit jeho inteligenci, obecné schopnosti a pozvednout ho jako duchovní bytost.¹⁰⁶

---

¹⁰⁵ Nepřetržitý záznam mentálních obrazových záznamů, které se nahromadily během života nebo životů člověka. Je velmi přesně datována. Časová stopa je úplné pořadí událostí, které se dějí právě „ted“, se všemi smyslovými vjemy a které člověk zažil během celé své existence.

¹⁰⁶ HUBBARD, L. Ron. *Scientologie – základy myšlení*, Scotland: New Era, 1999. s. 62, 67–74, 76–79, 85

Cíl Scientologie je umožnit člověku, aby podle svého vlastního uvážení byl schopen vést lepší život a aby hrál lepší hru. Usiluje o vývoj člověka i společnosti k vyšším stavům bytí.

Zakladatel Dianetiky a Scientologie je **L. Ron Hubbard**. Dianetika a Scientologie vzešla z nukleární fyziky, vyšší matematiky a porozumění starým národům východu.¹⁰⁷ (111)

5.2 Dianetika

Dianetika je výzkumná cesta do lidské mysli, cesta k přežití, vytvoření optimálního člověka, odstranění aberací a získání znalostí o reaktivní mysli. Konečný vesmír obsahuje **energii, čas, prostor a život**. Za *cíl života* můžeme považovat **nekonečné přežití**. Člověk přežívá, když má k člověku afinitu, a toto přežití znamená radost.

Dynamika přežití je rozdělena na 4 *dynamiky*, které jsou popudem lidstva k potenciálnímu přežití všeho existujícího. Zahrnují všechny cíle, činnosti a chování lidstva. Je to *vzorec chování, který vede k přežití*. Toto rozřídění zahrnuje všechny součásti existence, formy hmoty a vesmír. Čtyři dynamiky, zmíněné v části Scientologie, představují čtyři faktory: *jedince, sex, skupinu a lidstvo*.

Potenciální hodnotu jedince nebo skupiny lze vyjádřit rovnicí:

$$PH = ID^x$$

kde I = inteligence a D = dynamika.

Cenu jedince v rámci jednotlivých dynamik lze vypočítat jako *potenciální hodnotu* jednotlivce s optimálním stupněm přežití na dané dynamice.¹⁰⁸

Analytická mysl a standardní paměťové banky

Analytická mysl analyzuje data. Je dokonalým počítačem, nikdy neudělá chybu. Analytická mysl zpracovává data. Záleží na tom, zda jsou zadávána dobrá data. Analytická mysl obsahuje standardní paměťové banky. K tomu, aby mohla analytická mysl fungovat, musí mít *vjemy*,¹⁰⁹ paměť a představivost ve formě dat. Jsou tam všechny informace, veškerá data, ať už jsou ze standardních paměťových bank vyhodnocována správně či nesprávně. Každý jednotlivý *vjem* (pach, pocit, chuť, obraz, zvuk, orgánové *vjemy*, bolest, rytmus a emoce je zařazen jako určitá *představa*. Proces zařazování dat probíhá

¹⁰⁷ HUBBARD, L. Ron. *Scientologie – základy myšlení*, Scotland: New Era, 1999. s. 83, 111

¹⁰⁸ HUBBARD, L. Ron. *Dianetika, moderní věda o duševním zdraví*, Suchánek: Návrat, 1997. s. 25–26, 39, 41–42, 49

¹⁰⁹ *Vjemy*: rozeznatelné *vjemy* nebo *dojmy*, které mysl obdrží skrze smysly.

po celý život s výjimkou „bezvědomí“. Mohou existovat organická poškození. To nejsou chyby ve standardních paměťových bankách; jde o nepřítomnost dat. Stejně jako počítač *jsou i standardní paměťové banky dokonalé, zaznamenávají věrně a spolehlivě*. Hlavním chyby při „racionálních“ kalkulacích vyplývají z nedostatečných a chybných dat. Aktivity analytické mysli v rámci dynamik směřují k přežití.

Reaktivní mysl

Život se ve všech svých formách vyvinul z virů¹¹⁰ a buněk. Člověk je struktura buněk, které chtějí přežít. Existoval-li někdy ďábel, pak je to právě on, kdo vytvořil *reaktivní mysl*. Reaktivní mysl vypíná vybavování sluchových vjemů, způsobuje koktavost, je původcem psychóz, neuróz, nutkání, potlačování ... Může způsobit artritidu¹¹¹, burzitidu¹¹², astma, alergie, zánět vedlejších dutin nosních, srdeční potíže, vysoký krevní tlak, i např. běžné nachlazení. Vyprázdníte obsah engramové banky a zmizí artritida, astma, zlepší se krátkozrakost, ustoupí choroby srdce, žaludek bude fungovat optimálně, schizofrenik si začne uvědomovat realitu; pacient s maniodepresivní psychózou se začne snažit věci dokončovat, žena se nebude utrhovat na své děti, chorobný alkoholik může pít nebo skončit s pitím, kdykoli se mu zachce.

Reaktivní mysl je jediným zdrojem aberace. Po vyprázdnění engramové banky vymizí všechny nežádoucí příznaky a člověk začne jednat podle svého optimálního vzorce.¹¹³

Reaktivní banka neukládá vzpomínky, ukládá *engramy*.¹¹⁴ Jsou to *přesné záznamy všech vjemů*, přítomných v okamžiku částečného nebo úplného „bezvědomí“; mají svou vlastní sílu. Na rozdíl od standardních bank obsahují reaktivní engramové banky *fyzickou bolest a bolestné emoce*. Činnost analytické mysli je v okamžiku intenzivní bolesti vypnuta. Engram není *zkušenost*. Je to *příkázané jednání*. Dnešního vysoce rozvinutého člověka engramy vůbec nechrání, ale způsobují, že je duševně chorý, nevykonný a nemocný. Když jsou engramy odstraněny z banky reaktivní mysli, dochází k mimořádnému vzestupu racionality a výkonnosti, k upevnění zdraví. Jedinec začne myslet rozumně podle vzorce

---

¹¹⁰ Vir: mikroskopický činitel, který se může množit pouze v buňkách živých hostitelů – především bakterií, rostlin a zvířat.

¹¹¹ Artritida: stav zapříčiňující zánět, bolest ztuhlost v kloubech.

¹¹² Burzitida: zánět tíhového váčku, váčku vyplněného tekutinou, který snižuje tření mezi klouby nebo svaly nebo kůží atd. a kostmi.

¹¹³ HUBBARD, L. Ron. *Dianetika, moderní věda o duševním zdraví*, Suchánek: Návrat, 1997. s. 53–63

¹¹⁴ Engram: V Dianetice je slovo používáno ve velice přesně vymezeném smyslu jako „jednoznačná a trvalá stopa, kterou zanechal podnět v protoplazmě (živá hmota buňky) tkáně“. Je považován za jednu skupinu podnětů, které zasáhnou pouze buněčnou bytost.

chování vedoucího k přežití. V současném stadiu vývoje člověka pak engramy mají zcela negativní hodnotu. Existují tři druhy aberativních engramů - *proti přežití*, *pro přežití* a *engram s bolestnou emocií*. Engramy působí v okamžicích fyzické bolesti. Engram je jediným a výhradním zdrojem aberací a psychosomatických nemocí.

Existují i dva další stavy, způsobené engramy. Jeden z nich je **dramatizace** a druhý **valence**¹¹⁵. *Dramatizace* je chováním zaměřeným na přežití „zuby nehty“. V *Dianetice* znamená *valence osobnost jednoho z dramatického osazenstva engramu*. „Bud' sám sebou“ je rada, která dopadá na hluché uši reaktivní mysli. *Přerušování dramatizace* způsobí, že osoba onemocní. Engram způsobuje i parazitní okruhy, emoční šok a psychosomatické nemoci.

Psychosomatické nemoci jsou organické nemoci, které mají mentální původ. Například žaludeční vředy jsou schopny ustoupit díky přesvědčení a změně prostředí. Asi 70 % lékařského seznamu chorob spadá do kategorie psychosomatických nemocí. *Všechny* nemoci nejsou psychosomatické, protože přece jenom existují životní formy zvané mikroorganismy, které mají přežití za svůj cíl. Existují tři stadia patologie: *náchylnost*, které připravují tělo k nemoci; *spuštění*, způsobí, že se nemoc projeví a *trvání*, tj. pokračování nemoci.

Engram se řídí akčním cyklem. V plánu diabetického výzkumu je obsáhnout rakovinu a cukrovku. Předpokládá se, že u těchto onemocnění může být příčina v engramech, zvláště u zhoubného typu rakoviny.¹¹⁶

Je pět skupin psychosomatických nemocí: (1) onemocnění, která vyplývají z duševně způsobené poruchy průtoku tělesných tekutin (snížení, zvýšení průtoku tekutin); (2) onemocnění, u kterých psychická příčina vyvolává poruchu tělesného růstu (zpomalení, zrychlení); (3) nemoci, které vznikly z náchylnosti k chorobě, která je způsobena chronickou psychosomatickou bolestí v určité oblasti; (4) nemoci, které způsobuje přetrvávání určité choroby, vzniklé na základě chronické bolesti v dané oblasti; a (5) nemoci způsobené ústním příkazem, který je obsažen v engramech. Engramy mohou spustit jakoukoli nemoc. Řešením bývá zmírnění či úplné odstranění engramu.

---

¹¹⁵ Valence: vypůjčení si osobnosti jiného člověka. Valence je náhrada za sebe samého, kterou si člověk bere poté, co ztratil víru v sebe. Preclear „ve valenci svého otce“ jedná tak, jako by byl svým otcem.

¹¹⁶ HUBBARD, L. Ron. *Dianetika, moderní věda o duševním zdraví*, Suchánek: Návrat, 1997. s. 64–74, 81, 94–97, 109–111

Jen engramy pro přežití se stávají chronickými. Člověk musí mít afinitu s druhým člověkem, musí být blízký druhému člověku, aby přežil.

Psychosomatické onemocnění vyléčí odstranění velké množství živé tkáně z lebky pomocí nožů, šidel či šoků. Bohužel se ale tím zároveň často s nemocí „vyléčí“ i osobnost, intelekt a zdegraduje i život samotný.

Emoce je Θ ¹¹⁷ (theta) kvantita, která je úzce spojena s životními silami. Člověk umírá, nehýbá se, nepřemýšlí. Napřed zemře jako organismus, pak na úrovni buněk. Pro buňky existují různé etapy „života po smrti“. Emoce má 2 složky: endokrinní systém, ovládaný analytickou myslí v horních dvou zónách nebo reaktivní myslí v dolních dvou zónách, způsobující emoční reakce jako je strach, nadšení, apatie atd.; druhou složkou je samotná životní síla, která působením engramů je vtiskována po částech do reaktivní banky. Smích jednoznačně osvobozuje od bolestné emoce.¹¹⁸

První výzkum ukázal, že k prenatalním engramům se můžeme nejnadhěji dostat, obsahují-li hodně bolesti. *Bolest zaznamenávají prokazatelně samotné buňky, ne jedinec. A reaktivní engramová banka se skládá pouze z buněk.* Engram není vzpomínka: *je to buněčná záznamová stopa, vtisknutá hluboko do struktury samotného těla.* Engram nepodléhá analýze, ani nemá žádný určitý význam, dokud není key-in. Teprve po restimulaci začnou vlnové záznamy působit na analytickou mysl. Reaktivní mysl krade analytické myslí významy.

Vládnutí pomocí násilí je porušením zákona afinity – spříznění lidí, protože násilí plodí násilí. Engramy plodí engramy. Ať se to týká rodičů a dětí, partnerů nebo společnosti jako celku.¹¹⁹

Key-in engramu způsobuje restimulaci reaktivní myslí, působící na analytickou mysl a organismus svými engramy. Jedinou příčinou neorganických duševních chorob a organických psychosomatických nemocí je reaktivní engramová banka.

Člověk je zlý úměrně k destruktivitě, která byla namířena proti němu. Je 5 způsobů, jak člověk reaguje na zdroje nebezpečí: útok, útěk, vyhnutí se, ignorování a podlehnutí. Člověk je schopen zvládnout nesmírné množství životních ran, jakmile je ale narušen

¹¹⁷ Theta: osmé písmeno řecké abecedy, symbol pro myšlenku, život nebo ducha.

¹¹⁸ HUBBARD, L. Ron. *Dianetika, moderní věda o duševním zdraví*, Suchánek: Návrat, 1997. s. 117, 120, 122, 125, 126, 129, 130, 132, 141, 143

¹¹⁹ HUBBARD, L. Ron. *Dianetika, moderní věda o duševním zdraví*, Suchánek: Návrat, 1997. s. 151, 152, 155, 163

zákon afinity a tato porucha se dostane do reaktivní banky, pak se *lidské bytosti* jako nepřátelé orientovaní proti přežití změni ve zdroje trestání.

Základním principem **preventivní Dianetiky** je udržovat obsah engramů na minimální úrovni nebo jejich vzniku úplně zabránit, což je pro fyzické a duševní zdraví, stejně jako pro sociální adaptaci velmi užitečné.

Dianetická terapie představuje léčbu mysli za pomoci auditora. Cílem je vytvořit Release nebo Cleara. **Release** je člověk, který byl zbaven většiny stresu a svých úzkostí, nynějších nebo chronických duševních i tělesných obtíží a bolestných emocí. **Clear** je člověk, který díky absolvování dianetické terapie netrpí aktivním ani potenciálním psychosomatickým onemocněním nebo aberací. Procesem klírování se uvolní veškerá fyzická bolest a bolestné emoce ze života jedince nebo společnosti. Smyslem terapie a jejím jediným cílem je odstranění celého obsahu¹²⁰ reaktivní engramové banky nebo alespoň většiny emočního napětí.¹²¹

5.3 Děti boží

Náboženskou organizaci **Děti Boží** (nazývanou též **Rodina lásky** nebo **Rodina**) založil David Berg, evangelikální pastor.¹²² **David Brandt Berg** (1919 – 1994) prohlásil roku 1969, že dostal zjevení, podle kterého se Kalifornie následkem zemětřesení propadne do moře. Se svými následovníky pak 8 měsíců putoval jihozápadem. Berg se stal známým jako Mo, Mojžíš. Děti Boží se r. 1970 usadily v Texasu a v Kalifornii. V r. 1971 měly asi 200 členů.¹²³ Milenka a spolupracovnice Maria, vlastním jménem Karen Zerby byla příčinou vývoje hnutí k uvolněným sexuálním mravům. Berg holduje alkoholu, obdivuje cikány, kteří mu byli vzorem v polygamii, pití vína, stylu života, žebrání. Děti Boží se vyznačují silným antisemitismem, který ale není namířen proti Arabům.¹²⁴

Děti Boží (také Rodina Lásky nebo dnes Rodina) byly hluboce přesvědčeni o nadcházejícím zániku USA. Na počátku 70. let se přesunuli v malých skupinkách do Evropy, Asie, Afriky, Austrálie a Jižní Ameriky. Berg svoji organizaci vedl s pomocí

¹²⁰ Obsah engramové banky je ve skutečnosti spíše přesunut než odstraněn, protože jde o přeřazení do kategorie zkušenosti do standardních bank.

¹²¹ HUBBARD, L. Ron. *Dianetika, moderní věda o duševním zdraví*, Suchánek: Návrat, 1997. s. 167, 173-176, 180, 193, 198

¹²² NOVOTNÝ, Tomáš. *Mormoni a Děti Boží*, Praha: Votobia, 1998. s. 16

¹²³ PARTRIDGE, Christopher (české vydání VOJTÍŠEK Zdeněk). *Encyklopedie nových náboženství*, Praha: Euromedia Group, 2006. s. 86-87

¹²⁴ NOVOTNÝ, Tomáš. *Mormoni a Děti Boží*, Praha: Votobia, 1998. s. 16, 23, 59, 60

dopisů známých jako „Mo-Letters“.¹²⁵ Učení o konci světa je u Děti Božích znázorněn i ve znaku, uprostřed kterého je harfa představující konec. Jakmile miliardy vesmírných válečníků zničí „pozemská království“, nastane tzv. millenium (tisíciletá říše). Skončí tím, že se vesmírná loď, která je i nebeským městem, snese na Zem. V ní budou jako v nebeském městě žít Boží vyvolení.

Děti Boží na jedné straně těžily z nálady své doby, kterou představují jako antiestablishment, uvolněné morální zásady, obscénní jazyk, způsob oblékání, na druhé straně hlásají po dlouhou dobu odpor vůči mužské homosexualitě, podřízení ženy, zákaz antikoncepce apod.

Co se týče financí, platí pro Děti Boží pravidlo „Forsake All“ (Vzdej se všeho) ve prospěch organizace, ve které platila přísná komunitní disciplína.¹²⁶ Učedníci byli izolováni od vnějších styků, trpěli nedostatkem soukromí, vzdali se veškerého majetku, opouštěli nevěřícího manžela nebo manželku, práce za peníze byla zakázána. Nejkontroverznější u Děti Božích byl „zákon lásky“. Prikázání lásky k Bohu a k našim bližním byl jediným potřebným morálním kodexem.¹²⁷ Zakladatel Děti božích v ML 999:69 říká: „*Na sexu není absolutně nic špatného, pokud je praktikován v lásce. Ať je to cokoli, ať je to s kýmkoli, bez ohledu na to, kdo to je, jakého věku, jak příbuzný anebo jakým způsobem!*“ Sex byl používán k šíření učení a k získávání nových členů, tzv. laškovně rybaření, tedy k misijní a apoštolské činnosti. Nejvíce pohoršení však vždy u Děti Božích vzbuzovala obvinění ze zneužívání dětí.¹²⁸

Dnes má organizace asi 9 000 řádných členů, kteří žijí kolem 100 zemí po celém světě. Očekává druhý příchod Krista a začátek jeho tisícileté vlády. Zůstává milenialistickou skupinou. Její činnost se rozšířila i na humanitární pomoc a nyní zahrnuje tradičnější formy hlásání evangelia.¹²⁹

---

¹²⁵ PARTRIDGE, Christopher (české vydání VOJTÍŠEK Zdeněk). *Encyklopedie nových náboženství*, Praha: Euromedia Group, 2006. s. 87

¹²⁶ NOVOTNÝ, Tomáš. *Mormoni a Děti Boží*, Praha: Votobia, 1998. s. 51, 52, 86, 120

¹²⁷ PARTRIDGE, Christopher (české vydání VOJTÍŠEK Zdeněk). *Encyklopedie nových náboženství*, Praha: Euromedia Group, 2006. s. 87

¹²⁸ NOVOTNÝ, Tomáš. *Mormoni a Děti Boží*, Praha: Votobia, 1998. s. 108

¹²⁹ PARTRIDGE, Christopher (české vydání VOJTÍŠEK Zdeněk). *Encyklopedie nových náboženství*, Praha: Euromedia Group, 2006. s. 88

5.4 Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů - Mormoni

Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů (CJKSPD) pokládá svou církev za hnutí obnovy: Bůh obnovil učení i organizaci církve, Svátí posledních dnů jsou přímými následovníky Ježíše Krista.¹³⁰ Byla založena (resp. *znovuzřízená* neboli *obnovená*) Josephem Smithem v USA v roce 1830. Pokládá se za přímé potomky Ježíše Krista. Kvůli používání *Knihy Mormonovy* se lidem v CJKSPD říkalo *Mormoni*. Pojem „svatí“ se uvádí pro ty, kteří žijí čistým životem a následují Ježíšovo učení.

CJKSPD odvozuje své učení především ze 4 knih, Patří sem: **Bible**, dále **Knihy Mormonova**, kterou podle božského zjevení přeložil ze zlatých desek předaných andělem Moronim prorok Joseph Smith. Dále vycházejí z knih **Nauka a smlouvy** ('Doctrine and Covenants') a **Drahocenná perla** ('The Pearl of Great Price').

Knihy Mormonova popisuje boje dvou národů z potomků deseti ztracených izraelských kmenů Lamanitů a Nephitů. Lamanité kolem roku 400 n. l. vyvraždili Nephity. Podle *Knihy Mormon* jsou indiáni Izraelci, kteří se měli kolem roku 600 př. n. l. přeplavit do USA. Záznam těchto dějin je zapsán ve zlatých deskách, které anděl Moroni uschoval do schránky, zjevil se Josephu Smithovi coby žijícímu prorokovi a předal mu zlaté desky v 19. století n.l. Ježíšovo pravé učení se tak zachovalo pouze v *Knize Mormon*.¹³¹

Mormonské společenství bylo ve svých počátcích sociální skupinou lidí, kteří se cítili vytěsnění z měnící se americké společnosti, ztraceni ve společenském vývoji, usilující o lepší životní podmínky. V novém náboženství našli bezpečí a řád. Stáli proti vládnoucí třídě, byli pronásledováni z místa na místo. Pohoršovali životními zvyklostmi, nejvíce praktikováním polygamie.¹³² Mnohoženství (polygamii) nejdříve praktikoval tajně zakladatel Joseph Smith. Původní oficiální doktrína mormonů byla totiž monogamní. Teprve v roce 1876 byla polygamie povolena a zapsána v tzv. *Naukách a smlouvách* (The Doctrine and Covenants). Bylo prohlašováno, že kdo ho neposlechne příkazu polygamie bude „proklet“. Polygamie se stala přímo podmínkou k dosažení mormonského „celestiálního nebe“ - viz prohlášení Brigham Younga r. 1866.

---

¹³⁰ PARTRIDGE, Christopher (české vydání VOJTÍŠEK Zdeněk). *Encyklopedie nových náboženství*, Praha: Euromedia Group, 2006. s. 32

¹³¹ **Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev_Je%C5%BE%C3%AD%C5%A1e_Krista_Svat%C3%BDch_posledn%C3%ADch_dn%C5%AF

¹³² NOVOTNÝ, Tomáš. *Mormoni a Děti Boží*, Praha: Votobia, 1998. s. 47–48

Ve druhé fázi vývoje byla polygamie vydávána za akt poslušnosti vůči Bohu.¹³³ Mnohoženství bylo po dlouhém nátlaku zrušeno čtvrtým prezidentem Církve Wilfordem Woodruffem v roce 1890. Upuštění od mnohoženství bylo mj. podmínkou pro přijetí státu Utah do Unie; církvi však v USA mj. hrozila i konfiskace majetku.¹³⁴ Následně mormoni přenesli polygamií do duchovní polohy, praktikovali ji ještě nějaký čas pouze vedoucí představitelé. Tím se náboženská organizace dostala na všeobecně společensky přijatelnou rovinu a zapsala se do statutu etablovaných církví.¹³⁵ U Svatých posledních dnů se projevovaly i rasistické prvky. Černá kůže byla u mormonů považována za prokletí a trest (viz kniha *Mormon o Lamanitech*). Rasistický podtext byl zrušen r. 1978 prezidentem Mormonů Kimballim.

U CJKSPD se od počátku očekával brzký konec světa. Záchrana budoucnosti USA byla viděna pouze v zásahu mormonské organizace, která se ujme ohrožených Spojených států. K boji proti „Gentiles“ (pohanům), tzn. systému využívali mormoni zpočátku trestní jednotku tzv. „Dantes“ a vlastní milici. Tato situace vyústila až v tzv. mormonskou válku v r. 1838.

V církvi byla vytvořena vysoce organizovaná, centrálně řízená a téměř vojenská struktura jako únik ze zmatku a nejistoty sekulárního světa.¹³⁶ Vysoce pevnou hierarchickou strukturu tvoří církevní prezident, který je prorokem. V současné době je jím prezident Thomas S. Monson, který je prezidentem Církve od roku 2008. Je zvolen z Kvora (rady) dvanácti apoštolů, níže stojí Kvorum sedmdesáti.¹³⁷ Dalšími úřady v kněžství jsou: **patriarcha, vysoký kněz, starší, biskup, kněz, učitel.**¹³⁸ Kněžství je rozděleno na vyšší a nižší. V Áronově nižším kněžství chlapci mezi 12. – 19. rokem života procházejí třemi stupni jáhena, učitele a kněze. Pak se stávají ve vyšším Melchisedechovském kněžství církevními staršími a mohou se stát nejvyšším knězem. Kněžství je vyhrazeno pouze

¹³³ NOVOTNÝ, Tomáš. *Mormoni a Děti Boží*, Praha: Votobia, 1998. s. 28-30

¹³⁴ **Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev_Je%C5%BE%C3%AD%C5%A1e_Krista_Svat%C3%BDch_posledn%C3%ADch_dn%C5%AF

¹³⁵ NOVOTNÝ, Tomáš. *Mormoni a Děti Boží*, Praha: Votobia, 1998. s. 120-121

¹³⁶ NOVOTNÝ, Tomáš. *Mormoni a Děti Boží*, Praha: Votobia, 1998. s. 67–69, 93, 112

¹³⁷ PARTRIDGE, Christopher (české vydání VOJTÍŠEK Zdeněk). *Encyklopedie nových náboženství*, Praha: Euromedia Group, 2006. s. 35

¹³⁸ **Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev_Je%C5%BE%C3%AD%C5%A1e_Krista_Svat%C3%BDch_posledn%C3%ADch_dn%C5%AF

mužům,¹³⁹ ženy jsou organizovány v Pomocném sdružení. Založeno bylo v roce 1842, má dnes více než 5 miliónů členek a jeho hlavním cílem je pomoc chudým a potřebným.¹⁴⁰

V mormonismu se aplikují i tajné obřady.¹⁴¹ Chrámových obřadů se mohou účastnit mravně způsobilí mormoni, kteří platí církvi desátky a podporují nadpřirozeně ustanovené vedení církve. Chrámový sňatek spojí muže a ženu – jsou „zpečetěni“ na věčnost. Spojení rodiny, cesta k věčnému božství a vítězství nad smrtí pomocí melchisedechovského kněžství jsou základní učení a pravdy mormonismu. Mormoni mohou být pokřtěni ponořením do vody nebo oddáni za mrtvé. Genealogie (studium rodokmenů) poskytuje údaje pro provádění chrámových obřadů za mrtvé.¹⁴²

Brigham Young, druhý prezident CJKSPD, založil stát Utah a další města v Kalifornii, Arizoně, Nevadě a Idaho, když v roce 1847, po dlouholetém pronásledování a nesnášenlivosti vůči Církvi, vyvedl 100 000 Svatých 1800 km z Ohia přes pláně do údolí Solného jezera (Salt Lake). Tento exodus je jedním z největších případů stěhování obyvatel v historii Severní Ameriky. Tisíce lidí ale při půlročním putování do údolí Salt Lake zemřely. Ve státě Utah v dnešní době žije 2,5 mil. obyvatel, z nichž kolem 60 % populace jsou Svatí posledních dnů.¹⁴³

Na začátku 21. století měla Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů kolem 11 milionů členů, z nichž většina žije mimo USA.¹⁴⁴

Slovo moudrosti obdržel v roce 1833 prorok Joseph Smith. Učí, že je třeba se vyvarovat požívání pro tělo škodlivých látek a propaguje konzumaci ovoce a zeleniny. Proto Svatí nepijí kávu, černý ani zelený čaj, alkohol, nekouří a nepoužívají ani žádné jiné drogy. Masa se má užívat střídavě.

---

¹³⁹ PARTRIDGE, Christopher (české vydání VOJTÍŠEK Zdeněk). *Encyklopedie nových náboženství*, Praha: Euromedia Group, 2006. s. 34

¹⁴⁰ **Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev_Je%C5%BE%C3%AD%C5%A1e_Krista_Svat%C3%BDch_posledn%C3%ADch_dn%C5%AF

¹⁴¹ NOVOTNÝ, Tomáš. *Mormoni a Děti Boží*, Praha: Votobia, 1998. s. 112

¹⁴² PARTRIDGE, Christopher (české vydání VOJTÍŠEK Zdeněk). *Encyklopedie nových náboženství*, Praha: Euromedia Group, 2006. s. 35

¹⁴³ **Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev_Je%C5%BE%C3%AD%C5%A1e_Krista_Svat%C3%BDch_posledn%C3%ADch_dn%C5%AF

¹⁴⁴ PARTRIDGE, Christopher (české vydání VOJTÍŠEK Zdeněk). *Encyklopedie nových náboženství*, Praha: Euromedia Group, 2006. s. 32

Křest je prováděn nejdříve v osmi let. Provádí se ponořením celé osoby pod vodu. Podle článků víry se věří, že lidé budou potrestáni za své vlastní hříchy, a ne za přestupek Adamův. Podle CJKSPD se Bůh skládá z Otce, Syna, kteří mají fyzická těla z masa a kostí a Svatého Ducha, který má duchovní tělo. Člověk byl stvořen podle obrazu těla Božího.¹⁴⁵

Církev se snaží být nezávislá na vládních příspěvcích. To je důvod, proč není v žádné zemi placena z veřejných rozpočtů. Každý člen Církvi daruje 10 % ze svého příjmu. Církev desátky používá na stavbu chrámů, stavbu a provoz kaplí, misionářskou činnost a přípravu církevních materiálů. Kromě desátku se obvykle také platí tzv. postní oběti, což jsou peníze ušetřené za dvě po sobě jdoucí jídla během pravidelného půstu každou první neděli v měsíci. Tyto peníze jsou použity pro potřeby členů sboru, ale i k humanitárním účelům.

Církev vlastní několik univerzit, přičemž Univerzita Brigham Younga je největší soukromou univerzitou v Americe, sídlí v různých státech Utah, Udatno, Hawai, Izrael. Mimoto má střední školy, nemocnice a dalších veřejně prospěšné instituce. Kromě toho jí patří několik firem, divadel, má své vlastní televizní a rozhlasové stanice, továrny a obchody. Tyto firmy se zabývají především poskytováním humanitární pomoci po celém světě.

Církev vysílá misionáře od 18 let na dvouletou misii na plný úvazek ke kázání evangelia Ježíše Krista. Ženy nastupují na 18 měsíční misii ve věku minimálně 21 let. Misie jsou hrazeny z vlastních prostředků, v případě potřeby se použije celosvětový misionářský fond Církve. Po dobu misie se vyhýbají se světským zábavám a milostnému životu. O tom, do jaké země půjdou, rozhodují apoštolové Církve. Musí se velmi rychle naučit jazyk země, do které jsou vysláni. Většina misionářů po skončení služby dokončí studia a založí rodiny.

Církev také provozuje několik uměleckých těles. Nejslavnější je 360členný Mormon Tabernacle Choir.

Rovněž disponuje velkým programem Sociální péče, který každoročně rozdává přes jednu miliardu Kč na zaplacení potřebným a humanitárních potřeb.

Mimo standardních děl (Bible, Kniha Mormonova, Drahocenná perla a Nauka a smlouvy) vydává CJKSPD 4 náboženské časopisy, každý pro jinou cílovou skupinu čtenářů. A to:

---

¹⁴⁵ **Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev_Je%C5%BE%C3%AD%C5%A1e_Krista_Svat%C3%BDch_posledn%C3%ADch_dn%C5%AF

Liahona, Ensign, New Era a Friend. Mimoto šíří mnoho dalších církevních publikací, videa, písně, mobilní a počítačové aplikace, apod.¹⁴⁶

5.5 Svatý grál

V obrazu **Grálu** se skrývá největší tajemství světa, **eucharistie** – tajemství našeho Boha a *Kristovy živoucí přítomnosti*: těla, krve, duše a božství. Proč ožívá zájem o grál, který prázdný představuje obyčejný *pohár, kalich*? V latině znamená mělkou mísu.

Při eucharistii, řecky „díkuvzdání“ křesťané věří, že Ježíš je osobně přítomen. Chléb a víno jsou jeho tělem a krví, které se za nás vydává na odpuštění hříchů. Josef Arimatejský, strážce a opatrovník sv. grálu, člen sanhedrinu, nejvyšší rady – židovské výkonné moci, patřil mezi Ježíšovy přívržence. Podle legend Josef Arimatejský zachytil Kristovu krev a vodu, které mu vytékaly z boku, do stejné nádoby, z níž Ježíš, pil při Poslední večeři. Josef je Filipem poslán o 30 let později do Británie, Glastonbury, místem posledního odpočinku krále Artuše, se kterým se začne svatý grál spojovat.

Podivné teorie o Grálu můžeme rozdělit na dvě základní skupiny. Do první patří knihy, v nichž se uvádí, že pohár z Poslední večeře fyzicky existuje a lze jej někde v Evropě nalézt. Do druhé skupiny patří romány, v nichž se o Grálu mluví jako o jakémsi přísně střeženém tajemství, které po staletí střeží konspirační skupina. Nacistická posedlost svatým grálem vymyšlená není. Pro Hitlera symbolizoval grál čistou árijskou krev. Hitler byl přesvědčen, že např. středověký rytířský román *Parzival* Woframa z Eschenbachu, napsaný roku 1220, vypráví právě o tom. Eschenbachu spojuje grál s templářskými rytíři. Grál byl spojován s mocným kamenem.¹⁴⁷ Populární interpretaci svatému grálu zajistily publikace *Svatá krev*, *Svatý grál*, kde grál je chápán jako posvátné pokrevní pouto Marie Magdalény a Ježíše, které uchovává jejich linii rodu. Oživení zájmu o grál je patrný v esoterických a okultních skupinách.¹⁴⁸ Zázrak grálových románů spočívá v mravním a duchovním odkazu.¹⁴⁹

¹⁴⁶ **Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů**, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev_Je%C5%BE%C3%AD%C5%A1e_Krista_Svat%C3%BDch_posledn%C3%ADch_dn%C5%AF

¹⁴⁷ AQUILINA, Mile a Christopher BAILEY. *Svatý grál*, Praha: Triton, 2006. s. 10, 21, 27, 32, 37–38, 209–215

¹⁴⁸ PARTRIDGE, Christopher (české vydání VOJTÍŠEK Zdeněk). *Encyklopedie nových náboženství*, Praha: Euromedia Group, 2006. s. 314

¹⁴⁹ AQUILINA, Mile a Christopher BAILEY. *Svatý grál*, Praha: Triton, 2006. s. 216

6 SPIRITUALITA ČLOVĚKA

6.1 Náboženský pohled

A. Grün se opírá o spiritualitu stvoření a odvolává se na čtyři cesty (stupně) teologa Matthewse Foxe: (1) představuje úctu a úžas ke všemu stvořenému světu; (2) odkrývá propasti bytí, bolest a utrpení, temnotu a nicotu, které člověka produchovňují; (3) vyzývá skrze naši tvořivost ke spolupráci s Bohem; (4) ukazuje cestu osvobození od utrpení a bezpráví důsledným uplatňováním spravedlnosti, využíváním ovoce naší tvorby pro dobro lidstva a chválu smyslu Stvoření. Zdrojem naší naděje je tedy láska. Cílem duchovního života je zduchovnění (probuzení) člověka, jeho srdce, mysli, citů, vůle a těla. Duchovní (osvícení) lidé humanizují (kultivují) svoje prostředí, společnost, svět a rodinu. Jejich duchovní působení tvoří základ pozitivních dějin lidstva a dává smysl životu na zemi.

Když duše ovládá tělo, člověk žije svobodně a těší se ze svobody. Vyznačuje dobrotu a lásku, jas a klid. Když tělo ovládá duši, člověk se stává otrokem vášní a v srdci přechovává nenávisť. Z jeho osobnosti obvykle sálá destruktivní nenávisť, závist a nepokoj, které pohlcují veškerou pozitivní energii jeho duše.¹⁵⁰

I. O. Štampach (2006) uvádí, že původní význam slova spiritualita pochází z římskokatolického prostředí. Spiritualitou se zabývá teologie duchovního života. Je jím míněno bezprostřední osobní prožívání vztahu k transcendentní skutečnosti, zde míněno k trojjedinému Bohu, neboli k Otci skrze Syna v Duchu svatém. Hovoří se dnes i o spiritualitě řeholní, mnišské, spiritualitě diecézního kněze, biskupa, jáhna, laika, spiritualitě obchodníka, politika, dělníka, matky apod. Dále se jedná o různá pojetí duchovního života podle škol a směrů často spojených s některým řeholním společenstvím.¹⁵¹

Fundamentalismus neměl původně tak záporný výraz. Křesťané se chtěli vrátit k fundamentům, základům zdravého biblického učení. Základní tezí je, že *Bible je slovo Boží*. Vše, co je zde psáno, je neomylně *inspirováno Bohem* („od Boha vdechnuto“). O Koránu se věří, že byl stvořen dříve než svět. Lpění na doslovném chápání posvátného

---

¹⁵⁰ BABYRÁDOVÁ, Hana a Jiří HAVLÍČEK. *Spiritualita*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2006. s. 87-87

¹⁵¹ BABYRÁDOVÁ, Hana a Jiří HAVLÍČEK. *Spiritualita*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2006. s. 101

textu bylo spojováno s lpěním na ortodoxním učení. Fundamentalismus narážel od počátku na odpor. Fundamentalisté začali být považováni za zpátečnické, autoritářské a rigidní. Vyznačují se zpravidla tvrdou rozhodností, se kterou čelí jako menšina většině. To vytváří „my“ jsme ti, kteří mají pravdu, zatímco „svět“ slouží zlu a špatně skončí. **Fanatismus** se vyznačuje mimořádnou horlivostí v zastávání a uskutečňování přijatých myšlenek. Fanatik se snaží druhé ovládnout, prosazuje násilím své cíle, vnucuje se, v krajním případě vraždí. **Sekta** se rovněž chápe negativně. Mohli bychom hovořit o radikální náboženské komunitě, bývá spojována se silnou osobností, často zakladatelem. Vedení bývá autoritářské. Historikové a zkušení praktičtí teologové říkávají, že sekta je záležitostí jedné generace.

Spiritualitu, nebo alespoň určité vlohy k ní, lze považovat zčásti za vrozené.¹⁵²

Otto F. Kernberg pracuje s pojmem *zralého náboženství*, čímž rozumí židovství a křesťanství, zejména jejich eticko-spirituální aspekt.¹⁵³

Heinz Kohut vykládá a vysvětluje *narcistický základ spirituality*. Narcistické poruchy představují neurózy, psychózy a poruchy osobnosti. K vyšším formám narcismu patří především úcta k sobě samému jako k lidské bytosti.¹⁵⁴

Průkopník strukturálně-genetického přístupu, autor pozoruhodných úvah o náboženství je švýcarský filozof, přírodovědec a psycholog **Jean Piaget**. Z jeho žáků uvádím Fowlerovy stupně víry: (1) *intuitivně-projektivní víra* – vychází z důvěry a vzájemnosti. Nebezpečí spočívá, že mohou vzniknout obrazy děsivé a destruktivní, příp. vnucující poddanost vůči autoritám; (2) *myticko-doslovná víra* – morálka „něco za něco“. Dítěti hrozí, že se vyvine pokrytecký perfekcionismus, anebo pocit hříšnosti a bezcennosti; (3) *synteticko-konvenční víra* – víra se stane osobnější; (4) *individuálně-reflexivní víra* – osobní zkušenost. Přestanou spoléhat na autority a hledají „na vlastní odpovědnost“, přičemž s novou zralostí kriticky reflektují své názory, ideály a postoje, svůj osobní mýtus; (5) *spojující víra* – zpravidla ve 2. polovině života se někteří jedinci otevřou hlasu „hlubšího Já“, kde za ostrými protiklady mohou zahlédnout jednotu; (6) *víra směřující k univerzalitě* – výjimeční jedinci radikálně prožijí, že nejsou středem, odpoutají se

¹⁵² ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 43, 47

¹⁵³ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 113

¹⁵⁴ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 198

od svých osobních zájmů a „obejmou svět“ jako svou komunitu, plně se oddají spravedlnosti a lásce.¹⁵⁵

Na Junga, co se týče náboženství, navázali Anselm Grün, katalogický kněz (návody k pěstování zbožnosti), Eugen Drewermann, psychoterapeut a křesťanský nonkonformní teolog a filozof (problém zla), James Hillman, jungovský analytik s mimořádným kulturně-spirituálním nadhledem (kritika křesťanství, obhajuje podsvětí).¹⁵⁶

6.2 Psychologický pohled

C. G. Jung (1994, Duše moderního člověka):

Idea nesmrtelnosti duše, ať nám zní jakkoli neslýchaně, není pro primitivní empirií ničím mimořádným. Nepochybně je duše čímsi neobyčejným. Nelze ji dobře lokalizovat v prostoru, kde si přece všechno, co existuje, činí na určitý prostor nárok. Předpokládáme jistě, že myšlenky jsou v hlavě, ale již u citů se stáváme nejistými, protože se zdá, že city sídlí spíše v krajině srdeční, počitky jsou rozděleny úplně po celém těle.

Osobnost je činem největší životní odvahy, absolutního přitakání individuálně jsoucího a činem úspěšného přizpůsobení univerzálně danému za co možná největší svobody vlastního rozhodnutí. Vychovat někoho k tomu se mi nezdá nepatrnou věcí.¹⁵⁷

C. G. Jung se ve druhé polovině života věnoval psychologii výzkumu **mytologie** a **teologie**. Jung používá pojmy **já, vědomí, osobní nevědomí, kolektivní nevědomí**. Podle evolucionismu Jung předpokládal, že v kolektivním nevědomí je uložena zkušenost všeho života na této planetě, které představuje představy, myšlenky, přání a city. **Kolektivní nevědomí** slouží duchovní oblasti, charakteristický je zde numinózní prožitek.

Archetypem Jung původně rozuměl praobraz přicházející z nevědomí, zejména ve formě mytologické postavy. Později předefinoval archetyp jako to, co je za obrazem. Dále Jung používal pojem **projekce**, který je významný pro psychologii náboženství a *stahování projekcí*, typické pro náš sociokulturní vývoj. V Jungově díle se setkáváme s **protiklady**: vědomí, nevědomí; světlo, tma; extroverze, introverze; mužství, ženství; rozum, cit; dobro a zlo. Duše spěje k rovnováze, k harmonii, v níž jsou tajemně překonány i ty nejostřejší protiklady. Člověk buduje svoji **personu**. Od muže se vyžaduje zejména určitá tvrdost,

¹⁵⁵ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 245–263, 279–299

¹⁵⁶ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 234

¹⁵⁷ JUNG, C. Gustav. *Člověk a duše*, Praha: Academia, 1995. ISBN 9788020005434. s. 15, 40

dobyvačnost, potlačování vlastních citů – od ženy naopak závislost, citovost, něha, poddajnost. Ve druhé polovině života bychom se měli zaměřit na **individuaci**, zrání osobnosti, nalezení cesty k sobě samému. Na této cestě se konfrontujeme se čtyřmi archetypy: se *stínem*, *animou* (ženu čeká *animus*), *duchovním principem* (*symbolizovaným moudrým starcem* (ženu s *materiálním principem* – *představovaným Velkou Matkou „Magna Mater“*, *blahosklonnou i ničivou* - podobně jako bohyně Kálí, *kteřá se vyznačuje dobrotou, vášní a temnotou*) a konečně s *bytostným Já*, vrcholným archetypem. Člověk nachází sám sebe hluboko ve svém nitru, konečný střed, kterým je bytostné Já – das Selbst. Podle Junga je *náboženská funkce pevně zakotvena v hlubině lidské duše – v kolektivním nevědomí*. Obraz Boha je symbolem bytostného Já. Junga zajímá funkce *náboženství* ve vztahu k *duševnímu zdraví*. Duševně a duchovně zdravý člověk podle Junga musí znát a naplňovat smysl svého života. Třetí cesta individuace podle Junga vede člověka k náboženství, kde ***Bůh je v člověku a člověk bohem***. V okamžiku největší bolesti nebo nejhlubšího zoufalství, po dlouhých a bezvýsledných bojích, kdy v nitru člověka zavládne mír a pokoj. Lidé dokázali přijmout sebe samé, smířit se sami se sebou, jakož i s nepříznivými okolnostmi a událostmi. Dříve se říkalo: „Smířil se s Bohem, podřídil se vůli Boží.“¹⁵⁸

Max Kläger (2006 *Spiritualität bei künstlerich tätigen geistig behinderten Personen*) upozorňuje v souvislosti s mentální poruchou na existenci *skryté schopnosti obrazového symbolického myšlení*, které se projevuje sklonem k tvorbě uměleckých děl. Lidé s duševním postižením bývají často prodchnuti například křesťanským mýtem a mají vysoce rozvinutého spirituálního ducha.¹⁵⁹

Eriksonova teorie „osmi věků člověka“ představuje most mezi psychoanalýzou na jedné a židovsko-křesťanskou tradicí na druhé straně. *Základní důvěra* je nejhlubší vrstvou v lidské osobnosti – a *také nejhlubší vrstvou v každém náboženství*. Při přísné náboženské výchově ve stadiu pocit viny se člověk pak úzkostně trápí obavami, že udělá něco špatného, že někomu ublíží, že poruší normu, kterou stanovila autorita – ať lidská, nebo božská. Co se týče religiozity v mladším školním věku, náboženský život bývá prostý, upřímný a šťastný. Bývá základem pozitivního vývoje osobnosti i charakteru. Religiozita

---

¹⁵⁸ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 213–277, 231-233

¹⁵⁹ BABYRÁDOVÁ, Hana a Jiří HAVLÍČEK. *Spiritualita*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2006. s. 511

období **generativity** je orientována na láskyplnou rodičovskou péči, jejíž přirozenou součástí je předávání duchovní tradice.¹⁶⁰

Grof, podobně jako Jung, je velmi *kritický k organizovanému náboženství*. Grofovo pojetí náboženství vychází z holotropní zkušenosti. Grof vysvětluje původ náboženství: *Holotropní zážitky jsou hlavním zdrojem mytologických, filozofických, kosmologických a náboženských systémů popisujících spirituální podstatu vesmíru a bytí*. Grof je přesvědčen, že vesmír je oduševnělý a je prostoupen vyšší kosmickou inteligencí. Jedinou realitou je Absolutní Vědomí. Bytí – to je „fantastické prožitkové dobrodružství Absolutního Vědomí“.¹⁶¹

Podle **Melanie Kleinové** se vrozený pud smrti, který se projevuje přáním po sebedestrukci a rozvrací tak lidskou duši, uplatňuje od samého začátku života. Dítě na svou obranu nahlíží na matku jako dvojici špatná matka (špatný prs) – dobrá matka (dobrý prs). Do zlého prsu podle Kleinové je přemístěna většina zničující nenávisti, kterou by dítě obrátilo k sobě samému. Podle Kleinové se jedná o „paranoidně-schizoidní pozice“. Paranoidní je zde vztah ke zlému prsu, schizoidita spočívá v rozdělení na zlý a dobrý prs. Nebezpečným, tragickým je závist, kterou dítě cítí k dobrému prsu a která je nejdestruktivnější ze všech primitivních duševních procesů. Psychický vývoj. Dítě ale psychickým vývojem v raném dětství postupně překonává paranoidně-schizoidní pozici a poznává, že dobrá a zlá matka je jedna a tatáž osoba. Toto poznání nepřináší úlevu. Zničující nenávist dítěte se nevyhnutelně obrací současně také vůči vroucně milované „dobré matce“. *Tak vede kognitivní pokrok k zoufalému smutku, k depresivní úzkosti* – podle Kleinové druhé vývojové stadium. Depresivní úzkost se stává centrálním rysem lidské existence. Zápas s touto úzkostí je naším celoživotním údělem. Je to boj mezi láskou a nenávistí. Jde o to, aby pudy života převážily nad pudem smrti.

Freud reagoval na rodinnou i osobní zkušenost s antisemitismem celoživotním nepřátelstvím ke katolické církvi.¹⁶²

Kanadský neuropsycholog **Persinger** prokázal, že určité kvality mozku předurčují jedince ke spirituálním prožitkům. Z hlediska psychologie náboženství jsou zajímavé prožitky lidí, kteří se nacházejí na hranici života a smrti, zejména ve stavu klinické smrti. Tyto prožitky

---

¹⁶⁰ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 279-299

¹⁶¹ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 238-241

¹⁶² ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 178, 193-194

dávají vzniknout spekulacím o posmrtném životě (**Moody**). Zčásti je lze možná vysvětlit jednak hypoxií mozku, jednak zvýšenou produkcí endorfinů a enkefalinů. Velká část populace chápe prožitky NDE (near death experiences, prožitky během klinické smrti) – na rozdíl od vědy a učení církve – jako reálné nahlédnutí za práh smrti do věčnosti. Svoji úlohu sehrávají nejen geny, ale i memy. Pomocí nich lze vysvětlit veškerou různorodost myšlenek a kultur. Během klinické smrti příslušné memy podávají alespoň nějakou informaci o posmrtném životě. To zmenšuje náš strach ze smrti a ujišťuje nás o významu a smyslu života.¹⁶³

6.3 Filozofický pohled

O. A. **Funda** (2003, *Mezi vírou a racionalitou*) zvažuje náboženství jako *ztišení před tajemstvím bytí* a navazuje tímto na Kantovo pojetí vznešenosti: *... nábožné ztišení, pokoru a bázeň před skutečností světa, života a člověka a s nimi spojené tušení, že za vším jestvujícím je grunt všeho jestvování, tajemství bytí, před jehož majestátem je třeba pokorně zmlknout s planou mnohomluvností známkovství. ... Náboženství v tomto smyslu nemusí nutně znamenat víru v Boha, který je dualisticky protikladný tomuto světu a nadpřirozeně do něho může zasahovat či zasahuje. Nábožným v tomto smyslu je už každý člověk, kterému je cizí titánské velikášství a který dovede vnímat svět, druhého člověka a svůj vlastní život jako něco darovaného a nesamozřejmého, s čím nemůže libovolně manipulovat. ... Bůh jako výraz pro to, nad co víc již nelze sobě mysliti (Aquino), je zde metafyzickou veličinou. ... Převládá zde these, že všechna náboženství – ač v rozlišných rádech řeči, artikulují tuto bytostnou lidskou otázku po bytí.*¹⁶⁴

Podle J. F. **Lyotarda** (1993, *O postmodernismu*) veškeré snahy *scelovat* lidské myšlení nemají význam. *Ve světě, kde skutečnost je tak destabilizovaná, že neskýtá látku ke zkušenosti, nýbrž jen podněty k prozkoumávání a k experimentování, se klasicismus nezdá být možným. Jednota je vystřídána pluralitou. Moderní pojmy jako např. svoboda, pokrok, historie jsou novou metafyzikou hledající sekularizované formy pro nejvyšší božské bytí.*¹⁶⁵

---

¹⁶³ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 95, 174

¹⁶⁴ BABYRÁDOVÁ, Hana a Jiří HAVLÍČEK. *Spiritualita*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2006. s. 473

¹⁶⁵ LYOTARD, Jean-Francois. *O postmodernismu*, Praha: Filosofie, 1993. s. 478, 479

Feuerbach vychází při analýze náboženství z podstaty člověka, především z jeho vědomí. Nejvyššími silami v člověku jsou rozum, vůle a srdce. Absolutní podstata člověka je jeho vlastní podstata, podstata člověka není tedy božská. Člověk promítá do náboženství, hlavně do boha, dokonalost své vlastní podstaty. Náboženství spočívá v projekci člověka na nebesa, do nadpřirozeného světa, do náboženství. Náboženství je vztah člověka k sobě samému. Je rozpolcenost člověka se sebou samým. Z odcizení sobě, podstaty, vzniká protiklad mezi bohem a člověkem. Bůh je podle Feuerbacha abstrakce rozumu izolovaná od skutečnosti. Feuerbach rozumí, že v utrpení, neštěstí, v bolesti člověk nechápe svět a potřebuje útěchu, oporu, hrouží se do svého citu, do sebe, hledá boha. Proto zasluhuje náboženství odsouzení.¹⁶⁶

Z děl a myšlenkového odkazu provokujícího německého kazatele, teologa a filozofa **Eckharta** z Hochheimu, žijícího ve 13. a 14. století uvádím následující: *Bůh je bytostně, účinně a mocně ve všech věcech. Rodit však může jen v duši – neboť všechna stvoření jsou jen stopy Boží, ale duše je svou přirozeností utvářena podle obrazu Božího.* Lidé mu často říkali: „Proste za mne Boha.“ Pokaždé si musel pomyslet, proč odchází ven. Proč nezůstanou u sebe samých a nesáhnou do svého vlastního bohatství? *Vždyť celou pravdu nosíme bytostně v sobě!*¹⁶⁷

U **Schopenhauera** stojí člověk na samém vrcholku přírodního vývoje. Pouze člověk má rozvažování a rozum, který umožňuje abstraktní myšlení. Na základě abstraktního myšlení a ponětí o času je teprve možné skutečné lidské jednání, také mytologie, náboženství a věda.¹⁶⁸ *Existence předpokládá esenci.* Každé jsoúcnó musí být *něčím*. Nemůže tu být a přitom nebýt *ničím*, vysvětluje **Kant**.¹⁶⁹ To všechno platí i o vůli člověka. Člověk má základní, důležité vlastnosti, jež vytvářejí jeho charakter a ke svému projevení potřebují pouze podnět z vnějšku. Z toho vyplývá, že svoboda vůle znamená existenci bez esence, tedy že něco *je* a přitom není *nic*, což opět znamená rozpor. Současně *je* i *není*. Ze svobodné vůle, uvažujeme-li v dualitě, tzn. jednat x nejednat, vyplývá: *Vše, co se děje, od největšího po nejmenší, se děje nutně.*¹⁷⁰ S odvoláním na Luthera, který popírá svobodu

¹⁶⁶ FEUERBACH, Ludwig. *Podstata křesťanství*, Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1954. s. 136

¹⁶⁷ SOKOL, Jan. *Mistr Eckart a středověká mystika*, Praha: Vyšehrad, 2000. s. 208, 221

¹⁶⁸ SCHOPENHAUER, Arthur. *O vůli v přírodě a jiné práce*, Praha: Academia, 2007. s. 13

¹⁶⁹ KANT, Emmanuel. *Kritika čistého rozumu*, Praha: OIKOYMENH, 2001. s. 35

¹⁷⁰ SCHOPENHAUER, Arthur. *O vůli v přírodě a jiné práce*, Praha: Academia, 2007. s. 383

vůle (De servo arbitrio), i v Bibli Jeremiáš (10, 23) se praví: „Cesta nezávisí na člověku, ani jistota kroku na tom, kdo jde.“¹⁷¹

Max **Stirner** ve svém díle *Jediný a jeho vlastnictví* uvádí, že „člověk“ je dnešním bohem, a strach z člověka vystřídal starý strach z boha. V důsledku toho, že člověk představuje jen jinou vyšší bytost, došlo k tomu, že strach z člověka je jen jinou formou strachu z boha. Naši ateisté jsou zbožní lidé. V samém úvodu Stirner prohlašuje: „*Mou věcí není ani božské, ani lidské, nic obecného, nýbrž výlučně to, co je mé, protože já jsem vždy Jediný. Na mě, nepojmenovatelném, se tříští říše myšlenek, myšlení a ducha. Já jsem já, a nejsem člověk. Tvou velikost netvoří člověk, nýbrž vytváříš ji ty, protože ty jsi víc než člověk, a mocnější než ostatní lidé.*“¹⁷²

6.4 Spiritualita v životě moderního člověka

Spirituální povaha života se nám jeví jako základ lidské existence a jejího vývoje. Má mimo jiné vztah k výchově. Ve výchově má mnohdy latentní povahu, avšak v klíčových momentech může sehrát zásadní roli. **E. Linaj** chápe spiritualitu jako vztah k umění, mravnosti, estetice, etice, sebepoznání. Vidí duchovní kořeny ve vztahu učitele a žáka, potřebu identity z hlediska psychologie, spirituální pohledy do dětské duše, spirituální povahu umění lidí s duševním postižením a diagnostické rysy individuálního duchovního vývoje.¹⁷³

Mircea Eliade (1964) tvrdí, že člověk moderních společností ztratil v nebývalé míře smysl pro posvátno. *Jeho žitý prostor i čas, jeho tělo, celá jeho zkušenost jsou desakralizovány, profanisovány. Je zbaven religiozity, „jeho Kosmos se stal neprůhledný, mrtvý, němý: netlumočí žádné poselství“.* Nevěřící člověk „někdy dokonce pochybuje o smyslu existence“. K úplné ztrátě religiozity dochází jen zřídka. I u lidí nenáboženských shledáváme „kamuflovanou mytologii a četné upadlé ritualismy“. Duchovní a náboženská zkušenost lidstva a naprosté fiasko snahy racionalizovat svět musí i zarytého neznaboha přesvědčit, že potřeba stoupat vzhůru po duchovních cestách patří k všeobecné lidské

¹⁷¹ SCHOPENHAUER, Arthur. *O vůli v přírodě a jiné práce*, Praha: Academia, 2007. s. 385

¹⁷² STIRNER, Max. *Jediný a jeho vlastnictví*, Praha: Academia, 2009. s. 7

¹⁷³ BABYRÁDOVÁ, Hana a Jiří HAVLÍČEK. *Spiritualita*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2006. s. 495

potřebě a je v podstatě neoddělitelná od lidské přirozenosti tak jako existuje tělo a duše, fyzické a psychické.¹⁷⁴

Zinnbauer, 2005 říká, že spiritualita je širší pojem, zahrnující náboženství. Existuje i nenáboženská spiritualita. Člověk může prožít skutečnou extázi třeba při vrcholné zkušenosti v přírodě, sportu, v milostném vztahu, při porodu nebo jiné existenciální události, po aplikaci halucinogenu apod. Tato tvrzení jsou skutečně všeobecně ochotně přijímána. Zinnbauer chápe náboženství jako organizované náboženství, s příslušnými institucemi, naukami a předpisy.¹⁷⁵

K **humanistům psychologie náboženství** a spirituality řadíme: **Allporta**, **Fromma** a **Maslowa**. Podle **Allporta** středem a vrcholem osobnosti je *náboženský sentiment*. On a jeho žáci věnovali mnoho úsilí *dotazníkům hodnotové orientace*, zejména náboženské. Rozlišuje *religiozitu intrinsickou* (pravou, skutečnou) a *extrinsickou*, motivovanou ze spirituálního hlediska nepodstatnými zájmy jako je dobrá společnost nebo zdraví. Přišel s myšlenkou *hledačství* (quest) vedoucí ke zralé náboženské orientaci. Erich **Fromm** rozlišuje *dvoji náboženství*: **autoritářské** a **humanistické**. V *autoritářském* člověk se vzdává před mocí, jež ho přesahuje. Základní ctností je zde poslušnost vůči moci jakožto moci. Tváří v tvář této moci se vzdáváme pocitu nezávislosti, vlastní hodnoty a svých citů – za fiktivní jistotu, že někam patříme a jsme chráněni před samotou a strachem ze smrti. Fromm psychologicky dokazuje Feuerbachovu myšlenku, že člověk projikuje své nejlepší kvality do Boha, který je bohatý jeho láskou, moudrostí a spravedlností. Z toho pramení otrocká závislost člověka na Bohu. *Humanistické náboženství*, praktikované podle Fromma v židokřesťanské tradici, v buddhismu a taoismu, člověka především osvobozuje, aby realizoval své možnosti, dává mu pocit sjednocení s univerzem. Je založený na zkušenosti vztahu autentického poznání a lásky. Převažuje radost, Bůh je symbolem vyššího Já, jímž se člověk může a má stát. Dogmata nejsou důležitá, rozhodující je oddanost pravdě a život v lásce. Rozlišuje i *dvoji druh svědomí*. *Autoritářské* svědomí ubíjí produktivitu a vede k promarnění života. To, že člověk ve skutečnosti nežil, vede mnohdy ve stáří ke strachu ze smrti. U *humanistického* svědomí je rozhodující povinnost vůči sobě samému. Být sám sebou, realizovat svůj tvůrčí potenciál a své štěstí, to je nejvyšší norma humanistického svědomí. **Abraham Maslow**, militantní

---

¹⁷⁴ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 23-24

¹⁷⁵ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 21-42

ateista náboženství nedůvěřoval. Jednou z Maslowových významných myšlenek je jeho pojetí extatických stavů mystického rázu, které se snažil chápat jako přirozené, nezávislé na tradičních náboženských interpretacích. Nazval je *vrcholné zkušenosti* (peak experiences). Nejznámější je jeho **hierarchie potřeb**. Docela na vrcholu je potřeba *transcendence*, přesahu, hlubokého prožití toho, že člověk je součástí většího celku – přírody, lidstva, Země a nakonec celého vesmíru. Humanistická psychologie se snaží realizovat přirozené „přírodní“ náboženství – ideál *nenáboženské spirituality*.¹⁷⁶

J. David v jednom ze svých příspěvků z roku 2006 k duševní identitě z hlediska psychologie, filozofie a sociologie uvádí, že pokud je identita bytostnou potřebou člověka, bez níž by se jeho Já rozplynulo, nezbyvá než vzniklý nedostatek vyrovnat plností zevnitř. Sociolog Z. Bauman (1995, *Úvahy o postmoderní době*)¹⁷⁷ dospívá k názoru, že ... *Osobnost skutečně postmoderní se vyznačuje absencí identity*. W. Welsh (1993, *Estetické myslenie*) mluví o její pluralitě. ... *být zdravý je dnes vlastně možné jen ve formě schizofrenie, pokud ne dokonce polyfrenie*. G. Lipovetsky (2001, *Éra prázdnoty*)¹⁷⁸ píše o stupňujícím se *hladu po identitě* postmoderního člověka, který v procesu personalizace ztrácí vnější orientační body a opory, všeobecně uznávané cíle a ideologie, a směřuje k totálnímu individualismu a psychologismu. Podle Welshe (W:CD, s. 143) *tato situace se nedá zastavit, ačkoli většina lidí ještě neví, co si v ní počít, proto se opevňují, sami sebe aretují a křečovitě sahají po jistotě. Jenže jak při odlivu, tak i po přílivu života nalezneme oporu vždy jen tam, kde jediné má smysl ji hledat, totiž sami v sobě* ...¹⁷⁹

---

¹⁷⁶ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 275-276

¹⁷⁷ BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*, Praha: Post, 1995. s. 35

¹⁷⁸ LIPOVETSKY, Gilles. *Éra prázdnoty*. Praha: Prostor, 2001. s. 130

¹⁷⁹ BABYRÁDOVÁ, Hana a Jiří HAVLÍČEK. *Spiritualita*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2006. s. 483

7 SPIRITUALITA V POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍCH

7.1 Spiritualita v pomáhajících profesích všeobecně

Existuje řada povolání, jejichž hlavní náplní je pomáhat lidem: lékaři, zdravotní sestry, psychologové, pedagogové, sociální pedagogové, sociální pracovníci, pečovatelky. Všechny tyto profese vyžadují svou odbornost, ale na rozdíl od jiných povolání hraje **lidský vztah** mezi pomáhajícím a klientem velmi důležitou roli.

V pomáhajících profesích má kvalita **lidského vztahu**, porozumění, vcítění *pracovníka vůči klientovi* zásadní význam. U těch, kteří svůj lidský, **duchovní zájem** projevují, může rušivě vstupovat do vztahu ke klientům *nadbytečná kontrola a sebeobětování*. Ideální profesionální pomáhání by mělo obsahovat mimo jiné: pochopení pro každého klienta; nepotřebovat od klienta vlastní dobré sebehodnocení, které svědčí o kvalitě vlastní práce; dávat přednost pomáhání před odměnou za práci. Pomáhající pracovník, chce-li klientovi porozumět, by se měl zajímat o to, jak situaci vidí a prožívá klient a *vyvarovat se vlastního hodnocení situace* nebo *zařazení klienta do nějaké své klasifikace*. Vnitřní svět každého, včetně pomáhajícího pracovníka nese v sobě bolestivá místa. Uvědomění si a pojmenování těchto zranění, především z dětství, může být léčebným prostředkem. Důležitou složkou vztahu mezi pracovníkem a klientem je *moc*. Je-li to možné, je lépe oddělit pracovníka s úřední mocí od pracovníka důvěrníka. Naopak vedení klienta se očekává při řešení životních problémů. Je dobré, nalezne-li klient řešení svých problémů sám (mimo akutní stavy jako jsou panika, zmatenost, silná deprese).

K zachování duševního zdraví je nutno si stanovit zřetelné *hranice* mezi pomáhajícím pracovníkem a klientem. To nic nemění na faktu, že překročení hranice vlastního Já a pečování o dobro jiných je vyšší hodnotou. Pomáhající profese jsou náchylné k **syndromu vyhoření**. K hlavním projevům patří deprese, lhostejnost, ztráta sebedůvěry, cynismus, tělesné potíže, ztráta smysluplnosti své práce. K syndromu vyhoření vedou: *ztráta ideálů, workoholismus, příležitosti – výzva*. Jako prevence a zvládání syndromu vyhoření slouží dobré hospodaření silami a energií, „žití v těle“, jóga a relaxace. Dále se uvádí zdravý životní styl, tj. dostatek pohybu, spánku a zdravé výživy, mezilidské vztahy a přijetí sebe samého.¹⁸⁰

---

¹⁸⁰ KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*, Praha: Portál, 2013. s. 13, 14, 29, 51, 53, 73, 97-102

Výcvik a supervize jsou dvě alternativy, jak zlepšit svůj vztah k potřebným. Existují výcviky např. *focusingu, asertivity, v systemickém přístupu a kombinované výcvikové programy*. *Supervize* je složkou profesionální praxe. Slouží jako *metoda reflexe vlastního profesionálního jednání*. Na sebereflexi stojí i *bálintovská skupina* vhodná pro všechny pomáhající.¹⁸¹

Problémové chování lidí (např. s mentální retardací) v zařízeních sociálního nebo zdravotnického typu je takové chování, které se svou silou, frekvencí nebo dobou trvání odlišuje od běžné společenské normy tak, že může vážně ohrozit fyzické bezpečí dané osoby nebo druhých. Lidé s tímto chováním se snaží personál ovládat, někam tlačit a manipulovat s ním. Tito lidé jsou spokojeni, jakmile se jim to daří. Personál v sociálních a zdravotních službách čelí situacím, kdy za úspěch se považuje zvládnutí situace, ať to dopadne jakkoli ... Personál se zde snaží o změnu chování klienta k lepšímu.¹⁸²

Ve všech pomáhajících profesích se cení v první řadě empatie, náklonnost, trpělivost, vlídnost – vlastnosti označované také jako sociální kompetence. Ideálním pracovníkem pomáhající profese je tedy prosociálně orientovaná zralá osobnost, vědoma si svého životního poslání, s příznivým a realistickým sebepojetím, bez neurotických či psychopatických rysů, schopna sebereflexe, ochotná si zvyšovat kvalifikaci, sebevzdělávat se a procházet pravidelnými supervizemi.¹⁸³ Schopnost pochopení, vcítění a konstruktivní komunikace je jedním ze základních předpokladů pro působení pracovníka v pomáhajícím povolání. Rozvinutá komunikativní kompetence je pro interakci pomáhajícího pracovníka s klientem nepostradatelná.¹⁸⁴

V pomáhajících profesích bych chtěla vyzdvihnout myšlenku *pomoci*, ať již v podobě **duchovní**, sociální nebo materiální. Pomoc je projev solidarity, spolucítění, pochopení.¹⁸⁵

---

¹⁸¹ KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*, Praha: Portál, 2013. s. 141

¹⁸² JŮN, Hynek. *Moc, pomoc a bezmoc v sociálních službách a ve zdravotnictví*, Praha: Portál, 2010. s. 12, 13, 16

¹⁸³ CHUDÝ, Štefan, Pavel NEUMEISTER, Alena JŮVOVÁ a kol. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesích*, Brno: Paido, 2010. s. 71

¹⁸⁴ CHUDÝ, Štefan, Alena JŮVOVÁ, Pavel NEUMEISTER a kol. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesích II*, Brno: Paido, 2011. s. 65

¹⁸⁵ CHUDÝ, Štefan, Pavel NEUMEISTER, Alena JŮVOVÁ a kol. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesích*, Brno: Paido, 2010. s. 175

7.2 Spiritualita a rodina

Corveleyn a Luyten (2005) poukazují na patologické rizikové faktory v náboženské rodině, vedoucí k duševním poruchám jako jsou: kruté tělesné tresty; podřízenost žen, jejich podceňování a ponižování, které může mít charakter incestního sexuálního zneužívání (prozradí-li se, bývá opět viněna oběť) a sociálněpsychologické izolace dětí od vrstevníků a k odstupu od celé většinové kultury (způsobuje rozvoj neuróz a poruch osobnosti).¹⁸⁶

Při určitém typu náboženské výchovy, zvláště rodinné, je kladen silný důraz na vinu, hřích (vč. hříšnosti sexuality) a svědomí. Duchovní život takového člověka (dítěte) je nadměrně soustředěn na téma hříšnosti a připomíná svými projevy obsedantně-kompulzivní neurózu, případně anankastickou poruchu osobnosti. Tyto poruchy mívají u věřících lidí zřetelné náboženské zabarvení.¹⁸⁷

7.3 Spiritualita a pedagog, sociální pedagog, sociální pracovník

Pedagog jako jedno z klíčových povolání, které ovlivňuje rozvoj dětí po stránce fyzické, psychické i sociální, by měl disponovat kromě profesních a manažerských dovedností širokou škálou kompetencí jako jsou: empatie; vztah k druhým, jejich úcta a uznání; osobnostní a sociální kompetence, schopnost sebereflexe, emoční inteligence. V dokumentu Národní program rozvoje vzdělávání v ČR, Bílé knize, jsou uváděny tyto cíle: rozvoj lidské individuality, zahrnující kultivaci a podporu seberealizace každého jedince ve smyslu jeho kognitivního, psychomotorického a afektivního rozvoje; seznámení se s danou kulturou, v níž jedinec žije a začlenění do společnosti; ochrana životního prostředí ve smyslu udržitelného rozvoje společnosti; respektování lidských práv a svobod a multikulturality; podpora demokracie a občanské společnosti; výchova k partnerství, solidaritě a humanismu, výchova k „evropské“ společnosti a globalizaci; vysoká úroveň rozvoje lidských zdrojů, které jsou základním faktorem ekonomického vývoje a prosperity společnosti; posílit všeobecné vzdělávání společnosti, které umožní uplatnit se na trhu práce a zvýšit zaměstnanost.¹⁸⁸

---

¹⁸⁶ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 270–272, 307

¹⁸⁷ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 273

¹⁸⁸ CHUDÝ, Štefan, Pavel NEUMEISTER, Alena JŮVOVÁ a kol. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesích*, Brno: Paido, 2010. s. 12, 16-17

Sociální pedagog disponuje kompetencemi: *edukačními, sociálně-výchovnými, preventivními, resocializačními a převýchovnými, poradenskými, diagnostickými, metodologickými, decizními* – rozhodovacími ve všech oblastech činností, které ho obklopují (vnější činitelé), které vytváří nebo na kterých se podílí.¹⁸⁹ Součástí rozhodovacího procesu je *emoční a sociální inteligence*.¹⁹⁰ **Emoční inteligence** je především schopnost: *být si vědom a vyjadřovat emoce, být si vědom emocí druhých lidí, zvládat a řídit emoce, vyrovnávat se realisticky s bezprostřední situací a řešit osobní a interpersonální problémy, vytvářet pozitivní afekt a být dostatečně osobně motivován k dosahování takových cílů*.¹⁹¹ Sociální pedagog může působit jako sociální pracovník, vychovatel, pedagog volného času, asistent pedagoga, úředník nebo asistent Probační a mediační služby. Sociální pedagog může působit jako specialista sociální práce s rodinou, specialista v institucích výchovného poradenství, poradce při volbě životního povolání a zakládání kariéry na ZŠ – výchovný poradce, specialista v pobytové sociální službě, při práci s romskou rodinou.¹⁹²

Sociální pedagog v politice, ekologii, ve volnočasových aktivitách, jako dobrovolník, koordinátor, poradce a informátor v sociálních oblastech, může ukazovat, kritizovat, napravovat bídu v mezilidských vztazích, ega, moci a hodnot. Místní a celosvětové problémy způsobuje sobectví, individualismus; konzumní způsob života a hédonismus, nezodpovědnost, kořistnický vztah k přírodě, jednostranný důraz na pragmatismus a racionalitu, nezdravá soutěživost, oslabení pudu sebezáchovy, nezájem o věci veřejné, netolerance k názorům jiných, řešení problémů silou atd. K nejzávažnějším globálním problémům patří násilí ve světě, přelidnění, nedostatek potravin v některých částech světa, ohrožení zdraví obyvatel, problém chudoby, opuštěnost, ekologická krize. Paul Duvigneaud (1988) v souvislosti se stoupající energetickou náročností vidí krizi: prostředí, ekonomickou, surovin, energetickou, morální (duchovní), resp. psychologickou.¹⁹³

---

¹⁸⁹ CHUDÝ, Štefan, Pavel NEUMEISTER, Alena JŮVOVÁ a kol. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesích*, Brno: Paido, 2010. s. 33-35

¹⁹⁰ CHUDÝ, Štefan, Alena JŮVOVÁ, Pavel NEUMEISTER a kol. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesích II*, Brno: Paido, 2011. s. 86

¹⁹¹ KOUKOLÍK, František. *Sociální mozek*, Praha: Karolinum, 2006. s. 86

¹⁹² CHUDÝ, Štefan, Pavel NEUMEISTER, Alena JŮVOVÁ a kol. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesích*, Brno: Paido, 2010. s. 35–38, 69, 92, 100, 109, 147, 162

¹⁹³ CHUDÝ, Štefan, Pavel NEUMEISTER, Alena JŮVOVÁ a kol. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesích*, Brno: Paido, 2010. s. 59, 61

Sociální pedagogika pojednává o tom, jak optimalizovat a usměrňovat životní situace a biodromální proces člověka, a to s důrazem na vnitřní, duchovní, **spirituální potenciál** jedince a jeho individualitu.¹⁹⁴

7.4 Spiritualita a církev

Psychopatologie neboli psychologie duševních poruch se týká pudového a citového života stejně jako vnímání, vůle nebo jáství. U mnohé vnitřní trýzně není nejen trpícímu člověku, ale ani profesionálům zcela jasné, zda by se měl více angažovat terapeut nebo duchovní. Vtírá se otázka, zda religiózní lidé duševně zdravější nebo naopak? Na jedné straně může náboženská orientace být spojena s patogenními faktory, protože příliš přísná rodinná výchova, jež je příznačná pro některé náboženské komunity, dětem „naočkovává“ nezdravé pocity viny, podlamuje jejich iniciativu, izoluje je od pozitivních životních příležitostí atd. Na druhé straně už jenom přesvědčení, že svět řídí moudrá, milující bytost, ruku v ruce se svědomitou rodičovskou výchovou, příležitost stýkat se se slušnými a řádnými lidmi dobré vůle v náboženské skupině atd. – to lze hodnotit spíše pozitivně.¹⁹⁵

---

¹⁹⁴ CHUDÝ, Štefan, Alena JŮVOVÁ, Pavel NEUMEISTER a kol. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesích II*, Brno: Paido, 2011. s. 59

¹⁹⁵ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. s. 301-302

8 ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI

Současná společnost bývá nazývána společností konzumu. Lidské tělo je sběratelem prožitků, zážitků, je nástrojem rozkoše (gastronomické, sexuální, zrakové, sluchové apod.). Ale uvnitř nasycenosti se skrývá prázdnota – smyslová, významová, emocionální. Řád neexistuje, chybí pevné sociální struktury, cíl. Neexistuje konečný cíl životního putování, stáváme se tuláky bez pevně zakotveného cíle. Ve společnosti, která se otevřeně přiznává, že jí chybí cíl a základy, může existovat **pouze morálka eticky nefundovaná, nekontrolovatelná a nepředvídatelná.**¹⁹⁶ C. Lasch správně ukazuje, že člověku zůstává život bez cíle a smyslu, vydán napospas narcismu, sebeokouzlení.

Z **personalizace**, ze systematického procesu **atomizace** a **narcistické individualizace** pramení rozpor v naší společnosti, nejen z rozdílu mezi kulturou a ekonomickou. Proces personalizace způsobil, že se lidé odklonili od oblasti posvátna. Lidé jsou věřící, ale podle svého vlastního výběru: v něco věří, něco zavrhnou. Duchovní obnova je vedena postmoderním individualismem a je proměnlivá. Přitažlivost posvátna je neodmyslitelná od narcistického jedince hledajícího sama sebe, bez záchytných bodů a bez jistot – i kdyby jen poskytovaných vědou. Nový mysticismus vychází z potřeby najít opět sám sebe, z touhy revidovat mezilidské vztahy nebo z nadšení pro osobní meditaci. Rozmach nejrozmanitější duchovnosti a esoterismů umožňuje vytvořit si vlastní názorový mix v souladu s procesem personalizace, dovršuje hlavní trend naší doby.

Tím, že konzumní věk uznává jen seberealizaci, podkopává občanskou uvědomělost, podrývá odvalu a vůli. Nenabízí už žádnou vyšší hodnotu ani důvod doufat. Neonarcismus se vyznačuje roztržičností, pokojným soužitím protikladů. Narcistický *cool* člověk je uvolněný, netrápí ho vina, snadno podléhá úzkosti a depresi; pečuje o své zdraví a riskuje život na silnicích. Vyrostl ve vědeckém světě, je přístupný všem významovým novinkám, esoterismu, parapsychologii. Je „in“, produkt módních vzorů. Dokáže se nadchnout pro cokoli i **náboženské tradice.**¹⁹⁷

Tržní hospodářství a všeobecné rozšíření systému směnné hodnoty vedly ke vzniku jedince atomizovaného, který se zaměřuje stále více na své soukromé zájmy. Podle Tocquevilleho **civilizační proces zvětšuje výsady a moc státu**, souvisí s moderním individualismem. Vztah člověka ke společenství „**individualismus**“, související

¹⁹⁶ BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*, Praha: Post, 1995. s. 30, 38, 47, 78, 127

¹⁹⁷ LIPOVETSKÝ, Gilles. *Éra prázdnoty*, Praha: Prostor, 2001. s. 76, 132, 133, 140, 141, 151

s bezprecedentní touhou po penězích, po soukromém životě, blahobytu, majetku, bezpečnosti, svobodě převrací tradiční uspořádání společnosti. *Život* se stává nejvyšší hodnotou. Mezilidské vztahy charakterizuje *lhostejnost*. Člověk dnešní doby, Narcis, zaměřený sám na sebe teď hledá meze, řád a odpovědnost na míru. Přesto zůstává Narcisem, symbolickou postavou naší sebestředné doby s jejími paradigmaty.¹⁹⁸

---

¹⁹⁸ LIPOVETSKY, Gilles. *Éra prázdnoty*, Praha: Prostor, 2001. s. 227, 228, 230, 269

II. PRAKTICKÁ ČÁST

9 VÝZKUMNÁ ČÁST

Výzkum se skládá ze tří základních částí: teoretické, metodologické a realizační.¹⁹⁹ V podstatě existují tři typy výzkumných problémů: (a) deskriptivní, které hledají odpověď na otázku „jaké to je?“; (b) relační (vztahové), které dávají do vztahu činitele nebo jevy a (c) kauzální, které zjišťují kauzální (příčinné) vztahy.²⁰⁰

9.1 Teoretická část

Část **teoretická** představuje v mé diplomové práci seznámení s vybranými církvemi a sektami, působícími v ČR. Charakterizují základní pojmy vztahující se k této oblasti, tj. náboženství, spiritualita, okultismus, magie, alternativní náboženství, sekty. Cílem výzkumu bylo potvrdit nebo vyvrátit následující **hypotézy**, které jsem si stanovila v projektu:

H1: Každý člověk v něco věří

H2: Starší lidé věří více

H3: Více věří lidé nevzdělání

H4: Ženy věří více než muži

H5: Více věří lidé, kteří jsou v životě méně úspěšní

9.2 Metodologická část

Metodologická část navazuje na teoretickou a vychází z informací získaných sběrem dat od jednotlivých subjektů. Zvolila jsem kvantitativní metodu. Data jsem zpracovávala pomocí dvou dotazníků. Jeden byl rozeslán elektronicky, předáván osobně v jednotlivých církvích nebo sepisován „face to face“ s jednotlivými respondenty; druhý byl zveřejněn on-line. V každé z dotazovaných církví (sekt) jsem absolvovala několik sezení. Výzkum byl prováděn eticky a anonymně. Každá osoba byla seznámena s tím, že data slouží pouze ke studijním účelům a bude zachována anonymita. K vyhodnocení dat jsem použila excelovský soubor, kde jsem data seřídila podle jednotlivých respondentů a jejich odpovědí. Výsledky odpovídají skutečnosti a získaným datům.

¹⁹⁹ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociologických výzkumů*, Praha: Grada Publishing, 2009. s. 71

²⁰⁰ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*, Bratislava: Univerzita Komenského, 2008. s. 54-55

9.3 Realizační výzkumná část

Realizační výzkumná část (organizačně-administrativní) probíhala v období od dubna 2014 do konce ledna 2015.

Cílový soubor měl získat 100 věřících z pěti různých denominací a 100 nevěřících osob, aby byla zabezpečena dostatečná reprezentativnost vzorku. *Nevěřící* byli převážně z databáze spolužáků, spolupracovníků, přátel, známých a blízkých osloveni buď elektronicky nebo osobně. *Věřící* jsem získala opakovanými návštěvami v katolické církvi, církvi Adventistů sedmého dne, Církvi bratrské, církvi Jednoty bratrské, scientologické (dianetické) církvi, Církvi Ježíše Krista svatých posledních dnů (mormonské), ve Slově života. Jednalo se o **záměrný, cílený výběr**. Z *on-line dotazníku* se dalo těžko určit, kdo z oslovených nevěřících se nakonec vyprofiloval jako věřící. Mohla jsem předpokládat, kdo z oslovených respondentů se aktivně zúčastnil šetření a pomohl s distribucí a rozšířením výzkumu.²⁰¹

Výběry byly založeny na *dostupnosti a dobrovolnosti*.²⁰² V kvantitativním zkoumání zásadní požadavek na vytvořený výběrový soubor spočívá v reprezentativnosti a v tom, aby jej spolehlivě a vhodně zastupoval. Výběry v rámci kvantitativních zkoumání se mnohdy souhrnně nazývají statistické.²⁰³ **Reprezentativitu** představuje základní soubor, tj. přesně a jasně definované zkoumané subjekty. Další důležitou podmínkou k dosažení reprezentativity je rozsah souboru, tj. velikost vzorku. Čím větší výběr, tím menší chyba. V souvislosti s výzkumem je třeba pracovat se zvolenými hypotézami, znaky, získanými daty tak, abychom získali pokud možno **homogenní základní soubor**. Velikost vzorku určuje také **plánovaná podoba interpretace statistických dat** a jejich očekávaná *přesnost*. Významnou roli hraje *členitost zkoumaných znaků, tj. počty jejich variant, užití dalších stupňů třídění*. Také jde o to, jak vysokou míru *pravděpodobnosti* mají statistické formule mít.²⁰⁴

Základní techniky sběru dat: pozorování, rozhovor, dotazník, analýza produktů lidské činnosti, experiment. Požadavky na sběr dat jsou: reliabilita, validita, objektivita, kvalifikovanost, profesionalita.

---

²⁰¹ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociologických výzkumů*, Praha: Grada Publishing, 2009. s. 72, 75

²⁰² HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat. Analýza a metaanalýza dat*, Praha: Portál, 2004. s. 52

²⁰³ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*, Praha: Portál, 2005. s. 150-152

²⁰⁴ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociologických výzkumů*, Praha: Grada Publishing, 2009. s. 84-87

Zúčastnila jsem se pozorování v jednotlivých církvích a sektách, někde jsem i aktivně vstupovala nebo byla vyzvána k názoru při sezeních po bohoslužbách nebo kázáních. Při rozhovorech jsem si dělala poznámky buď písemně nebo do notebooku. V jednom případě v scientologické církvi jsem se zúčastnila osobně i experimentu, zkoumající „elektrografem“ reaktivní mysl při vybavení negativního zážitku (štípnutí). Základní technikou při sběru informací ve výzkumu byl **dotazník** a analýza a interpretace dat z vyplněného dotazníku.

Podstatou dotazování je **kladení otázek**, ať už ve formě *mluvené (rozhovor)*, nebo *písemné (dotazník)*. Při tvorbě otázek se řídíme několika zásadami: *srozumitelností*, neměla by obsahovat *cizí slova*, *odborné termíny* a *nesrozumitelné formulace*, *jednoznačností* otázky, *psychologickou přijatelností* (taktičtí formulace), vyvarovat se *sugestivity*, *podsování odpovědi*, dávat pozor na *doprovodné neverbální projevy*.

Lze rozeznávat dvojí základní dělení v **typologii otázek**:

- První – zkoumá, do jaké míry je otázka **standardizovaná**. Rozlišujeme otázky:
  - **Volné**. Nenabízejí žádnou variantu odpovědi.
  - **Uzavřené**. Vedou respondenta k odpovědi formou výběru z nabízených variant.
  - **Polozavřené**. Obsahují soubor nabízených odpovědí a kromě toho ještě alternativu odpovědět vlastní variantou.
- druhá – zkoumá **počet variant** a **způsob práce s nimi**. Otázkám se říká:
  - **dichotomické** (muž/žena) – vybírá se ze dvou variant
  - **polytomické** – vybírá se z více variant, a to:
    - **výběrové** (disjunktivní). Respondent může vybrat pouze jednu variantu.
    - **výčtové** (konjunktivní). Respondent může vybrat ty varianty, které považuje za odpovídající. Speciální otázky jsou výčtové s pořadím.²⁰⁵

„Věda se začíná měřením.“ (Lord Kelvin) Proměnnou se označuje prvek výzkumu, který dosahuje různé hodnoty. **Proměnné** dělíme na měřitelné (kvantitativní) a na kategoriální. Kategoriální proměnné nemůžeme kvantifikovat. Můžeme je jen zařadit do tříd, kategorií.²⁰⁶

²⁰⁵ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociologických výzkumů*, Praha: Grada Publishing, 2009. s. 90, 99, 100-103

²⁰⁶ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*, Bratislava: Univerzita Komenského, 2008. s. 53

Pro svoji diplomovou práci na téma „Moderní člověk a spirituální dimenze“ jsem zvolila standardizovaný dotazník, *otázky* byly *volné, uzavřené i polozavřené*. Dalo se vybírat *výběrově i výčtově*, tzn. respondent zaznamenal ty odpovědi, které se mu zdály nejbližší k zadané otázce. Bylo zvoleno 12 otázek, z toho 5 otázek bylo demografických. Zpočátku se vyplňovaly jednoduché otázky k tématu, aby respondent nebyl unavený nebo zaskočený složitostí otázek. Druhou část tvořily otázky náročnější, pro zamyšlení, důležité pro průzkum. Třetí část tvořily otázky lehčího rázu, nicméně důležité pro výzkum. Závěr tvořily demografické otázky, které už respondent vyplňoval automaticky a rychle. **Délka vyplňování dotazníku** trvala podle on-line survio průzkumu: 2 – 5 min. (56,60 %), 5 – 10 min. (30,19 %), 10 – 30 min. (13,21 %). Celkem odpovídalo 59 on-line respondentů, 9 on-line dotazníků bylo nedokončených.

Odkaz k veřejnému dotazníku:

<http://www.survio.com/survey/d/O3Y6A3F5U9A8T9M6W>

DOTAZNÍK

1. Řekněte, prosím, v Boha:

- Věříte
- Připouštíte jeho existenci
- Nevěříte

2. Hlásíte se k nějakému náboženství:

- Ano (ke kterému)
- .....
- Ne

3. Věříte v něco jiného? Např.:

- V sám/sama sebe
- V přírodu
- V energii
- V nadpřirozeno/prozřetelnost/
vyšší moc
- V dobro člověka, lásku,
altruismus
- V materialismus (peníze, kariéra,
sociální status, postavení)
- V zákon, právo, pořádek
- V morálku, svědomí, zdravý rozum
- V budoucnost lidstva
- Východní moudrost/náboženství/
učení
- Jiné, rozepište:
- .....
- Nevěřím v nic

4. Myslíte si, že věřící lidé věří proto, že:

- Chtějí se dostat do nebe
- Zklamali se v pozemském
životě/lidech
- Chtějí se vyhnout utrpení
- Bojí se smrti
- Hledají v Bohu oporu, útěchu,
porozumění
- Cítí se sami
- S Bohem se jim žije radostněji/
lépe

- Byli tak vychováváni
- Bůh jim odpustí jejich hříchy
- Prožili s Bohem konkrétní zkušenost
- Jiné, rozepište:
- .....
- .....

5. Která z následujících okolností by mohla být impulsem k hledání Boha/vyšší moci:

- Přání poznat Boha/vyšší moc
- Přesvědčení, že s Bohem se mi
bude žít radostněji/lépe
- Ztráta partnera, blízké nebo
milované osoby
- Ztráta zaměstnání, majetku
- Nevyléčitelná choroba
- Samota, stáří
- Touha po věčném životě
- Strach ze smrti
- Provinění, hříchy, chyby
- Hledání smyslu života
- Vnější ovlivnění věřícím/
knihou/písní/obrazem
- Jiné (rozepište):
- .....
- .....

6. Patříte k lidem, kteří mají v životě:

- Většinou štěstí
- Občas štěstí
- Občas štěstí, občas smůlu
- Občas smůlu
- Většinou smůlu

7. Cítíte se v životě úspěšní/neúspěšní:

- Rozhodně úspěšní
- Spíše úspěšní
- Někdy úspěšní, někdy neúspěšní
- Spíše neúspěšní
- Rozhodně neúspěšní
- Nedokážu posoudit, nevím

8. Identifikace:

Muž

Žena

66 – 75

76 a starší

9. Váš věk:

15 – 25 let

26 – 35

36 – 45

46 – 55

56 – 65

10. Vaše vzdělání:

Základní

Vyučen

Střední bez maturity

Střední s maturitou

Vyšší odborné

Vysokoškolské

11. Povolání: (zapište, co nejpřesněji i to, zda tázaný/á je důchodce, žena v domácnosti, na mateřské dovolené, nezaměstnaný/á, soukromě podniká v oboru ... , student apod.)

.....

.....

12. Velikost místa bydliště:

Do 3 000 obyvatel

3 – 5 tisíc

6 – 10 tisíc

11 – 20 tisíc

21 – 50 tisíc

51 – 100 tisíc

Nad 100 tisíc

Praha, Brno

Pokyny pro vyplnění dotazníku:

Zakroužkujte, změňte symbol, např. , nebo jinak barevně vyznačte Vaše odpovědi v jednotlivých otázkách. U otázky čis. 2 uvádějte konkrétní církev, např. Církev bratrská, apoštolská, římsko-katolické náboženství – nepište křesťanství. V otázkách 3 – 5 je možno zaškrtnout více odpovědí.

Děkuji za vyplnění dotazníku a Váš strávený čas.

Dotazník bude použit ke studijním účelům.

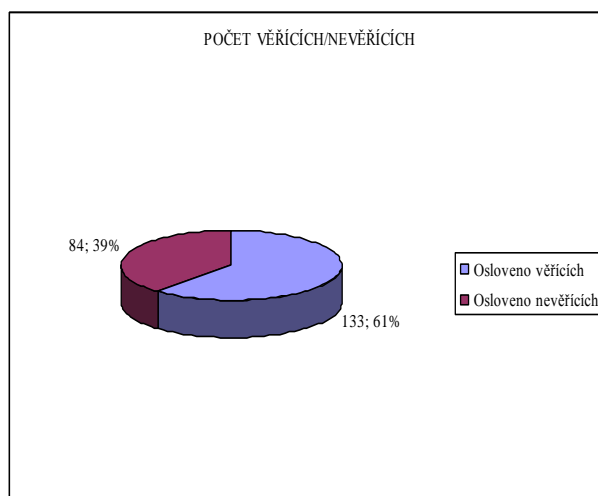
S přáním hezkého dne

Bc. Miroslava Pščolková

9.4 Analýza výzkumné části

	Hodnota	Podíl
Osloveno věřících	133	61,29
Osloveno nevěřících	84	38,71
Celkem	217	100,00

Tab. 1: Osloveno věřících/nevěřících

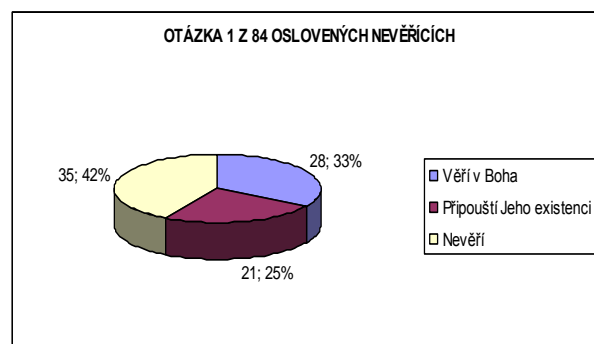

Graf 1: Osloveno věřících/nevěřících

Na výzkumu se podílelo 217 respondentů. Odhadovaná návratnost dotazníků oslovených věřících je kolem 90 %. Odhadovaná návratnost dotazníků potencionálních nevěřících je kolem 55 %. Dotazníky byly šířeny elektronickou poštou e-mailem, elektronicky on-line, distribucí pomocí přátel, příbuzných a známých a osobně. Pokyny k vyplnění byly uvedeny v dotazníku. Distributoři byli proškoleni, jakým způsobem vyplňovat dotazník. Při osobním předání dotazníku jsem v rozhovoru uvedla k jakému účelu slouží a jak postupovat při vyplňování. Přes podrobné pokyny docházelo k menším nesrovnalostem, které jsou typické pro dotazník. Respondent neporozuměl otázce nebo nevěděl, jak na ni odpovědět, odpověděl nesprávně nebo vynechal kolonku. I přes drobné dílčí nedostatky jsem žádný dotazník nevyřadila.

	Hodnota	Podíl
Věří v Boha	28	33,33
Připouští Jeho existenci	21	25,00
Nevěří	35	41,67
Oslovení nevěřící	84	100,00

Tab. 2: Víra v Boha u oslovených nevěřících

Graf 2: Víra v Boha u oslovených nevěřících

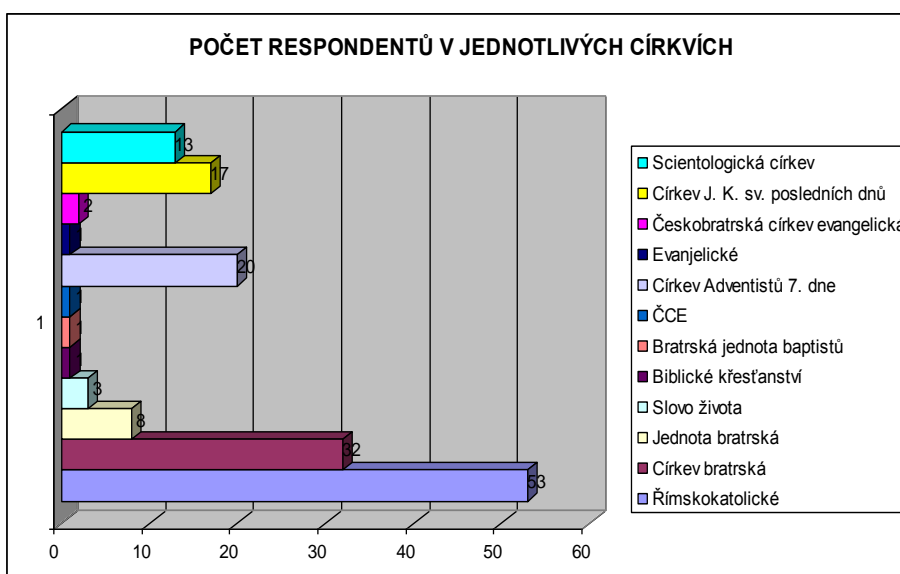

V tabulce a grafu 2 uvádím víru v Boha u oslovených nevěřících. Vrátilo se 84 dotazníků, u kterých jsem nevěděla, zda oslovení jsou věřící či nikoliv. Pro účely výzkumu byli předpokládáni nevěřící. U těchto respondentů nebyla vhodná forma on-line dotazníku, protože se z něho nedá určit, zda dotyčný je oslovený jako věřící nebo jako nevěřící. Byla pro ně použita elektronická verze e-mailem, osobně, distributory.

Z analýzy vyplývá, že přibližně 42 % nevěří v existenci Boha, 25 % připouští jeho existenci a 33 % v Boha věří. Absolutně nevěřících z 84 respondentů je 35, což představuje cca 42 %.

Církev	Hodnota	Podíl
Římskokatolické	53	34,87
Církev bratrská	32	21,05
Jednota bratrská	8	5,26
Slovo života	3	1,97
Biblické křesťanství	1	0,66
Bratrská jednota baptistů	1	0,66
ČCE	1	0,66
Církev Adventistů 7. dne	20	13,16
Evanjelické	1	0,66
Českobratrská církev evangelická	2	1,32
Církev J. K. sv. posledních dnů	17	11,18
Scientologická církev	13	8,55
Círky celkem	152	100,00

Tab. 3: Jednotlivé církve

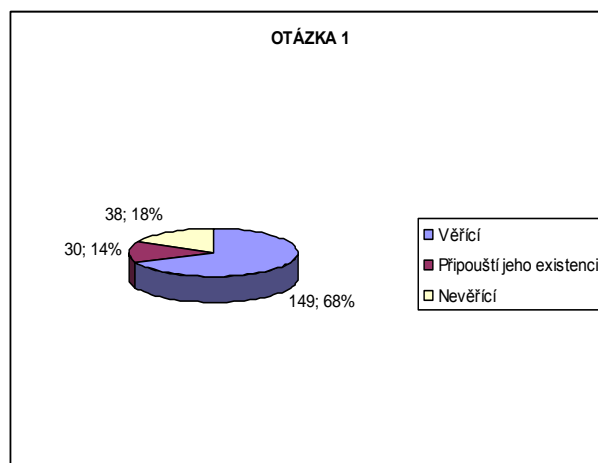

Graf 3: Jednotlivé církve

Tabulka a graf 3 prezentuje počet respondentů v jednotlivých církvích. Osobně jsem navštívila všechny církve mimo Českobratrské církve evangelické, slovenské Evangelické církve, ČCE, Bratrské jednoty baptistů. V rozhovorech jsem získala základní charakteristiky a učení jednotlivých církví. Nejsilněji je zastoupena nejdominantnější církev v České republice římskokatolická, na 2. místě se umístila v počtu respondentů církev bratrská, 3. příčku obsadili Adventisté sedmého dne, 4. místo patří Církvi Ježíše Krista sv. posledních dnů – Mormonům, na 5. místě se umístila Scientologická církev. Za zmínku stojí ještě Jednota bratrská s 8 respondenty, ostatní církve mají od 1 do 3 hlasů.

OTÁZKA 1	Hodnota	Podíl
Věřící	149	68,66
Připouští jeho existenci	30	13,82
Nevěřící	38	17,51
Celkem respondentů	217	100,00

Tab. 4: Víra V Boha

Graf 4: Víra v Boha

Na otázku 1, zda oslovená osoba věří v Boha, připouští jeho existenci nebo nevěří, odpovědělo všech 217 respondentů. 82 % uvedlo, že v Boha věří nebo připouští jeho existenci, 18 % nevěří.

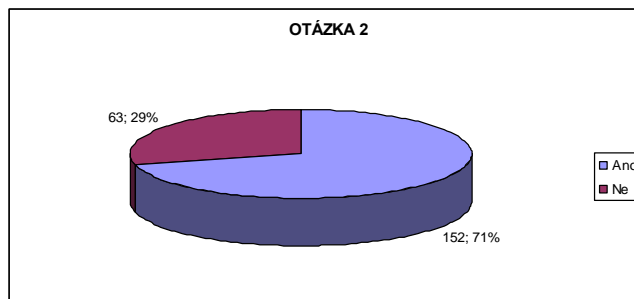
Nedá se z toho vyvozovat, že v České republice převažuje náboženské vyznání, neboť bylo cíleně osloveno 61 % věřících a 39 % nevěřících. Nicméně z výzkumu vyplývá, že ptaní se po transcendentality, po tom, co nás přesahuje, po smyslu života, otázky spojené s duchovní oblastí života, hrají velkou roli.

Zvláštní postavení zde zaujímá Scientologická církev, protože pouze 2 respondenti z dotázaných věří v Boha, 9 připouští jeho existenci a 2 dotázaní nevěří. Scientologická církev se u nás řadí mezi sekty. Její učení vychází z empirických vědeckých a psychologických zkušeností.

OTÁZKA 2 - Hlásíte se k nějakému náboženství?

	Hodnota	Podíl
Ano	152	70,70
Ne	63	29,30
	215	100,00

Tab. 5: Příslušnost k církvi

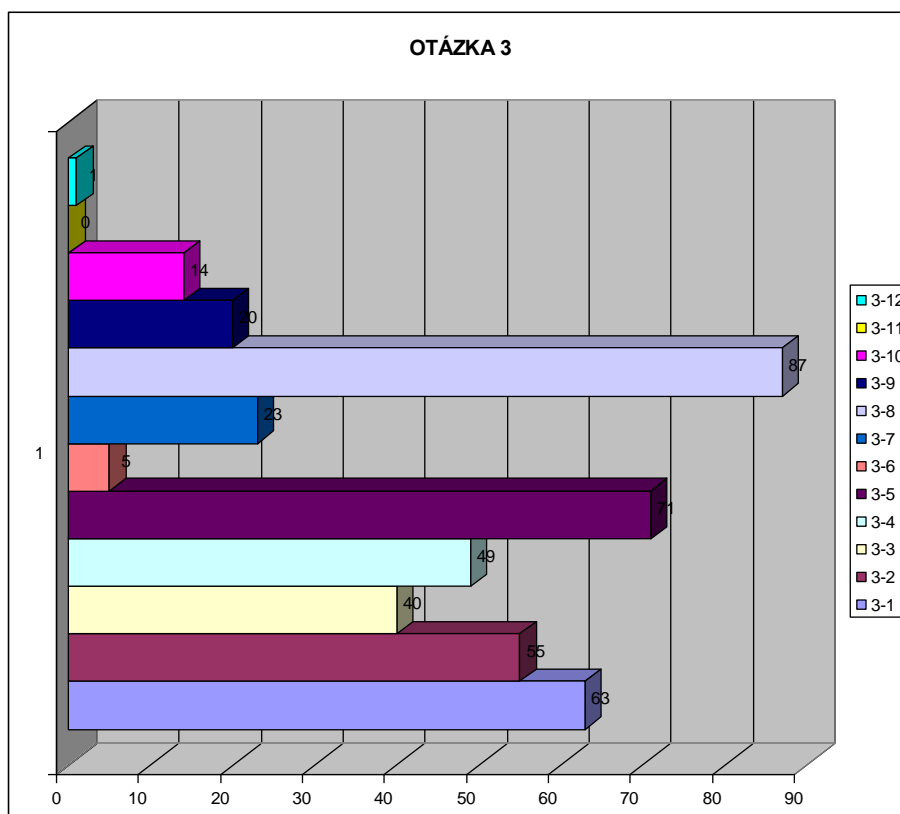
Graf 5: Příslušnost k církvi

Z 215 odpovědí se 152 (71 %) přihlásilo k nějakému náboženství (církvi), neorganizováno je 63 respondentů, což představuje cca 29 %.

OTÁZKA 3 - Věříte v něco jiného?

		Hodnota	Podíl
3-1	V sám/sama sebe	63	14,72
3-2	V přírodu	55	12,85
3-3	V energii	40	9,35
3-4	V nadpřirozeno/prozřetelnost/vyšší moc	49	11,45
3-5	V dobro člověka, lásku, altruismus	71	16,59
3-6	V materialismus (peníze, kariéra, sociální status, postavení)	5	1,17
3-7	V zákon, právo, pořádek	23	5,37
3-8	V morálku, svědomí, zdravý rozum	87	20,33
3-9	V budoucnost lidstva	20	4,67
3-10	Východní moudrost/ náboženství/učení	14	3,27
3-11	Jiné, rozepište	0	0,00
3-12	Nevěřím v nic	1	0,23
		428	100,00

Tab. 6: Víra v jiné věci

Graf 6: Víra v jiné věci

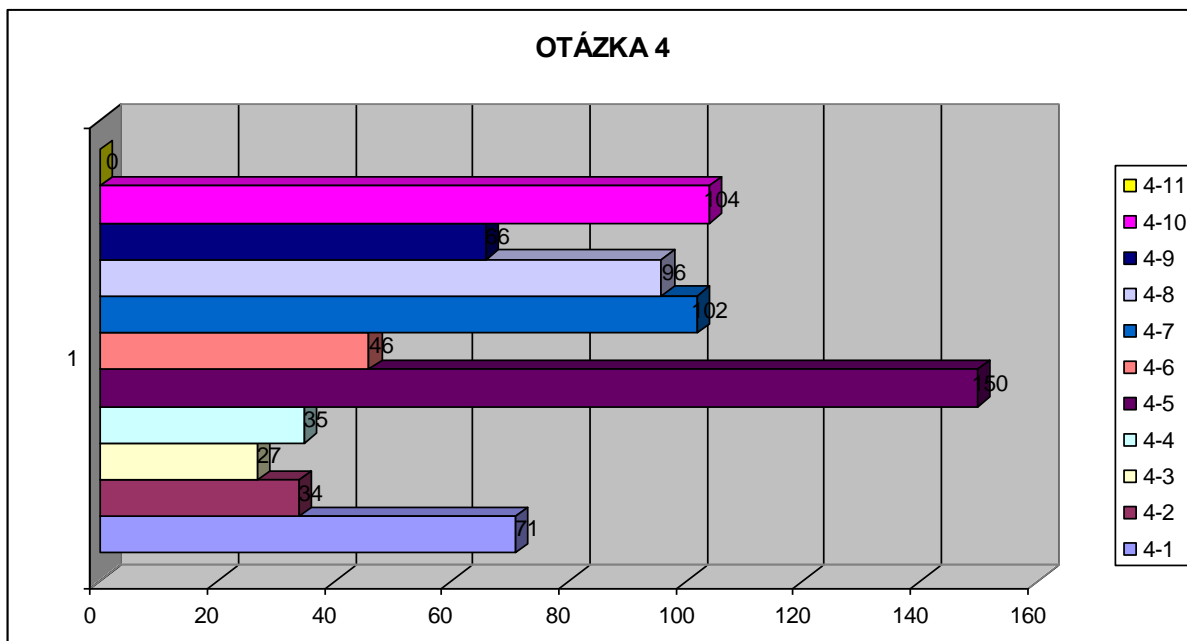
Otázka byla položena všem 217 respondentům. Na 1. místě lidé preferovali morálku, svědomí, zdravý rozum; na 2. místě se umístilo dobro člověka, láska, altruismus; na 3. místě víra v sama sebe; na 4. místě příroda. Mnoho z věřících na ni neodpovídalo, neboť věří v pouze v Boha. Odpověď na tuto otázku byla zodpovězena i jiným způsobem. **37** respondentů v kolonce **jiné** odpovídali takto: *myslím, že všichni lidé věří v mnoho věcí; ve zdravý rozum, ve kterém se prolínají také prvky výše uvedené; důvody u lidí, kteří věří bez organizace vidím více volnější - není tam ten strach z potrestání, hříchy a podobné nesmysly.... je to skutečně o smyslu a pravdě, věřím, to jako, jestli věřím co mě může zachránit? Co zajistí mou budoucnost? Není jiného jména, ve kterém bychom mohli být spaseni. Ani jména, ani věci, ani myšlenky ani schopnosti ani ... dosadte si cokoliv co Vás napadne, v co může člověk doufat, že mu zachráni život, že mu přinese štěstí, jistotu, vůbec nějakou dobrou budoucnost. Takže ne, nemyslím si, že cokoliv z Vaší nabídky má tuto možnost; příroda - v její sílu a krásu, protože ji Bůh stvořil a udržuje; v dobro člověka, lásku ..., pokud je člověk Bohem proměněn; v morálku, svědomí .. u obráceného člověka; v budoucnost lidstva - Bůh nám ji připravuje na Nové zemi; v sílu myšlenky; věřím, že v koloběhu vesmíru se odráží naše skutky a rozhodnutí a ovlivňují věci příští; Ježíš za mne zemřel, spolu s ním jsem vzkříšena; nevěřím v nic jiného kromě Boha; v Ježíše*

Krista; ale v přítomnosti a s vládou Boží; věřím v Boha, bibli, Ježíše Krista, syna Božího; církev Ježíše sv. posledních dnů; porozumění mezi lidmi; věřím v Ježíše Krista, on je mojí jistotou – vším; v Boha, nevěřím v nic jiného; každý může něco udělat pro lepší svět; v Bytí. Nejvyšší Jsoucnó. Viz Anselm z Canterbury ... v kauzalitu. Dokonce věřím v omezenost lidského myšlení; ne, kromě Boha; x; v to, že Bůh vyřešil minulost (odpustil mi hříchy), přítomnost (je se mnou) i budoucnost (život navěky); irelevantní otázka - víra v něco? V existenci? Něčemu? Samozřejmě věřím v právo a zákon, i zloděj věří ...; ...; v Boha; věřím v řadu těchto věcí (viz zaškrtnuté), ale víra v Boha pro mne je ta nejdůležitější; ne jen v Boha; nevěřím v nic jiného kromě Boha; věřím v Boha; v některé z výše zmíněného, v nic však tak jako v Boha (ostatní spíš jako Jeho projevy, důsledky); nevěřím v nic kromě Boha; v Boha; nevěřím v nic kromě Boha; v trojjediného Boha; anděly, univerzum, v zákon akce - reakce, v myšlenky, které se vyšlou do prostoru; v Pána Boha živého; v něco jiného nevěřím; věřím v Boha.

OTÁZKA 4 - Myslíte si, že věřící lidé věří proto, že:

		Hodnota	Podíl
4-1	Chtějí se dostat do nebe	71	9,71
4-2	Zklamali se v pozemském životě/lidech	34	4,65
4-3	Chtějí se vyhnout utrpení	27	3,69
4-4	Bojí se smrti	35	4,79
4-5	Hledají v Bohu oporu, útěchu, porozumění	150	20,52
4-6	Cítí se sami	46	6,29
4-7	S Bohem se jim žije radostněji/lépe	102	13,95
4-8	Byli tak vychováváni	96	13,13
4-9	Bůh jim odpustí jejich hříchy	66	9,03
4-10	Prožili s Bohem konkrétní zkušenost	104	14,23
4-11	Jiné, rozepište:	0	0,00
		731	100,00

Tab. 7: Důvod víry věřících lidí

Graf 7: Důvod víry věřících lidí

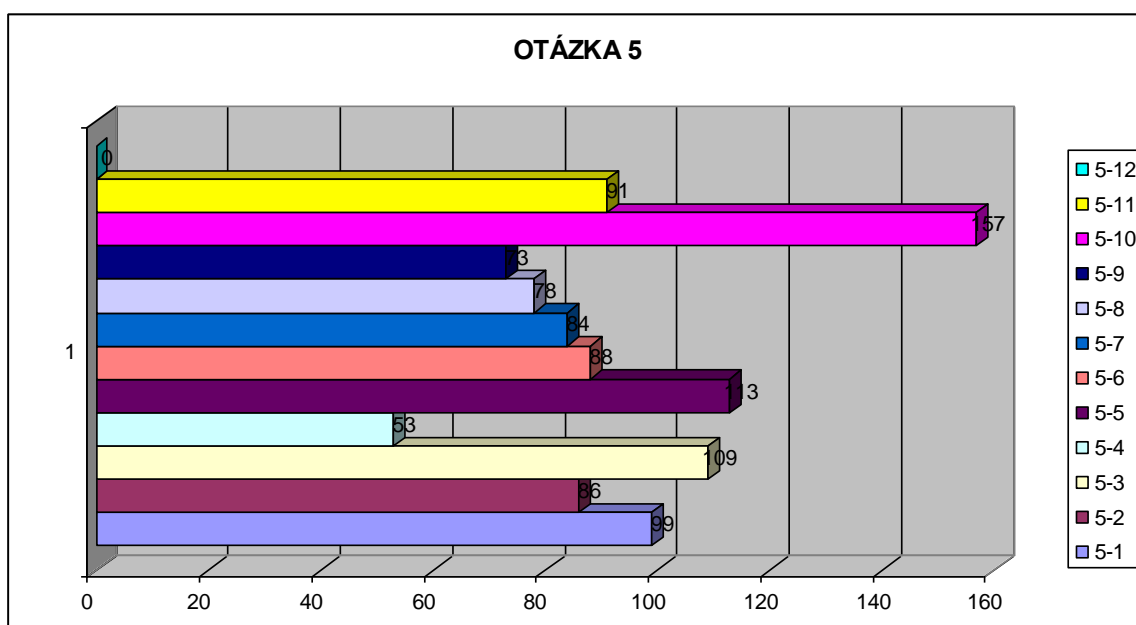
217 respondentů na otázku 4 - Myslíte si, že věřící lidé věří proto, že ... odpovídalo s převahou: Hledají v Bohu oporu, útěchu, porozumění – 20,52 %; následováno: Prožili s Bohem konkrétní zkušenost – 14,23 %; dále: S Bohem se jim žije lépe/radostněji – 13,95 %, 4. místo získala odpověď Byli tak vychováváni – 13,13 %. V kolonce **jiné** odpovídalo **47** respondentů: *myslím, že všechny uvedené možnosti jsou pro mnohé lidi důvodem proč věřit v Boha a řekl bych, že těch důvodů může být mnoho a u každého různé; já věřím proto, že bez života po smrti by neměl podle mne život tady na zemi smysl, věřím, že Bůh má pro nás plán a skrze Ducha nám dává potvrzení o své existenci; prostě ví, že to tak je; sem ráda s lidmi a díky nim jsem šťastna; jde především o to, že život ve skutečnosti bez Boha nemá moc smysl (nevyklučuje se vlastní prožitek, odpuštění, radostnější život, touha po životě po smrti, cílená výchova a hledání útěchy v Bohu. Zklamání se a naštvání na svět bude asi ve výsledku něco jiného než víra, ale i takový pocit se může změnit; Je to berlička, hodit svoje problémy na jiného a doufat v jeho pomoc bez vlastního přičinění; u různých lidí individuální; toto bude asi hodně individuální, myslím, že co člověk to original; Bůh je miluje, oni jeho a touží po společném životě na věky s ním, s blízkými, s ostatními lidmi, anděly ...; záleží na dané situaci konkrétní osoby, někteří se narodili jako věřící, jiní chodí do kostela ze zvyku, jiní mají s Bohem silný osobní vztah ...; myslím si, že důvodů, proč člověk věří, je nespočet; jedině tento bod vyjadřuje začátek vztahu. Všechny ostatní body mohou být také důvodem pro víru, ale taková víra je založená na vlastních představách o Bohu a ta nás nezachrání. Bůh vezme do svého království jen*

lidi, se kterými se opravdu dobře osobně zná. Věčný život je v tom, že poznají Tebe, jediného pravého Boha a toho, kterého jsi poslal Ježíše Krista. Jan 17.3; lidé jsou různí, a proto všechny důvody jsou možné; hlavně poslední bod; v Bohu je smysl existence a života; některá víra s sebou nese módní akcent. Někdo věří, protože je ve společenství lidí, kteří vírou žijí. Pro někoho je církev návodem na život, který se tak zjednoduší; mají s ním vztah; protože člověk poznal bezpodmínečnou lásku; poznává lidskou důstojnost a naději; protože jsou zapsáni v Knize života, uzdravení z rakoviny střev - nadpřirozené, lékařsky doložené – zázračné; věří v posmrtný život, chtějí žít věčně tam, kde nebude utrpení, radovat se a chválit Boha; každý může mít jiný důvod, krystalizuje to časem. Bůh umí poradit v každé situaci. Vím, že Bůh je; věří v posmrtný život; potřebují v něco věřit; ví, že jsou duchovní bytosti; chtějí se sami zlepšit jako duchovní bytosti; nevím; nevěřím v Boha, tak nevím, proč to dělají lidé, já věřím v sebe, protože chci; věří, že život smrti nekončí; mají ho rádi; Bůh jim odpustil jejich hříchy (to je poměrně zásadní rozdíl vnímání předurčení). Otázka je tak vágně napsaná, že důvod má každý asi jiný ...; poznali, že víra je VZTAH s Bohem a jen v tomto vztahu je skutečný ŽIVOT; třeba taky proto, že o té věci přemýšleli a dospěli k závěru, že Bůh opravdu existuje a je živý; osobně: Bůh je živý, mám s ním vztah - jak bych mohl nevěřit v někoho, s kým denně mluvím? Někomu, kdo mě nezklamal?; chtějí mít s Bohem osobní vztah; Prostě když HO poznáte, tak musíte věřit. Kdybyste se potkala s Bohem, tak by to na vás určitě také zapůsobilo; Bůh mi odpustil moje hříchy a mám život věčný, je radost s ním žít; a již odpustil tzn. i minulý čas; a jiné; Dosti zavádějící možnosti, chtělo by to delší odstavec/ce (ne jen toto krátké pole o 100 znaků); Existence Boha dává smysl pozemské existenci; měli kliku, že se jim Bůh dal poznat; Lépe tak dokáží žít a vycházet se sebou a s ostatními; dostali dar víry; mají s ním zkušenost a cítí jeho přítomnost; věří, že je to všechno pravda; věřící z Boží milosti; ostatní je možné také.

OTÁZKA 5 - Která z následujících okolností by mohla být impulsem k hledání Boha/vyšší moci:

		Hodnota	Podíl
5-1	Přání poznat Boha/vyšší moc	99	9,60
5-2	Přesvědčení, že s Bohem se mi bude žít radostněji/lépe	86	8,34
5-3	Ztráta partnera, blízké nebo milované osoby	109	10,57
5-4	Ztráta zaměstnání, majetku	53	5,14
5-5	Nevyléčitelná choroba	113	10,96
5-6	Samota stáří	88	8,54
5-7	Touha po věčném životě	84	8,15
5-8	Strach ze smrti	78	7,57
5-9	Provinění hříchy, chyby	73	7,08
5-10	Hledání smyslu života	157	15,23
5-11	Vnější ovlivnění věřícím/knihou/písní/obrazem	91	8,83
5-12	Jiné (rozepište):	0	0,00
		1031	100,00

Tab. 8: Impuls k hledání Boha/vyšší moci

Graf 8: Impuls k hledání Boha/vyšší moci

Na otázku 5 - Která z následujících okolností by mohla být impulsem k hledání Boha/vyšší moci? s drtivou převahou vyhrála odpověď **hledání smyslu života**. 2. příčku obsadila odpověď nevléčitelná choroba před odpovědí ztráta partnera, blízké nebo milované osoby (3. příčka) a 4. příčku s 99 hlasy zaujímá odpověď přání poznat Boha/vyšší moc. Individuální možnosti **jiné** komentovalo **34** respondentů takto: *všechny uvedené možnosti;*

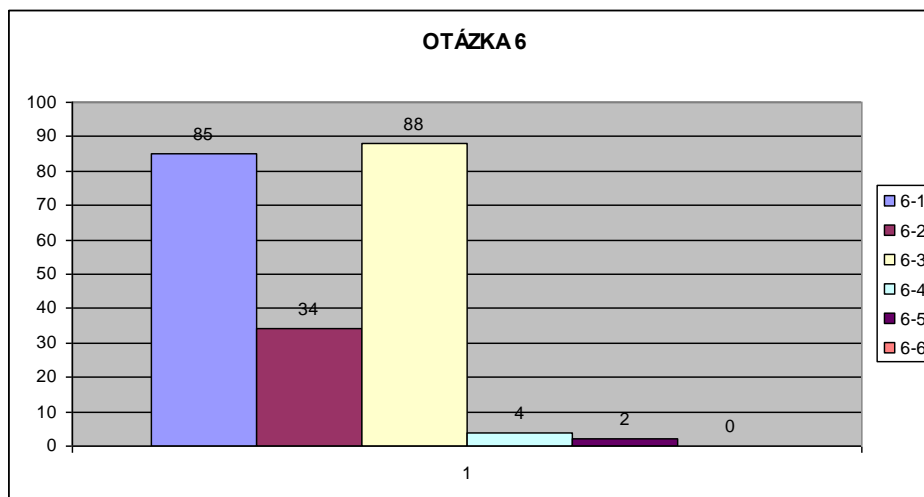

Důvodem může být cokoliv, je to individuální; třeba i kombinace uvedených možností. Já jsem pro smysl-opět! Problém je, co z uvedených možností dává vzniknout opravdové víře a ne jen dočasnému "juchání"; Z mého pohledu žádná, v boha nevěřím; u různých lidí individuální; to bude asi hodně individuální, myslím, že co člověk to originál; touha po odpuštění, opoře, ochrany, nasměrování a vedení v životě, v manželství, ve výchově dětí; důvodů, proč člověk věří, je nespočet; logické myšlení, touha znát pravdu, zážitek zázraku-např. narození zdravého dítěte, studium přírodních věd atd.; všechny okolnosti mohou být impulsem k hledání Boha; dle mého názoru cokoliv z výše uvedeného; u každého je impuls k vlastní cestě k Bohu asi jiný, nelze paušalizovat, vlastně může platit vše výše; víru beru jako dar; a mnoho jiných; rozpoznání Božího zájmu v okolnostech života; přímé poznání, smysl života je Bůh; analogie bezpráví, násilí, umírání, smrti; kázání evangelia - moci Boží ke spasení; zpívání; cokoliv; způsob života jiné osoby; impulsem může být cokoliv, mnohdy je to individuální; obtíže, se kterými si lidé neumí poradit; beznaděj, deprese; nevěřím v Boha ani vyšší moc, vyšší moc jsem já Duch svatý; Bůh si může použít cokoliv pro záchranu toho, kterého stvořil a miluje!; Opět moc obecně napsané - každý může mít jiný motiv. Mám kamaráda, který začal hledat Boha, když viděl Vinnetoua, přitom nic z výše zmíněného na něj neplatilo. Osobně to mám jinak, ale není obsažena v otázce; Bůh sám hledá člověka, protože nás miluje, může přijít v kterékoli životní situaci; cokoli, co člověka dokáže vyhodit ze stereotypu si může Bůh použít; Kromě toho přání (to tam implicitně asi bylo) to byla inspirace hluboce věřícími a oddanými křesťany; individuálně; buď to v člověku je od dětství nebo si sám lže. Možná nějaký silný zážitek, kterému člověk připiše silný význam; vše je možné; všechny možnosti.

OTÁZKA 6 - Patříte k lidem, kteří mají v životě:

		Hodnota	Podíl
6-1	Většinou štěstí	85	39,91
6-2	Občas štěstí	34	15,96
6-3	Občas štěstí, občas smůlu	88	41,31
6-4	Občas smůlu	4	1,88
6-5	Většinou smůlu	2	0,94
6-6	Jiné	0	0,00
		213	100,00

Tab. 9: Štěstí/smůla

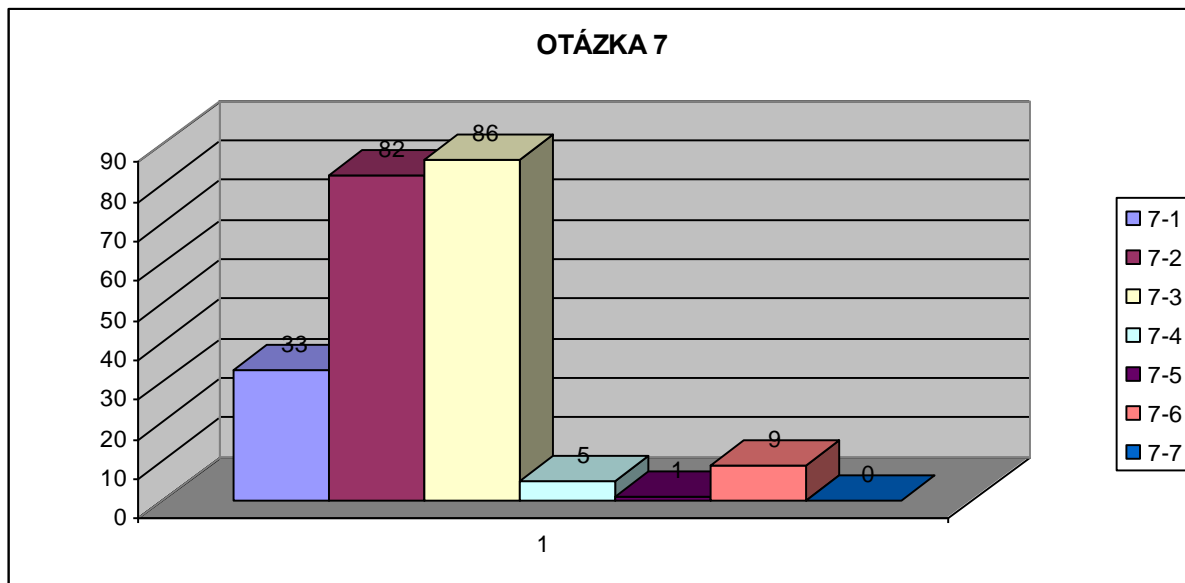
Graf 9: Štěstí/smůla

Na otázku 6 týkající se štěstí, smůly reagovalo standardně 213 respondentů. Z nich 88 se subjektivně cítí ve středním intervalu, tj. občas štěstí/občas smůla. 85 dotázaných se považuje za většinou šťastné, 34 občas šťastné. Zanedbatelných 6 respondentů se považuje za smolaře. Pro 4 respondenty jsem zřídila kolonku Jiné. Reagovali následovně: *zvláštní otázka - někdy mám pohodu, občas je mi zle, ale to nevypovídá vůbec nic o tom, jestli to, co prožívám je dobré nebo špatné a přinese to do mého života dobro nebo zlo; občas štěstí/občas smůlu, ale ve skutečnosti toto moc neřeším; štěstí si zařizuji sama; nemohu odpovědět, zda mám štěstí/smůlu - sám si zajišťuji šťastný život; nedokážu posoudit, nevím.*

OTÁZKA 7 - Cítíte se v životě úspěšní/neúspěšní:

		Hodnota	Podíl
7-1	Rozhodně úspěšní	33	15,28
7-2	Spíše úspěšní	82	37,96
7-3	Někdy úspěšní, někdy neúspěšní	86	39,81
7-4	Spíše neúspěšní	5	2,31
7-5	Rozhodně neúspěšní	1	0,46
7-6	Nedokážu posoudit, nevím	9	4,17
7-7	Jiné	0	0,00
		216	100,00

Tab. 10: Úspěšnost/neúspěšnost

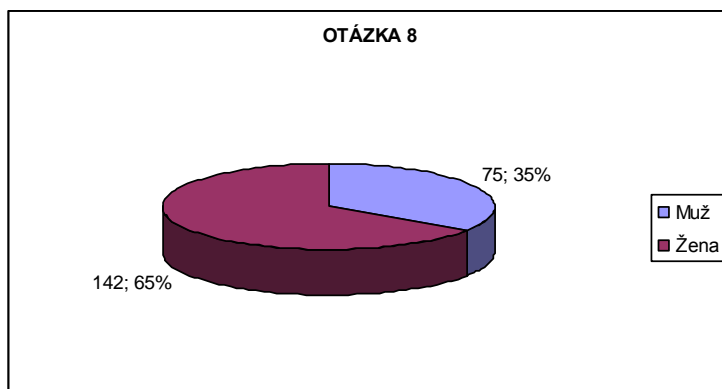
Graf 10: Úspěšnost/neúspěšnost

Na otázku 7 odpovídalo 216 respondentů. Převažuje středová hranice někdy úspěšní/někdy neúspěšní, téměř 40 %. I přes tuto alternativu nedokázalo svoji úspěšnost posoudit 4 % dotázaných, což představuje 9 respondentů. S žádnou z uvedených alternativ se neztotožnila 1 respondentka, která uvedla: *vnímám, že můžu být součástí Božích plánů a někdy jediné kliknutí v počítači může někomu přinést velké požehnání. Takže ano, teď jsem úspěšná, protože se podřizuji Jeho plánům, ale konečné hodnocení vydá Bůh.*

OTÁZKA 8 - Identifikace

	Hodnota	Podíl
Muž	75	34,56
Žena	142	65,44
	217	100,00

Tab. 11: Identifikace

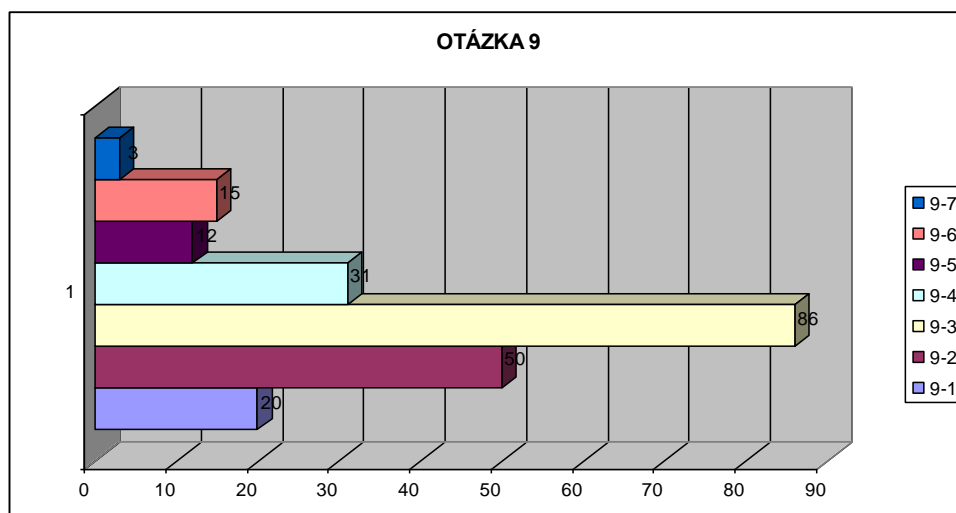
Graf 11: Identifikace

Z celkového počtu navrácených dotazníků bylo 142 žen a 75 mužů – viz otázka 8. Z databáze spolužáků byla převaha žen, proto celkový výsledek ovlivnil rozložení 65,44 % žen a 34,56 % mužů.

OTÁZKA 9 - Věk

		Hodnota	Podíl
9-1	15 - 25 let	20	9,22
9-2	26 - 35	50	23,04
9-3	36 - 45	86	39,63
9-4	46 - 55	31	14,29
9-5	56 - 65	12	5,53
9-6	66 - 75	15	6,91
9-7	76 a starší	3	1,38
		217	100,00

Tab. 12: Věk

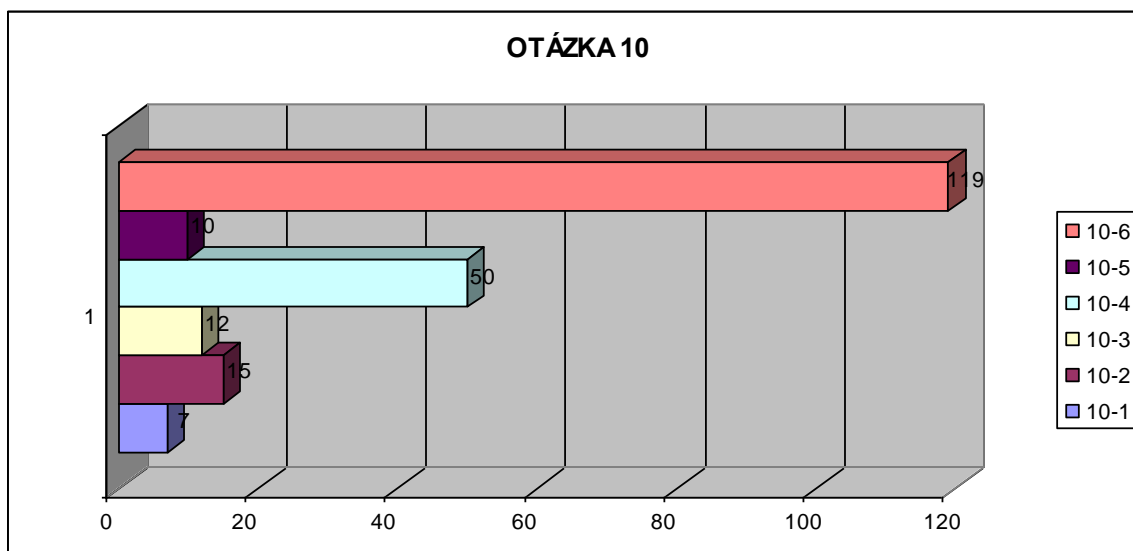
Graf 12: Věk

Co se týče věku, otázka 9, z celkového počtu 217 respondentů je 72 % do 45 let věku, zatímco 28 % dosáhlo 46 a více let věku. 8 % je starší 66 let. Nejvíce odpovídali lidé ve věku 36 – 45 let (40 %).

OTÁZKA 10 - Vzdělání

		Hodnota	Podíl
10-1	Základní	7	3,29
10-2	Vyučen	15	7,04
10-3	Střední bez maturity	12	5,63
10-4	Střední s maturitou	50	23,47
10-5	Vyšší odborná škola	10	4,69
10-6	Vysokoškolské	119	55,87
		213	100,00

Tab. 13: Vzdělání

Graf 13: Vzdělání

Téměř 56 % respondentů má vysokoškolské vzdělání. Již zmiňovaná databáze spolužáků, u které jsem měla návratnost odhadem 55 %, představovala vysokoškolsky vzdělané občany. Bylo osloveno 84 potencionálně nevěřících, z nichž 70 % mělo vysokoškolské vzdělání. U lidí, organizovaných v církvích činí vysokoškolské vzdělání 49 %. U těchto věřících občanů jsem nevěděla, jaké mají vzdělání. Vzdělání nebylo bráno jako kritérium k vyplňování dotazníků. Slouží k analýze, jaké vzdělání mají věřící lidé. Z databáze „nevěřících“ vyčteme tu skutečnost, že ze 70 % vysokoškoláků je 80 % žen, 20 % mužů; z celkového počtu oslovených „nevěřících“ je skutečně nevěřících 42 %. V Bohu věří 33 %, jeho existenci připouští 25 %. Z toho se dá dedukovat, že víra v Boha není výsadou lidí pouze s nižším vzděláním.

Otázka 11 se týká povolání. Profese představuje sociální status. Do jisté míry by se dalo posuzovat na úspěšnost/neúspěšnost s ohledem na vzdělání a vykonávanou profesi, ale výsledky takto získané se mi zdají irelevantní. Dospěla jsem ke kombinacím lidí s nízkým vzděláním, ale úspěšnými v podnikání nebo vykonávanému zaměstnání, ženy na mateřské dovolené s pátým dítětem a přesto podnikající, aktivně činnou, učitel, vychovávající děti v pěstounské péči. Důchodci, vysokoškolsky vzdělání, kteří nezastávají žádné povolání, přesto svůj život hodnotí jako velmi úspěšný, nezaměstnaní, kteří mají vysokoškolské vzdělání a nemají momentálně práci. Proto se mi zdají data získaná ze subjektivního pocitu štěstí/smůla; úspěšnost/neúspěšnost objektivnější. Uváděná povolání představuji výčtově: *zdrav. sestra na ortodoncii; kazatel CASD; geodet technik; rozpočtář ve st. podniku a OSVČ účetnictví; sociální pracovník; ředitelka a učitelka MŠ; personalistka; manažer v bankovníctví; referent ve státní správě; recepční; mateřská dovolená; účetní; referent – úředník; sociální pracovník; vychovatelka ve ŠD; personalistka a mzdová účetní; vedoucí zdravotnický pracovník ve státním sektoru; asistentka ředitele v soukromé firmě; operační technik na tísňové lince – HZS; vedoucí v pečovatelské službě a studentka; knihovnice; specialista; úřednice; manažer prodeje obchodní společnosti; úředník - referent odboru majetkového a bytového; mateřská dovolená, student; lidské zdroje; sociální pracovník vyplácející sociální dávky; asistentka v soukromé společnosti; vedoucí oddělení; bankovní poradce; vedoucí oddělení nákupu a veřejných zakázek v nemocnici; mateřská dovolená, prodavačka; administrativa ve státní správě; 1 rok nezaměstnaný, stále hledající uplatnění, student na plný úvazek; zapisovatelka; knihovnice; vedoucí kanceláře civilního odd. Městského soudu v Brně; referent státní správy; student na stáži; OSVČ kosmetické služby; OSVČ malíř – natěrač; na část. úvazek-dělnice; repair service operator - diagnostika a oprava elektroniky (tablety apod.); zdravotník-radiologický asistent; OSVČ - obor výstavba telekomunikací, manažer projektu, vedoucí akvizice; student; nezaměstnaný - muž v domácnosti; knihovnice; vědec; vedoucí sociální služby; knihovnice; mateřská dovolená už 10. rokem; knihovnice; nyní pomocná prادلena-žehlím,zašívám, jinak jsem celý život šila-krejčová,švadlena,šička; celník; úředník městské části Brno; lektor komunikačních a prodejních dovedností; ostraha; OSVČ - projektant pozemních staveb; uklízečka; důchodce; zdravotní laborant; zaměstnanec ve státní správě; důchodce; laborantka; lékař; úřednice u Policie ČR; lektorka vzdělávání pro dospělé v oblasti sociální rehabilitace dlouhodobě nezaměstnaných, jinak na rodičovské dovolené; OSVČ překladatelka; kunsthistorička*

a památkářka; finanční poradce; student; důchodce; důchodce; důchodce; nezaměstnaný; strukturální výpočtář, inženýr ve strojírenství, pevnostní výpočty strojních dílů; práce ve zdravotnictví; učitelka na MD; sociální pracovnice; invalidní důchod; operátor ve výrobě; živnostník – zámečnick; důchodce; správce Sboru JB (kazatel); technicko-administrativní pracovník; důchodce, předtím soustružnice; důchodkyně, nyní s občasnou prací u soukromé firmy; důchodce; důchodce, obor elektromechanik, univerzální údržbář; důchodce pomáhající v rodině dětem, výuka němčiny, překlady; živnostník/podnikatel - zprostředkování obchodu a služeb (překlady), realitní činnost; frézař; prodavačka lahůdek Albert; studentka; učitelka hudby, člen hudebního souboru; studentka střední zdravotní školy; učitelka angličtiny; student; student SŠ (gymnázia); misionářka; technik, důchodce; plavčík, DJ, misionář; ještě jsem neměl. Budu mít po misii; OSVČ - sociologické průzkumy, výuka jazyků; zaměstnanec skladu; učitelka MŠ; momentálně se nacházím ve výkonu trestu. Zde sice pracuji, ale jen na poloviční úvazek; učitel; invalidní důchodce; soukromý podnikatel v oboru pracovní agentura v zahraničí; soukromě podnikám v oboru zprostředkování obchodu, služeb, zasilatelství a realitní činnosti; administrativní pracovník; Krajské státní zastupitelství, roční stáž od úřadu práce; administrativní pracovnice; mzdová účetní; zaměstnanec státní správy; administrativa; referentka; státní zaměstnanec; pracující ve státní správě; účetní; učitelka; podnikám v oboru IT; OSVČ administrativa, prodej; podnikatel; podnikám v oboru mlékárenství; podnikatel; auditor scientologické církve; profesionální scientolog (pracuji v dianetickém centru); podnikám v oboru elektrotechnika; vedoucí pracovník; supervizor - pomáhám lidem se vzdělávat OSVČ; obchodník, konzultant firem-majitelů, za účelem ozdravení jejich podnikání; konzultant - ozdravuji firmy; nákupčí v nadnárodní společnosti; mykoložka; OSVČ na mateřské dovolené; OSVČ architekt; IT specialista; mechanik pro stroje; programátor; soukromý podnikatel - dokončovací stavební práce; sociální pracovnice, invalidní důchodce; knihovnice Fyzikálního ústavu AV ČR; učitel fyziky, v současné době vychovávám děti v pěstounské péči; vedoucí v neziskové organizaci; pracovnice v sociálních službách; zaměstnanec ve státní správě; učitel ZŠ; na rodičovské dovolené; učitelka MŠ; student teologie; student; manager zahraničního obchodu; vysokoškolský pedagog; student; učitelka SŠ, spisovatelka; učitelka na SŠ; úředník státní správy na stavebním úřadě; tlumočnice z japonského jazyka; technik; účetní v malé neziskové organizaci; zdravotní sestra; žena na mateřské dovolené; pedagog, t. č. na MD; důchodce; kněz; jsem student matematiky (nyní se zaměřením na statistiku); analytik-výzkum trhu;

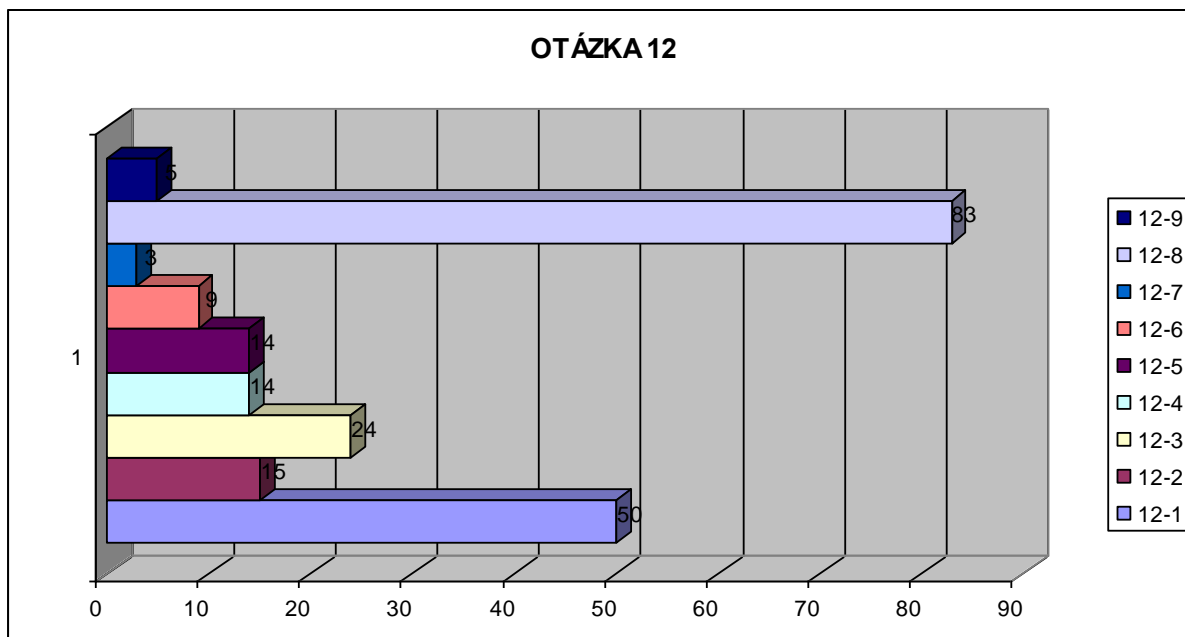
pracující - sociální práce; OSVČ - finanční plánování; obchodník IT; asistentka; učitelka na gymnáziu; bývalá zaměstnaní: textilní průmysl, vychovatelka volného času ve středisku mládeže, prodavačka v obchodě. Nyní na mateřské dovolené s pátým dítětem, u čehož mám nyní založenou živnost na prodej, na mimoškolní výchovu, služby pro rodinu a domácnost ...; učitelka MŠ; vedoucí kuchařské skupiny v denním stacionáři pro dospělé osoby s mentálním postižením; zaměstnaná v mateřské škole jako učitelka; student VOŠ Jabok a VŠ ETF obor sociální práce a pastorační činnost; projektový manažer, administrativní pracovník; učitelka; zaměstnanec - likvidátor - specialista v pojišťovně; dobrovolník; pracuji v knihovně na oddělení elektronických zdrojů, robím rešerše; vychovatel mládeže; nezaměstnaná; technik; logistik; inženýr kvality; IT specialista, vývojář, tester; prodejní specialista v oboru prodeje výrobních technologií v elektronickém průmyslu. Soukromý sektor; manager; IT specialista; učitelka MŠ; elektromechanička, zaučena floristka, školnice; učitelka MŠ; kuchař; stravovací služby; učitelka MŠ; provozní pracovník; order manager; specialista informačních technologií – digitalizace; kadeřnice na MD; specialista informačních technologií – digitalizace; student vysoké školy; řidič, zásobovač prac. čt, výstavba srubů, roubení, oprava krovů; pracující důchodce; důchodce; důchodce; konstruktér – projektant; důchodkyně.

OTÁZKA 12 - Velikost místa bydliště

		Hodnota	Podíl
12-1	Do 3 000 obyvatel	50	23,04
12-2	3 - 5 tisíc	15	6,91
12-3	6 - 10 tisíc	24	11,06
12-4	11 - 20 tisíc	14	6,45
12-5	21 - 50 tisíc	14	6,45
12-6	51 - 100 tisíc	9	4,15
12-7	Nad 100 tisíc	3	1,38
12-8	Praha, Brno	83	38,25
12-9	Nápravné zařízení	5	2,30
		217	100,00

Tab. 14: Velikost místa bydliště

Graf 14: Velikost místa bydliště

Dotazníkové šetření bylo prováděno především v Brně. Výzkum byl ale organizován i z Prahy, Ivančic, Slavkova, Moravského Krumlova, Tišnova a přilehlých oblastí. Celostátně byl dotazník rozeslán ve formě on-line dotazníku a elektronicky. Z výzkumu vyplývá, že nejvíce respondentů je z Brna, Prahy (38 %). Mnoho odpovídalo i z nejmenších měst a vesnic do 3 000 obyvatel (23 %). Dalo by se říci, že v malých obcích (městech) lidé více věří. Na dotazník mi odpověděli i 2 lidé ze Slovenské republiky, 3 ze Spojených států amerických a 1 respondent bydlí momentálně v Německu. Samostatnou skupinu jsem vyčlenila pro osoby z nápravného zařízení. V mém šetření představují pouze 2,3 %. Chtěla bych se podělit o data, která jsem získala od **respondentů z výkonu trestu**.

Jedná se o 5 mužů, 4 ve věku 36 – 45 let, 1 ve věku 46 – 55 let, z nichž 1 má základní vzdělání, 1 je vyučen, 1 má střední vzdělání bez maturity, 1 střední vzdělání s maturitou a 1 má vysokoškolské vzdělání. Povoláním jsou - cituji z dotazníku: *momentálně se nacházím ve výkonu trestu. Zde sice pracuji, ale jen na poloviční úvazek; učitel; invalidní důchodce; soukromý podnikatel v oboru pracovní agentura v zahraničí; soukromě podnikám v oboru zprostředkování obchodu, služeb, zasílatelství a realitní činnosti*. Tyto 2 osoby samostatně výdělečně činné mají základní vzdělání a druhý je vyučen.

Respondenti z nápravného zařízení

OTÁZKA 1		Hodnota	Podíl
1-1	Věřící	5	100,00
Celkem respondentů		5	100,00
OTÁZKA 6		Hodnota	Podíl
6-1	Většinou štěstí	2	40,00
6-2	Občas štěstí	3	60,00
Celkem respondentů		5	100,00
OTÁZKA 7		Hodnota	Podíl
7-1	Rozhodně úspěšní	1	20,00
7-2	Spíše úspěšní	1	20,00
7-3	Někdy úspěšní, někdy neúspěšní	3	60,00
Celkem respondentů		5	100,00

Tab. 15: Respondenti z nápravného zařízení

Církev	Hodnota	Podíl
Římskokatolická	2	40,00
Církev Adventistů 7. dne	2	40,00
Žádná	1	20,00
Církev celkem	5	100,00

Tab. 16: Příslušnost k církvi (u respondentů z nápravného zařízení)

Z analýzy respondentů ve výkonu trestu vyplývá, že muži nežehrají na svůj osud, spíše se kloní k tomu, že mají štěstí. Jsou úspěšní tak jako ostatní zkoumané osoby. Všichni pracují a opětovně se chtějí zapojit do pracovního procesu. 1 muž, přestože má pouze základní vzdělání, podniká.

Pozornost bych ve svém výzkumu zaměřila na **scientologickou církev**, kdy ze 13 respondentů pouze 2 věří v Boha. Povoláním jsou: učitelka; podnikám v oboru IT; OSVČ administrativa, prodej; podnikatel; podnikám v oboru mlékárenství; podnikatel; auditor scientologické církve; profesionální scientolog (pracuji v dianetickém centru); podnikám v oboru elektrotechnika; vedoucí pracovník; supervizor – pomáhám lidem se vzdělávat OSVČ; obchodník, konzultant firem – majitelů, za účelem ozdravení jejich podnikání;

konzultant – ozdravující firmy. Z uvedených odpovědí vyplývá, že scientologové jsou úspěšní jako osoby samostatně výdělečně činné.

Scientologická církev

OTÁZKA 1		Hodnota	Podíl
1-1	Věřící	2	15,38
1-2	Připouští jeho existenci	9	69,23
1-3	Nevěřící	2	15,38
Celkem respondentů		13	100,00
OTÁZKA 6		Hodnota	Podíl
6-1	Většinou štěstí	11	84,62
6-2	Občas štěstí	1	7,69
6-6	Jiné	1	7,69
Celkem respondentů		13	100,00
OTÁZKA 7		Hodnota	Podíl
7-1	Rozhodně úspěšní	8	61,54
7-2	Spíše úspěšní	4	30,77
7-3	Někdy úspěšní, někdy neúspěšní	1	7,69
Celkem respondentů		13	100,00
OTÁZKA 8		Hodnota	Podíl
8-1	Muž	6	46,15
8-2	Žena	7	53,85
Celkem respondentů		13	100,00
OTÁZKA 9		Hodnota	Podíl
9-1	15 - 25 let	2	15,38
9-2	26 - 35	2	15,38
9-3	36 - 45	6	46,15
9-4	46 - 55	2	15,38
9-5	56 - 65	1	7,69
Celkem respondentů		13	100,00
OTÁZKA 10		Hodnota	Podíl
10-2	Vyučen	2	18,18
10-3	Střední bez maturity	1	9,09
10-4	Střední s maturitou	3	27,27
10-5	Vyšší odborná škola	1	9,09
10-6	Vysokoškolské	4	36,36
Celkem respondentů		11	100,00

Tab. 17: Scientologická církev

2 respondenti ze scientologická církev vzdělání v dotazníku neuvedli. V otázce *šťěstí* se subjektivně cítí nejšťastnější ze všech porovnávaných kategorií. Stejně tak, co se týče úspěšnosti. 8 se označilo jako rozhodně úspěšných, 4 jako úspěšní. Pouze jeden z respondentů se označil jako někdy úspěšný/někdy neúspěšný.

9.5 Potvrzení vs. vyvrácení hypotéz

Ve své výzkumné části diplomové práce jsem stanovila 5 hypotéz:

H1: Každý člověk v něco věří

H2: Starší lidé věří více

H3: Více věří lidé nevzdělání

H4: Ženy věří více než muži

H5: Více věří lidé, kteří jsou v životě méně úspěšní

Hlavní **hypotéza H1**, že každý člověk v něco věří, byla na základě výsledků výzkumu s odvoláním na otázku 1 – Věříte v Boha, tabulka 3 a otázku 3 – Věříte v něco jiného, tabulka 5 **jednoznačně potvrzena**. Pouze 1 respondent uvedl, že nevěří v nic, ale připouští Boží existenci.

Při zpracování operacionalizovaných hypotéz H2 až H5 jsem dospěla k následujícím závěrům:

Z hypotézy H2 starší lidé věří více vyplynulo, že věk pro víru není rozhodující. Z celkového počtu 217 respondentů je 72 % do 45 let věku, zatímco 28 % dosáhlo 46 a více let věku. Oslovených věřících bylo do 45 let věku 77,44 %, oproti osloveným nevěřícím, kterých bylo 63,10 % do 45 let věku. Nad 45 let věku bylo 22,56 % oslovených věřících a 36,90 % oslovených nevěřících. **Hypotéza H2 byla vyvrácena.**

OTÁZKA 9 - Věk oslovených věřících

		Hodnota	Podíl
9-1	15 - 25 let	17	12,78
9-2	26 - 35	34	25,56
9-3	36 - 45	52	39,10
9-4	46 - 55	10	7,52
9-5	56 - 65	6	4,51
9-6	66 - 75	12	9,02
9-7	76 a starší	2	1,50
Celkem respondentů		133	100,00

Tab. 18: Věk oslovených věřících

OTÁZKA 9 - Věk oslovených nevěřících

		Hodnota	Podíl
9-1	15 - 25 let	3	3,57
9-2	26 - 35	16	19,05
9-3	36 - 45	34	40,48
9-4	46 - 55	21	25,00
9-5	56 - 65	6	7,14
9-6	66 - 75	3	3,57
9-7	76 a starší	1	1,19
Celkem respondentů		84	100,00

Tab. 19: Věk oslovených nevěřících

U hypotézy H3 - více věří lidé nevzdělaní, jsem dospěla k následujícímu závěru. Z celkového počtu 213 respondentů, kteří uvedli své vzdělání, má 119 osob (55,87 %) vysokoškolské vzdělání, 50 osob (23,47 %) střední vzdělání s maturitou a 10 osob (4,69 %) vyšší odborné vzdělání. K vzdělání základnímu se přihlásilo 7 osob (3,29 %), vyučení 15 osob (7,04 %) a střednímu bez maturity 12 osob (5,63 %). Znamená to, že k nižšímu vzdělání základnímu až střednímu bez maturity, se hlásí celkem 34 respondentů, tj. 15,96 %. Vzdělání střední s maturitou až vysokoškolské má 84,04 %. Za relevantní se mi zdá posuzování vzdělání pouze u oslovených věřících. Oslovila jsem a návratnost dotazníků tzv. „nevěřících“ ze školní databáze, tj. vysokoškolsky vzdělaných osob činila cca. 55 %, což by mohlo zkreslit výsledek porovnávání vzdělání u oslovených věřících/nevěřících.

OTÁZKA 10 - Vzdělání oslovených věřících

		Hodnota	Podíl
10-1	Základní	6	4,65
10-2	Vyučen	12	9,30
10-3	Střední bez maturity	10	7,75
10-4	Střední s maturitou	31	24,03
10-5	Vyšší odborná škola	10	7,75
10-6	Vysokoškolské	60	46,51
Celkem respondentů		129	100,00

Tab. 20: Vzdělání oslovených věřících

Z tabulky 20 vidíme, že 28 osob (21,71 %) disponuje nižším vzděláním, tj. základním až středním bez maturity oproti 101 osobám (78,29 %) s vyšším vzděláním, tj. středním vzděláním s maturitou, vyšší odbornou školou nebo vysokoškolským vzděláním. Vysokoškolské vzdělání má 60 osob, tj. 46,51 %. Z prezentovaných dat vidíme, že vzdělání nehraje rozhodující roli v tom, zda lidé uvěří. Z údajů vidíme, že spíše věří lidé 78,29 % s vyšším vzděláním. **Hypotéza H3** - více věří lidé nevzdělaní – **byla vyvrácena**.

K hypotéze H4 - ženy věří více než muži bych uvedla, že výzkumu se zúčastnilo téměř 2x tolik žen 142 (65,44 %) než mužů 75 (34,56 %). U oslovených nevěřících byl tento rozdíl ještě výraznější 67 žen (79,76 %) a 17 mužů (20,24 %). Pokud bych porovnávala podíl věřících žen z celkového počtu žen a podíl věřících mužů z celkového počtu mužů došla bych ke zkresleným údajům. Proto k tvrzení, že ženy věří více než muži, používám databázi oslovených věřících a vycházím z počtu odevzdaných dotazníků u oslovených věřících.

OTÁZKA 8 - Identifikace oslovených věřících

	Hodnota	Podíl
Muž	58	43,61
Žena	75	56,39
Celkem respondentů	133	100,00

Tab. 21: Identifikace oslovených věřících

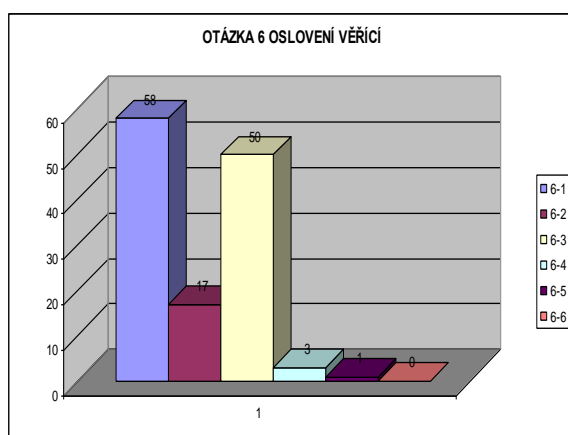
Z tabulky 21 vyplývá, že ženy 75 (56,39 %) věří více než muži 58 (43,61 %). **Hypotéza H4** - ženy věří více než muži **byla potvrzena**. Potvrzení hypotézy H4 vidíme i z celkového výzkumu 65,44 % žen a 34,56 % mužů.

Hodnocení hypotézy H5 – více věří lidé, kteří jsou v životě méně úspěšní, je prováděno ze subjektivních pocitů dotázaných. Jako porovnání jsem zvolila 2 kategorie: oslovené věřící a oslovené nevěřící. Porovnávám je podle míry vyjádření štěstí/smůly a úspěšnosti/neúspěšnosti.

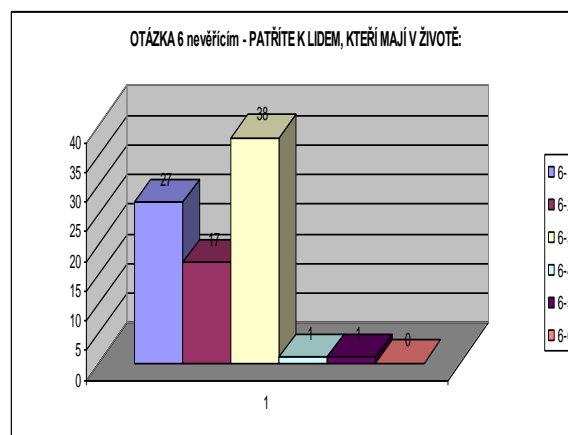
OTÁZKA 6 - Patříte k lidem, kteří mají v životě:

		Oslovení věřící		Oslovení nevěřící	
		Hodnota	Podíl	Hodnota	Podíl
6-1	Většinou štěstí	58	44,96	27	32,14
6-2	Občas štěstí	17	13,18	17	20,24
6-3	Občas štěstí, občas smůlu	50	38,76	38	45,24
6-4	Občas smůlu	3	2,33	1	1,19
6-5	Většinou smůlu	1	0,78	1	1,19
6-6	Jiné	0	0,00	0	0,00
Celkem respondentů		129	100,00	84	100,00

Tab. 22: Štěstí/smůla u oslovených věřících/nevěřících

Graf 15: Štěstí/smůla (oslovení věřící)

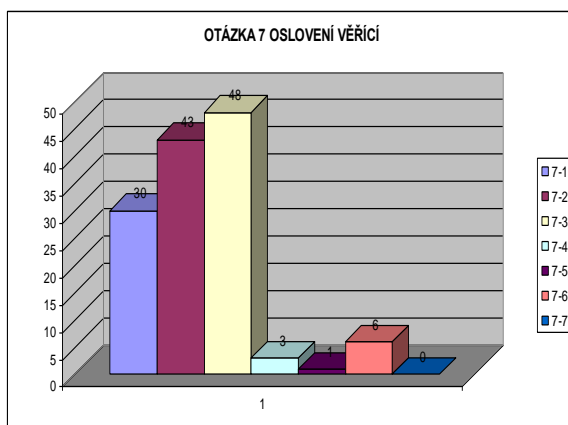
Graf 16: Štěstí/smůla (oslovení nevěřící)

Pomineme-li neutrální odpověď 6-3 občas štěstí, občas smůlu, zjistíme, že 58,14 % oslovených věřících se cítí subjektivně většinou nebo občas šťastni. U oslovených nevěřících činí hodnota většinou nebo občas šťastni 52,38 %. Hodnoty *jiné* jsem neanalyzovala numericky, nýbrž jsou rozepsány v rozboru pod grafem 9.

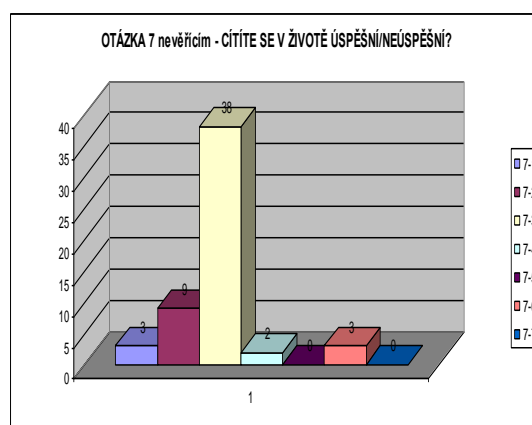
OTÁZKA 7 - Cítíte se v životě úspěšní/neúspěšní:

		Oslovení věřící		Oslovení nevěřící	
		Hodnota	Podíl	Hodnota	Podíl
7-1	Rozhodně úspěšní	30	22,90	3	5,45
7-2	Spíše úspěšní	43	32,82	9	16,36
7-3	Někdy úspěšní, někdy neúspěšní	48	36,64	38	69,09
7-4	Spíše neúspěšní	3	2,29	2	3,64
7-5	Rozhodně neúspěšní	1	0,76	0	0,00
7-6	Nedokážu posoudit, nevím	6	4,58	3	5,45
7-7	Jiné	0	0,00	0	0,00
Celkem respondentů		131	100,00	55	100,00

Tab. 23: Úspěšnost/neúspěšnost u oslovených věřících/nevěřících

Graf 17: Úspěšnost/neúspěšnost u oslovených věřících

Graf 18: Úspěšnost/neúspěšnost u oslovených nevěřících

Z tabulky 23 a grafů 17 a 18 můžeme vyčíst subjektivní úspěšnost/neúspěšnost u dotazovaných respondentů. Budeme-li pracovat s daty pouze rozhodně úspěšní, spíše úspěšní a vynecháme-li neutrální odpověď někdy úspěšní/někdy neúspěšní, dojdeme k závěru, že 55,72 % oslovených věřících se cítí rozhodně úspěšní, spíše úspěšní oproti 21,81 % oslovených nevěřících.

Hypotéza H5 - více věří lidé, kteří jsou v životě méně úspěšní, **byla vyvrácena**. Z tabulky 23 a grafů 17 a 18 vyplývá, že oslovení věřící se podle jejich vyjádření cítí úspěšnější. Nevýrazně, ale přesto šťastnější se svými 58,14 % se cítí rovněž oslovení věřící, jak vidíme z analýzy tabulky 22 a grafů 15 a 16.

CELKOVÝ ZÁVĚR

Postmoderní doba je charakterizována konzumem, hédonismem, individualizací, personalizací, narcismem. Jdeme za kariérou, jsme zaměřeni na správné prožívání volného času, na materiální blahobyť, na sport, hudbu, péči a zájem o sebe samu, na své tělo, na kvalitní život. Jedinec se stará o své soukromé zájmy. Odchýlení od tradic, kterou představují normy, řád, smysl pro právo, spravedlnost, společnost, stát, rodina, v člověku vyvolává zmatek a beznaděj. Vzhledem k zběsilému tempu žití a chaosu člověk upadá do depresí a úzkosti. Proto není divu, že člověk hledá zakotvenost v něčem, co je mu blízké. V dnešním světě existují lhostejnost, protiklady paralelně vedle sebe, různá paradigmatata. Ta se nevyhnula ani spirituálnímu životu. Lze věřit v cokoliv. Důležité je, že to dává naději, cíl a smysl.

Výzkum potvrdil, že každý člověk v něco věří. Nezáleží na tom, jedná-li se o ženu či o muže, jaký má věk nebo vzdělání. Na základě výsledků výzkumu lze konstatovat, že člověk věřící v Boha se cítí šťastnější a mnohem úspěšnější než nevěřící. 20,33 % všech respondentů, přes všechna negativa uvedená výše, věří na morálku, svědomí a zdravý rozum. Výzkum současně ukázal, že integrovaná osobnost, vyspělá po stránce fyzické, psychické, sociální i mravní, má zájem o kvalitní mezilidské vztahy, umí pomoci, umí vyjadřovat soucit. Stará se o své spirituální citění, protože chápe, že teprve život v holismu, tj. žít pro druhé a s druhými nebo žít pro něco a s ostatním, nám dává naději pro věčný život a plnohodnotně nás naplňuje. Víra je neodmyslitelnou součástí života.

Poznat jiné – to je poznání, poznat sebe – to je osvícení! Zvítězit nad jinými – to je síla, zvítězit nad sebou – to je mohutnost! Umět se spokojit – to je pravé bohatství, být neochabující ve svém konání – to je pravá vůle! Nevzdávat se toho, jakým mám být – to je vytrvalost! A potom zemřít a nepominout – to je dlouhověkost! Lao-c'

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. AQUILINA, Mile a Christopher BAILEY. *Svatý grál*, Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-862-X.
2. BABYRÁDOVÁ, Hana a Jiří HAVLÍČEK. *Spiritualita*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2006. ISBN 80-210-4206-0.
3. BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*, Praha: Post, 1995. ISBN 80-85850-12-5.
4. BOWIE, Fiona. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-378-9.
5. COWAN, E. Douglas a David D. BROMLEY. *Sekty a nová náboženství*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3163-6.
6. COX, Simon a Mark FOSTER. *Okultismus od A do Z*, Praha: Euromedia Group, 2009. ISBN 978-80-242-2342-1.
7. CROSS, Steven a Margaret IRVINE. *Malá kniha hinduistické moudrosti*, Praha: VOLVOX GLOBATOR, 1997. ISBN 80-7207-078-9.
8. CUMBEY, Konstance. *Die sanfte Verführung, Hintergrund und Gefahren der New-Age-Bewegung*, Asslar, 1986.
9. FEUERBACH, Ludwig. *Podstata křesťanství*, Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1954.
10. FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. ISBN 978-80-7325-280-9.
11. FRANZEN, August. *Malé církevní dějiny*, Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-119-9.
12. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výskumu*, Bratislava: Univerzita Komenského, 2008. ISBN 978-80-223-2391-8.
13. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*, Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
14. HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat. Analýza a metaanalýza dat*, Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-820-1.

15. HUBBARD, L. Ron. *Dianetika, moderní věda o duševním zdraví*, Suchánek: Návrat, 1997. ISBN 80-7174-999-0.
16. HUBBARD, L. Ron. *Scientologie – základy myšlení*, Scotland: New Era, 1999. ISBN 87-7816-708-6.
17. CHINMOY, Sri. *Křídla radosti*, Zlín: Madal Bal, 2006. ISBN 80-86581-26-8.
18. CHINMOY, Sri. *Má životní cesta za duší*, Zlín: Madal Bal, 1991. ISBN 80-86581-02-0.
19. CHINMOY, Sri, *Tod und Wiedergeburt*, Zürich: nakladatelství Sri Chinmoy, 1982.
20. CHOPRA, Deepak. *Jak poznat Boha*, Praha: PRAGMA, 2002. ISBN 80-7205-860-6.
21. CHOPRA, Deepak. *Sedm duchovních zákonů úspěchu*, Praha: Pragma, 1996. ISBN 80-7205-005-2.
22. CHOPRA, Deepak. *Život po smrti ve světle důkazů*, Praha-Plzeň: Beta-Dobrovský, Ševčík, 2011. ISBN 978-80-7306-443-3, ISBN 978-80-7291-216-2.
23. CHUDÝ, Štefan, Pavel NEUMEISTER, Alena JŮVOVÁ a kol. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesích*, Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-212-3.
24. CHUDÝ, Štefan, Alena JŮVOVÁ, Pavel NEUMEISTER a kol. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesích II*, Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-227-7.
25. JŮN, Hynek. *Moc, pomoc a bezmoc v sociálních službách a ve zdravotnictví*, Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-590-5.
26. JUNG, C. Gustav. *Člověk a duše*,
27. KAISEN, Mistr. *Trilogie mistrů Zenu*, Olomouc: Fontána, 2004. ISBN 80-7336-165-5.
28. KANT, Emmanuel. *Kritika čistého rozumu*, Praha: OIKOYMENH, 2001. ISBN 80-7298-035-1.
29. KNIGHT, R. George. *Adventismus v proměnách času*, Praha: Advent-Orion, 2003. ISBN 80-7172-553-6.
30. KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*, Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0528-9.

31. KOUKOLÍK, František. *Sociální mozek*, Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1242-9.
32. KÜNG, Hans. *Malé dějiny katolické církve*, Brno: Barrister & Principal, 2010. ISBN 978-80-8729-92-3.
33. LIGHT, Sun. *Bible štěstí*, Bratislava: Eugenika, 2007. ISBN 80-89227-86-0.
33. LIPOVETSKY, Gilles. *Éra prázdnoty*, Praha: Prostor, 2001. ISBN 80-7260-044-3.
34. LYOTARD, Jean-Francois. *O postmodernismu*, Praha: Filosofia, 1993. ISBN 9788070070475.
35. Materiál Jednoty bratrské ke dnu Evropského dědictví, 2014.
36. NÁRADA, Théra Mahá. *Buddha a jeho učení*, Olomouc: Votobia, 1998. ISBN 80-7198-341-1.
37. NAVRÁTIL, Jiří. *Úvod do Zenu*, Most: Severografia, edice Jádra, 1990. ISBN 80-85194-04-X.
38. NIETSCHE, Friedrich. *Mimo dobro a zlo*, Praha: Aurora, 2003. ISBN 80-7299-067-5.
39. NIETSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra*, Olomouc: Votobia, 2005. ISBN 80-85885-79-4.
40. NOVOTNÝ, Tomáš. *Mormoni a Děti Boží*, Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-039-9.
41. OSHO. *Cesta bílého oblaku*, Praha: Pragma, 1994. ISBN 80-85213-46-X.
42. OSHO. *Diamantová sůtra*, Praha: Pragma, 1999. ISBN 80-7205-656-5.
43. OSHO. *Hořčičné semínko*, Praha: Pragma, 1996. ISBN 80-7205-067-2.
44. OSHO. *Knihy o egu*, Bratislava: Eugenika, 2008. ISBN 978-80-8100-068-3.
45. OSHO. *Nejvyšší nauka*, Praha: Pragma, 2004. ISBN 80-7205-954-8.
46. OSHO. *O životě a smrti*, Bratislava: Eugenika, 2008. ISBN 978-80-8100-055-3.
47. OSHO. *Tady a teď*, Praha: Beta, 2009. ISBN 978-80-7306-365-8.
48. OSHO. *Tři poklady Tao*, Olomouc: Fontána, 2009. ISBN 978-80-7336-494-6.
49. PARTRIDGE, Christopher (české vydání VOJTÍŠEK Zdeněk). *Encyklopedie nových náboženství*, Praha: Euromedia Group, 2006. ISBN 80-242-1605-1.

50. POWERS, John, *Úvod do tibetského buddhismu*, Praha: BETA, 2009. ISBN 978-80-7306-388-7.
51. PRABHUPADA, His Divine Grace A. C. Bhaktivedanta Swami. *Die Schönheit des Selbst*, Wien: The Bhaktivedanta Book Trust, 1987. ISBN 0-89213-025-3.
52. PUTNA, C. Martin. *Obrazy z kulturních dějin americké religiozity*, Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-007-07.
53. REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociologických výzkumů*, Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.
54. ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-312-3.
55. SCHLINKOVÁ, M. Basilea. *Nový věk z biblického pohledu*, Praha: Luxpress, 1987. ISBN 80-7130-009-8.
56. SCHOPENHAUER, Arthur. *O vůli v přírodě a jiné práce*, Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1547-1.
57. SOKOL, Jan. *Mistr Eckart a středověká mystika*, Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-414-7.
58. STIRNER, Max. *Jediný a jeho vlastnictví*, Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1790-1.
59. SUZUKI, Sunrjua. *Zenová mysl, mysl začátečníka*, Praha: PRAGMA, 1994. ISBN 80-85213-33-8.
60. ŠILER, Vladimír. *Co je to New Age?* Ostrava: Scholaforum, 1996. ISBN 80-86058-12-3.
61. WATTS, A. Alan. *Cesta zenu*, Olomouc: Votobia, 1995. ISBN 80-900614-8-6.
62. WERNER, Karel. *Náboženské tradice Asie*, Brno: MASARYKOVA UNIVERZITA, 2002. ISBN 80-210-2978-1.
63. ZOHAR, Danah a Ian MARSHALL. *Spirituální inteligence*. Praha: Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1030-9.

Internetové zdroje:

Římskokatolická církev, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98%C3%ADmskokatolick%C3%A1_c%C3%ADrkev

Slovo Buddhovo, wordpress.com, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z:
<http://slovobuddhovo.wordpress.com/2013/05/11/treti-ze-ctyr-uslechtilych-pravd-konec-utrpeni/>

Církev bratrská, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev_bratrsk%C3%A1

Jednota bratrská, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10] Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Jednota_bratrská

Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, Wikipedie, [online] [cit. 2014-02-10]
Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev_Je%C5%BE%C3%AD%C5%A1e_Krista_Svat%C3%BDch_posledn%C3%ADch_dn%C5%AF

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ARK	afinita, realita, komunikace
AV ČR	Akademie věd České republiky
BATF	Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms (Úřad kontroly alkoholu, tabáku a střelných zbraní)
CASD	Církev adventistů sedmého dne
CB	Církev bratrská
CJKSPD	Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů
ČCE	Českobratrská církev evangelická
ČR	Česká republika
DJ	discjockey (diskžokej)
FBI	Federal Bureau of Investigation (Federální úřad pro vyšetřování)
HZS	hasičský záchranný sbor
IT	informační technologie
MD	mateřská dovolená
MEST	matter, energy, space, time (hmota, energie, prostor, čas)
MI.	mladšího
MŠ	mateřská škola
NDE	near death experience (zážitek blízké smrti)
n. l.	našeho letopočtu
obr.	obrázek
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
př. n. l.	před naším letopočtem
r.	rok
resp.	respektive
SŠ	střední škola

st.	století
sv.	svatý
ŠD	školní družina
tab.	tabulka
t. č.	toho času
t. j.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný
USA	United States of America (Spojené státy americké)
VOŠ	vyšší odborná škola
vs.	versus
VŠ ETF	vysoká škola evangelická, teologická fakulta
Zj	Zjevení
ZŠ	základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Graf 1: Osloveno věřících/nevěřících

Graf 2: Víra v Boha u oslovených nevěřících

Graf 3: Jednotlivé církve

Graf 4: Víra v Boha

Graf 5: Příslušnost k církvi

Graf 6: Víra v jiné věci

Graf 7: Důvod víry věřících lidí

Graf 8: Impuls k hledání Boha/vyšší moci

Graf 9: Štěstí/smůla

Graf 10: Úspěšnost/neúspěšnost

Graf 11: Identifikace

Graf 12: Věk

Graf 13: Vzdělání

Graf 14: Velikost místa bydliště

Graf 15: Štěstí/smůla (oslovení věřící)

Graf 16: Štěstí/smůla (oslovení nevěřící)

Graf 17: Úspěšnost/neúspěšnost u oslovených věřících

Graf 18: Úspěšnost/neúspěšnost u oslovených nevěřících

SEZNAM TABULEK

Tab. I: Stadia Boha/Moje pozice

Tab. 1: Osloveno věřících/nevěřících

Tab. 2: Víra v Boha u oslovených nevěřících

Tab. 3: Jednotlivé církve

Tab. 4: Víra v Boha

Tab. 5: Příslušnost k církvi

Tab. 6: Víra v jiné věci

Tab. 7: Důvod víry věřících lidí

Tab. 8: Impuls k hledání Boha/vyšší moci

Tab. 9: Štěstí/smůla

Tab. 10: Úspěšnost/neúspěšnost

Tab. 11: Identifikace

Tab. 12: Věk

Tab. 13: Vzdělání

Tab. 14: Velikost místa bydliště

Tab. 15: Respondenti z nápravného zařízení

Tab. 16: Příslušnost k církvi (u respondentů z nápravného zařízení)

Tab. 17: Scientologická církev

Tab. 18: Věk oslovených věřících

Tab. 19: Věk oslovených nevěřících

Tab. 20: Vzdělání oslovených věřících

Tab. 21: Identifikace oslovených věřících

Tab. 22: Štěstí/smůla u oslovených věřících/nevěřících

Tab. 23: Úspěšnost/neúspěšnost u oslovených věřících/nevěřících